

**DIALEKT SOM IDENTITETS- OG
STILISERINGSPRAKSISSE HOS ET SØSKENDEPAR**

Signe Wedel Schøning

Københavnstudier i Tosprogethed bind 51
Københavns Universitet
Det Humanistiske Fakultet
København 2010

Copyright 2010: Signe Wedel Schøning
DIALEKT SOM IDENTITETS- OG
STILISERINGS- OG PRAKSISSER HOS ET SØSKENDEPAR

Københavnstudier i Tosprogethed bind 51
ISBN: 978-87-91621-71-0
ISSN: 0901-9731
Omslag. Michael Schøllard
Oprindeligt trykt hos: Røde Hane

Københavnstudier i Tosprogethed er en fagfællebedømt
skriftserie, som udgives af Københavns Universitets
Humanistiske Fakultet

Redaktion:

Juni Söderberg Arnfast, Center for Dansk som Andetsprog,
Københavns Universitet
Anne Holmen, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole,
Aarhus Universitet
Jacob Steensig, Afdeling for Lingvistisk, Aarhus Universitet
J. Normann Jørgensen, Center for Dansk som Andetsprog,
Københavns Universitet

Distribution: Københavns Universitet, Humanistisk Fakultet

Redaktion af dette bind: J. Normann Jørgensen

Denne e-bog er en genudgivelse af et værk, der tidligere er
udgivet i trykt format i serien Københavnstudier i
tosprogethed.

Genudgivelsen er en del af et større projekt, der har til formål at
gøre en række tidligere udgivelser i Københavnstudier i
tosprogethed og Studier i Parallelsproglighed gratis
tilgængelige på internettet.

Projektet er påbegyndt i forbindelse med, at
Københavnstudier i tosprogethed og Studier i
Parallelsproglighed er gået over til hovedsageligt at udgive
gratis e-bøger.

INDHOLDSFORTEGNELSE

<u>KAPITEL 1: UNDERSØGELSENS FOKUS</u>	<u>5</u>
1.1 Indledning	5
1.2 Baggrund for undersøgelsen	8
1.3 Karakteristikker af Eskil og Nanna	11
<u>KAPITEL 2: METODE</u>	<u>12</u>
2.1 Metodiske overvejelser	12
2.2 Dataindsamling	13
2.3 Beskrivelse af selvoptagelsene	17
<u>KAPITEL 3: VARIABELBESKRIVELSE</u>	<u>19</u>
3.1 Variablene	20
3.2 Sammenfatning	23
<u>KAPITEL 4: TEORETISKE OVERVEJELSER</u>	<u>24</u>
4.1 Sprogbrug og social betydning	24
4.2 Sprogbrug og identitet	28
4.3 Sprogbrug og stilisering	33
4.3.1 Stereotype symbolværdier	33
4.3.2 Dialektens stereotype symbolværdier	35
4.3.3 Stilisering som ressource	38
4.4 Sammenfatning	41
4.5 Analytiske overvejelser	42
<u>KAPITEL 5: DIALEKT SOM STURKTUREL</u>	<u>44</u>
<u> PRAKSIS: KVANTITATIVE ANALYSER</u>	<u>44</u>
5.1 Kodningsprocedure	44
5.2 Eskils kvantitative dialektpraksis	46
5.3 Nannas kvantitative dialektpraksis	52
5.4 Diskussion	56
5.4.1 Resultaterne i forhold til optagelsessituationer	56
5.4.2 Resultaterne i forhold til metode	57
5.4.3 Resultaterne i forhold til køn	58
5.4.4 Resultaterne og de enkelte variable	59
5.4.5 Resultaterne og ARTIKEL	61
5.5 Sammenfatning	63
<u>KAPITEL 6: DIALEKT SOM INTERAKTIONEL</u>	<u>64</u>
<u> PRAKSIS: KVALITATIVE ANALYSER</u>	<u>64</u>
6.1 Transskriptionsymboler	65

6.2	Stilisering af kønsidentiteter	66
6.2.1	Afrunding	81
6.3	Stilisering af aldersidentiteter	83
6.3.1	Afrunding	90
6.4	Stilisering af stedsbundne identiteter	90
6.4.1	Afrunding	96
6.5	Sammenfatning	96
KAPITEL 7: AFSLUTNING		100
7.1	Resultaterne	100
7.2	Metodiske, teoretiske og analytiske efterrationaliseringer	101
7.3	Perspektivering	102
ABSTRACT: Dialect as identity and stilisation practices among two siblings		104
RESUMÉ: Dialekt som identitets- og stiliseringspraksisser hos et søskendepar		105
LITTERATURHENVISNING		106
BILAG		111

KAPITEL 1: UNDERSØGELSENS FOKUS

1.1 Indledning

De danske dialekter er stort set forsvundet (Pedersen 2003) efter en lang periode med kraftig nivellering (Skautrup 1976 [1921], Kristensen 1977, I.L. Pedersen 1994, K.M. Pedersen 1997). Et studie af sprogforandringer i virkelig tid (Schøning & Pedersen 2007, u.udg.) finder på baggrund af sociolingvistiske interview, at unge niendeklasses elever i Vinderup i Vestjylland i 2006 har en så begrænset brug af den lokale vestjyske dialekt, at den stort set er forsvundet. Alligevel har vi indtryk af, at de unge muligvis bruger dialekten mere, end studiet viser. I nærværende undersøgelse ser jeg derfor på den tilbageværende rest af dialekt i en generation, der er domineret af en standarddansk sprognorm (Pedersen 2003). Generationen er eksemplificeret ved søskendeparret Eskil og Nanna. Formålet med undersøgelsen er at bidrage til en nuanceret forståelse af brugen af vestjysk dialekt i en tid, hvor den nok forsvinder, men, som vi skal se, stadig bliver tillagt sociale betydninger, og hvor brugen af den er en del af sprogbrugernes sociale adfærd.

Jeg opererer i undersøgelsen med termerne dialekt og standarddansk. Jeg betragter dialekt som en sproglig varietet, der er knyttet til et bestemt geografisk sted, og som indeholder fonetiske, leksikalske og grammatiske træk, der adskiller det fra andre sproglige varieteter (se <http://www.dialekt.dk>). Jeg betragter standarddansk som 'det dansk, der tales af mange i Københavnsområdet og i de større sjællandske provinsbyer – samt det lokalt farvede sprog, som ikke er egentlig dialekt. Dette kaldes under ét dansk standardsprog' (Brink m.fl. 1991: 8). Det skal dog pointeres, at når jeg i undersøgelsen beskriver udtale som standarddansk, er der tale om regional standarddansk. Det er 'det sprog, som vi, der talte det, følte som [standard]dansk' (Ejskjær 1964: 41, se dog Jørgensen 1983 for diskussion). Der er altså tale om sprogformer, som Eskil og Nanna opfatter som standarddanske, korrekte og almindelige. Eskil og Nanna bruger

ikke termen 'dialekt', men kalder konsekvent dialekten 'jysk', ligesom de fortrinsvis omtaler standarddansk som 'almindelig dansk'. Vi skal i afsnit 4.3.2 og kapitel 6 se, hvordan Eskil og Nanna tillægger dialekten forskellige sociale betydninger og sociale værdier (Coupland 2007: 2). Jeg tilføjer derfor en social dimension til definitionen af de sproglige varieteter således, at de er udtryk for forskellige sociale stile (Rampton 2006, Coupland 2007, Madsen 2008), hvortil der knytter sig normer for sprogbrug og særlige sociale karakteristika. En social stil er derfor 'a social semiosis of distinctiveness' (Irving 2001: 23), som er en ressource i sprogligt identitetsarbejde (Rampton 1999, 2006, Coupland 2001, 2007).

Med afsæt i Schønning & Pedersen (u.udg.) foretager jeg kvantitative og kvalitative analyser af Eskils og Nannas dialektpraksisser. Jeg er interesseret i, hvordan dialektresterne bruges, hvilke sociale betydninger og symbolværdier (Agha 2007) de bliver tillagt i sociale interaktioner, og hvilke sociale normer og strukturer (Rampton 2006, Coupland 2007, Madsen 2008) brugen af dem afspejler i form af tilskrivninger af forskellige situerede identiteter (Zimmerman 1998, Blommaert 2005, Madsen 2008, Møller 2009). En brugbar tilgang til dette er at se på stiliseringsprocesser, hvor dialekten indgår. Disse processer er 'the intensification and exaggeration of a particular, but mostly culturally familiar, way of speaking which deviates from the style that is usually expected in the current situation' (Jaspers u.udg.). Undersøgelsens fokus er på, hvordan Eskil og Nanna bruger dialekten som stilisering til at konstruere forskellige identiteter, der afspejler sociale strukturer og normer (Rampton 1999, 2009, Jaffe 2000, Coupland 2001, De Fina 2007, Depperman 2007).

Datamaterialet består af 11 udvalgte selvoptagelser, som Eskil og Nanna foretog i efteråret 2008. Selvoptagelser kan give 'interesting insights into construction of social relationships and identity-aspects in (...) interaction' (Madsen 2008: 83, se også Rampton 2006, Møller 2009), og er, som vi skal se i kapitel 6, en brugbar metode til at undersøge sociale strukturer og normer.

Jeg diskuterer i kapitel 2 valget af selvoptagelser som metode og beskriver indsamlingsforløbet og datamaterialet. Jeg baserer undersøgelsen af Eskils og Nannas dialektpraksisser på syv klassiske vestjyske dialekttræk (Kristensen 1977, 1980, Schøning & Pedersen 2007, u.udg.). Det skal pointeres, at Eskil og Nanna bruger andre dialekttræk end de syv, men ved at udvælge bestemte træk kan jeg systematisk undersøge deres brug af dialekt. Disse bliver beskrevet i kapitel 3. I kapitel 4 redegør jeg for mine teoretiske og analytiske overvejelser og beskriver, hvordan jeg i de kvalitative analyser i kapitel 6 anvender begreberne kontekst og social betydning (Goffman 1974, Blommaert 2005), identitet (Blommaert 2005, Zimmerman 1998) stilisering (Bakhtin 1981, Bauman 2000, Coupland 2007, Jaspers u.udg.) og symbolværdi (Agha 2007). I afsnit 4.3.2 beskriver jeg, hvilke symbolværdier Eskil og Nanna ser ud til at knytte til brugen af vestjysk dialekt, for disse værdier har, som vi skal se i kapitel 6, væsentlig social betydning for, hvordan de bruger de syv dialekttræk som ressourcer i deres stilistiske identitetsarbejde. Kapitel 5 består af analyser af Eskils og Nannas kvantitative brug af seks af de syv dialekttræk. Vi skal se, at de har forskellige dialektpraksisser, og at navnlig Eskil varierer sin brug på de forskellige selvoptagelser. Jeg diskuterer disse forskelle i forhold til en traditionel sociolingvistisk forklaring på, hvorfor en sprogbruger varierer sin sprogbrug (Blom & Gumperz 2007 [1972]), i forhold til køn (Gal 1997 [1978]) og i forhold til de enkelte variables resistens (I.L. Pedersen 1994, K.M. Pedersen 1997, Auer 2007). Der ser nemlig ud til at være en sammenhæng mellem et dialekttræks resistens og dets anvendelighed som kontekstualiseringsmarkør i stiliseringen af en situeret identitet. Formålet med kapitel 5 er dels at kunne udvælge eksempler på stilerede dialekttræk og dels at hjælpe til at forstå, hvordan Eskil og Nanna bruger trækkene som stilistiske ressourcer i kapitel 6. Kapitel 6 består af otte sekventielle mikroanalyser (Gumperz 1982, Rampton 2006), som indeholder eksempler på de syv dialekttræk, københavnsk intonation og engelsk. Analyserne peger på, at de unges brug af dialekttrækkene afspejler stereotype forestillinger om køns-, alders- og

stedsbundne identiteter. Jeg undersøger her, hvorvidt Eskils og Nannas kvantitative brug af dialekttrækkene har betydning for deres stiliseringspraksisser, og hvorvidt den kvantitative brug af dialekttrækkene er så begrænset, at dialekten fungerer som stilisering på niveau med andre sproglige varieteter som engelsk og københavnsk. Vi skal se, at det på baggrund af analyserne ikke er muligt at fastslå en sammenhæng mellem dialekt- og stiliseringspraksisser. Analyserne viser sig dog at afspejle dialektens forsvindende status hos Eskil og Nanna. I kapitel 7 sammenfatter jeg undersøgelsens resultater og evaluerer den metodiske, teoretiske og analytiske tilgang til datamaterialet. Endelig perspektiverer jeg til fremtidige studier, der kan udføres på baggrund af det indsamlede materiale. I næste afsnit beskriver jeg baggrunden for undersøgelsen nærmere og indkredser undersøgelsens spørgsmål. Sidst i afsnittet giver jeg en kort karakteristik af Eskils og Nannas sprogbrug.

1.2 Baggrund for undersøgelsen

Eskil og Nanna er født og opvokset på landet i nærheden af Vinderup i Vestjylland og er ud af en familie, som har boet i området i mange generationer. Eskil og Nanna deltog i 2006-2007 i en sprogforandringsundersøgelse (Gregersen 2009), hvor også deres forældre, Lene og John, og Lenes far, Peder, var med. Undersøgelsen var en gentagelse af et tidligere sociolingvistisk studie (Kristensen 1977, 1980), som John deltog i. Den viste, at lokale vestjyske dialekttræk var udbredte blandt enkelte unge skoleelever i slutningen af 1970'erne, heriblandt hos John, men at dialekten som helhed var på retur. Datamaterialet til undersøgelsen i 2006-2007 bestod af sociolingvistiske interview (Labov 1984), hvor jeg interviewede Nanna og Peder, mens Eskil, Lene og John blev interviewet af andre. Nanna blev involveret i undersøgelsen, fordi hun indgik i den nye generation af skoleelever. Eskil, Lene og Peder blev inkluderet, da Nanna beskrev Eskil som dialekttalende, hvilket resulterede i en undersøgelse af familiens dialektpraksisser. Ved at undersøge brugen af syv sproglige variable fandt Schønning &

Pedersen (2007, u.udg.), at den lokale, vestjyske dialekt står stærkt i familien, mens den i familiens lokalsamfund er blevet kraftigt nivelleret i Lene og Johns generation og stort set er forsvundet i Eskils og Nannas. Skema 1 viser resultaterne af familieundersøgelsen (Schøning & Pedersen u.udg.: 239):

Variabel	V. STØD	IKKE	KLUSIL- SPRING	O	E	ARTI -KEL	JEG
Peder							
Antal	21/11	30/2	20/12	25/7	24/8	30/2	32/0
Procent	66	94	63	78	75	94	100
Lene							
Antal	20/12	31/1	1/31	9/23	10/23	25/7	32/0
Procent	63	97	3	28	31	78	100
John							
Antal	7/25	32/0	2/30	1/31	1/31	21/11	30/2
Procent	22	100	6	3	3	66	94
Eskil							
Antal	7/23	0/30	0/30	0/30	0/30	5/25	6/24
Procent	23	0	0	0	0	17	20
Nanna							
Antal	0/30	0/30	0/30	0/30	0/30	1/29	0/30
Procent	0	0	0	0	0	3	0

Skema 1: Numerisk og procentvis brug af dialektvarianter i tre generationer.

Skemaet viser dialektnivelleringen mellem de tre generationer, hvor den største sproglige forskel forekommer mellem generation 2 (Lene og John) og generation 3 (Eskil og Nanna). Forskellen bliver dog reduceret af Eskil. Schøning & Pedersen (u.udg.: 239-240) karakteriserer både Peder, Lene, John og Eskil som nivellerede dialekttalende, omend på forskellige sproglige niveauer. Da jeg bad Eskil og Nanna beskrive familie-medlemmernes dialektpraksisser, forklarede de netop, at Peder taler mest jysk, Lene og John mindre og Eskil mindst. Der er derfor tale om forskellige grader af dialekt, og Eskil er, med egne ord, dialekttalende, selvom han ikke bruger dialektvarianterne i samme grad som de ældre familie-medlemmer. Det peger på, at jo mere dialekten bliver nivelleret, jo mindre skal der til, før en sprogbruger af sig selv og andre

kan beskrives som dialekttalende (se også beskrivelsen af informanten Susan hos I.L. Pedersen 1994). At Schøning & Pedersen (u.udg.) også beskriver Eskil som dialekttalende skyldes, at han adskiller sig fra sine jævnaldrende ved en hyppigere brug (af enkelte af) de syv dialektvarianter. Skema 2 viser de fire informanter fra Eskils og Nannas generation med højest antal dialektvarianter (Schøning & Pedersen (u.udg.: 236):

Variabel	V. STØD	IKKE	KLUSIL- SPRING	O	E	ARTI -KEL	JEG
Mark	1	0	0	1	0	1	1
Ben	2	0	0	0	0	2	1
Nina	0	0	0	0	0	3	0
Susan	0	0	0	0	0	4	0

Skema 2: Numeriske forekomster af dialektvarianter hos fire informanter i generation 3.

De fire informanter har en minimal brug af de syv dialektvarianter, og selvom Eskils brug i skema 1 kan beskrives som sporadisk, adskiller han sig fra disse fire, hvorimod Nanna sprogligt ligner sin generation med hensyn til de syv variable. Schøning & Pedersen (u.udg.: 240) karakteriserer derfor Nanna som regional standardtalende. Schøning & Pedersen (u.udg.: 242) forklarer de sproglige forskelle mellem de to søskende som en kønsforskel og konkluderer, at dialekten i Eskils og Nannas generation ser ud til at fungere som en maskulin, rural og praktisk orienteret subkultursmarkør. En pointe hos Schøning & Pedersen (u.udg.: 243) er, at det sociolingvistiske interview som metode muligvis ikke er tilstrækkelig til at beskrive brugen af dialekt i en generation, hvor dialekten ser ud til stort set at være forsvundet.

På baggrund af Schønning & Pedersens (u.udg.) undersøgelse opstod følgende spørgsmål, der er genstand for denne undersøgelse:

- Bruger Eskil og Nanna de syv dialekttræk mere end Schønning og Pedersens undersøgelse giver udtryk for?
- Kan selvoptagelser bruges i stedet for det sociolingvistiske interview til at få fat i dialekten hos de unge?
- Hvad betyder dialekten for Eskil og Nanna, og hvilke værdier og sociale betydninger tillægger de den? Hvordan kommer disse værdier til udtryk i dialekten?
- Hvordan bruger de unge dialekten i deres sproglige identitetskonstruktioner, og hvilke sociale strukturer og normer afspejler de?

Spørgsmålene 1 og 2 bliver besvaret i kapitel 5, mens spørgsmål 3 og 4 bliver belyst i kapitel 6.

1.3 Karakteristikker af Eskil og Nanna

Da dataindsamlingen til denne undersøgelse fandt sted, var Eskil og Nanna henholdsvis 18 og 16 år. De har altid boet det samme sted på landet uden for Vinderup. Da Eskil var yngre, kom han meget hos Peder, der bor i nærheden på familiens minkfarm. Eskil fortæller, at han her dels fik afløb for sin store interesse for landbrugsmaskiner og dels fik lært at værdsætte hårdt, fysisk arbejde. Siden han gik ud af Vinderup Realskole, har han været i lære som landbrugsmaskinmekaniker på et værksted i en maskinforretning, hvor de laver og sælger landbrugsmaskiner. Han kan godt lide hårdt, manuelt arbejde og har ikke lyst til at arbejde andre steder, ligesom han gerne vil blive boende i området. I forbindelse med sin uddannelse bor han i skoleperioderne på en teknisk skole et andet sted i Jylland sammen med andre unge mænd fra hele Danmark. Han interesserer sig for sport og træner meget, for arbejdet, for sin bil og for at være sammen med vennerne. Når han er færdig med uddannelsen, vil han gerne i militæret og derefter ud at rejse.

Nanna har altid interesseret sig for dyr, navnlig heste, og bruger en stor del af sin hverdag på træning og ridestævner. Mens dataindsamlingen foregik, arbejdede hun om formiddagen på familiens minkfarm sammen med Peder og onklen Niels, mens resten af dagen gik med at ride, enten på en af hendes mange heste, som går derhjemme, eller med at træne på forskellige rideskoler i lokalområdet. Lene deler interessen for heste, og de to bruger megen tid sammen hver dag. Derudover er Nanna sammen med sine veninder. Hun vil gerne kunne leve af at have med heste at gøre, enten som berider eller ved at have et stutteri. Hun har ikke lyst til at flytte fra området og kunne heller ikke tænke sig at flytte til byen, for det er, som hun siger, nemmere og billigere at satse på en karriere inden for ridesporten, hvis hun bliver, hvor hun er. Samtidig synes hun også, at hun hører til der, hvor hun bor, for der bor en stor del af hendes familie.

KAPITEL 2: METODE

2.1 Metodiske overvejelser

Da Eskil og Nanna tidligere havde været med en undersøgelse af sprogforandringer, var de godt klar over, at jeg var interesseret i deres sprogbrug, da jeg kontaktede dem i forbindelse med min undersøgelse. I præsentationen af den sagde jeg, at jeg gerne ville have optagelser, hvor de talte med andre end en interviewer. Jeg bad dem derfor optage sig selv og forklarede, at jeg gerne ville have indblik i det, de laver en almindelig hverdag. En grund til at vælge selvoptagelser som metode var Schönings og Pedersens (u.udg.: 243) påstand om 'an insufficiency in the sociolinguistic interview as a methodological approach to capture the local usage in a dedialectalised speech community', fordi dialekt i dag ikke bruges i interview (i modsætning til hos Kristensen 1980). Selvoptagelser som metode kan derfor være en praktisk løsning, fordi Eskil og Nanna da kan optage andre og mere varierede

sociale sammenhænge, hvor de måske bruger mere vestjysk dialekt.

Rampton (2006) viser, hvordan selvoptagelser kan bidrage til en større forståelse af sociale strukturer (se også Madsen 2008, Møller 2009), og forklarer, at arbejdet med selvoptagelser indebærer gentagne og omfattende aflytninger af materialet. Disse aflytninger er 'a process of 'mediated', repeated and repeatable, ethnographic observation` (Rampton 2006: 32), fordi man med optagelserne gentagne gange kan observere den samme sociale interaktion. Optagelserne er da etnografiske observationer. Selvoptagelser som metode kan derfor også være en analytisk løsning, fordi de kan give indblik i Eskils og Nannas brug af dialekttræk i sprogligt identitetsarbejde i forskellige sociale hverdagssammenhænge.

2.2 Dataindsamling

Dataindsamlingen fandt sted i en periode på to måneder i efteråret 2008. Eskil og Nanna optog selvoptagelserne på en Roland R-09 digital optager, som er en lidt større mp3-afspiller. Den er lidt for tung til at have hængende i en snor om halsen og lidt for stor til at have i en almindelig lomme. Det er derfor mest praktisk at have den liggende et sted, for eksempel på et bord, når man optager. Eskil foretog dog flere optagelser på sit arbejde, hvor han havde den i en lomme på sit arbejdstøj, hvilket fungerede fint. Forud for dataindsamlingen tjekkede jeg optagekvaliteten i en række forskellige situationer. Både før og efter indsamlingsperioden var jeg løbende i telefonisk kontakt med navnlig Eskil og Nanna, men også enkelte gange med John, Lene og Peder, og var i tre omgange på besøg hos familien.

Hver gang jeg har været i kontakt med familien, har jeg efterfølgende skrevet dagbog (Maegaard & Quist 2005: 50). Her har jeg blandt andet beskrevet handlingsforløbet for kontakten og noteret, hvad vi talte om, bemærkninger vedrørende familiemedlemmernes sprogbrug, problemer og frustrationer –

både deres og mine – i forbindelse med dataindsamlingen, min relation til Eskil og Nanna og mit indtryk af familien og deres indbyrdes relationer. Jeg har omkring 25 siders dagbog. Notaterne skulle hjælpe med mig at huske indtryk, handlingsforløb eller oplysninger om personer, som kunne være brugbare i de sekventielle mikroanalyser af selvoptagelserne. Notaterne skulle også være en evaluering af og reflekteren over min kontakt med familien og mine indtryk af Eskils og Nannas hverdag og deres sociale relationer. Dagbogen har derfor været en hjælp til bedre at forstå de sociale sammenhænge og sociale strukturer, Eskil og Nanna er en del af.

Da jeg præsenterede Eskil og Nanna for projektet, havde jeg en række forestillinger om, hvordan deres hverdag så ud, hvilke interesser de havde, og hvem de var sammen med. Forestillingerne var baseret på det, de fortalte om dem selv i de sociolingvistiske interview. Disse oplysninger dannede sammen med det, de fortalte mig om sig selv i forbindelse med min præsentation af undersøgelsen, baggrund for planlægningen af indsamlingsforløbet og for, hvilke data jeg gerne ville have. Jeg var forberedt på, at det kunne være vanskeligt at få dem til at foretage selvoptagelser (se Madsen 2008: 82). Jeg kom derfor med specifikke forslag til sociale sammenhænge, jeg gerne ville have dem til at optage. Det drejede sig om optagelser sammen med deres venner, på arbejde og sammen med familien. Da Eskil har venner, som bor i Vinderup-området, og venner fra hele Danmark på den tekniske skole, han i perioder bor på, og da dataindsamlingen foregik, mens han gik på skolen, bad jeg om optagelser med venner fra hvert sted. Da han havde fortalt, at han tidligere var meget sammen med Peder, ville jeg også gerne have en optagelse med de to, ligesom jeg af samme grund bad om en optagelse med Nanna og Lene. Jeg bad dem optage mindst seks forskellige hverdagsituationer, og hver optagelse måtte gerne vare 30 minutter eller længere. Jeg foreslog dem også at foretage optagelser i bil. Det skyldes, at man i Vestjylland bruger megen tid i bil, og det var et oplagt sted at optage. En del af Eskils og Nannas optagelser er foretaget i bil,

for eksempel fra arbejde, til og fra ridetræning eller på køreture sammen med venner eller familie.

Mine forslag havde to formål. For det første skulle de hjælpe Eskil og Nanna til at forstå, hvad jeg var interesseret i. For det andet skulle de hjælpe til at sikre, at jeg fik data nok, selv hvis der skulle være problemer med én eller flere optagelser. I hele materialet er én optagelse kasseret på grund af dårlig lyd. Jeg var klar over, at forslagene kunne få det at lave selvoptagelserne til at se ud som en pligt og noget, der bare skulle overstås (se Schøning & Møller 2009: 266). Mit mål var derfor, at det skulle være nemt og sjovt at lave selvoptagelserne, og at Eskil og Nanna skulle inddrages mest muligt i udformningen af indsamlingsforløbet. Det resulterede i, at de blandt andet foreslog altid at gøre opmærksom på, hvornår de optog, og altid have optageren et synligt sted, når de optog. Jeg lagde desuden vægt på, at optagelserne var deres, og at de selv bedst vidste, hvilke sociale sammenhænge der kunne være interessante at optage. De bestemte, hvad de ville optage, og hvad de ville give videre til mig. Derved mente jeg at kunne mindske min påvirkning af, hvilke sociale sammenhænge de optog, og jeg ville også i højere grad kunne undgå at konstruere hverdagssituationer, som måske ikke var del af deres almindelige hverdag. Mine forslag ser ikke ud til at have været altafgørende for Eskils og Nannas valg af optagesituationer. Det skyldes, at de har optaget meget mere og mange flere forskellige sociale sammenhænge, end jeg havde bedt om. Dertil kommer, at jeg oprindeligt havde planlagt indsamlingsperioden til at vare tre uger, men da Eskil og Nanna efter tre uger ikke mente, at de havde optaget alle de situationer, som de gerne ville, beholdt de en optager i endnu fem uger. Det tyder på, at Eskil og Nanna efterhånden har betragtet selvoptagelserne som deres egne og ikke nødvendigvis som en opgave, der blev pålagt dem. Det betyder selvfølgelig ikke, at jeg ingen indflydelse har haft på, hvilke situationer de optog, eller at de ikke har opfattet selvoptagelserne som en pligt: På én af optagelserne nævner Eskil, at det er vanskeligt at optage på arbejdet, fordi han for det meste arbejder alene og ikke taler med nogen, og han gjorde mig

på et tidspunkt opmærksom på, at han stadig manglede at foretage en optagelse sammen med Peder. Ud over selvoptagelserne optog Eskil og Nanna en situation, hvor de spiser aftensmad med Lene, John og Peder og Eskils ven Jacob. Den er optaget på en Sound Device 722 harddisk-optager med to mikrofoner. Vi aftalte, hvornår optagelsen skulle finde sted, og jeg kom på besøg for at sætte optageudstyret op. Dagen efter hentede jeg det igen. Optagelsen varer 100 minutter.

For at få en bedre forståelse af selvoptagelserne og de forskellige sociale kontekster, de indgik i, supplerede jeg med etnografiske livsverdensinterview (Kvale 1997, Spradley 1979, Maegaard & Quist 2005) med Eskil og Nanna. Det etnografiske interview ligner en venskabelig samtale (Spradley 1979: 58) og ikke et egentligt interview og har som mål, at interviewerens efterfølgende kan vende tilbage med uddybende spørgsmål til det, der blev talt om under interviewet (Maegaard & Quist 2005: 51). Jeg valgte ikke at gentage det sociolingvistiske interview som interviewform, fordi jeg var interesseret i, hvordan Eskil og Nanna beskrev deres livsverdener (Kvale 1997). Sociolingvistiske interview (Labov 1984, se også Maegaard & Quist 2005) ser på den interviewedes sprogbrug og tager udgangspunkt i, at sprogborgen varierer afhængigt af, hvor formel eller uformel samtalsituationen er. Interviewet er tilrettelagt, så den interviewedes sprogbrug kan variere mellem formel og uformel tale i håb om, at 'man på denne måde får afdækket mest muligt af spektret i individets sprogbrug' (Maegaard & Quist 2005: 50). Derimod er formålet med livsverdensinterviewet '*at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener*' (Kvale 1997: 19, original kursiv). Det handler derfor om at forstå verden ud fra den interviewedes synspunkt. Dog inddrager jeg sekvenser fra de sociolingvistiske interview, hvor Eskil og Nanna taler om dialektens symbolværdier (Agha 2007, se afsnit 4.3) for at kunne undersøge sociale strukturer og normer for brug af dialekttrækkene.

Interviewene fandt sted hjemme hos Eskil og Nanna og tog henholdsvis 60 og 72 minutter. Jeg havde udarbejdet en halvstruktureret interviewguide. Hvert interview begyndte med en evaluering af indsamlingsforløbet, og hvordan de selv mente, de talte på optagelserne. Størstedelen af interviewene gik med, at Eskil og Nanna beskrev deres hverdag og fortalte om deres fremtidsplaner. Spradley (1979: 60) omtaler i sin gennemgang af det etnografiske interview det, han kalder etnografiske spørgsmål, hvoraf en type er beskrivende spørgsmål. Formålet med beskrivende spørgsmål er at få den interviewede til at bringe samtaleemner, som vedkommende selv finder relevante og vigtige, i spil. Disse emner kan da danne grundlag for resten af samtalen. Ved at jeg bad Eskil og Nanna beskrive deres hverdag, kunne vi tage udgangspunkt i deres livsverdener og i emner, som havde betydning for dem. Det skal dog pointeres, at interviewene selvfølgelig blev til i et samspil mellem mig som interviewer og Eskil og Nanna som interviewede. Vi har derfor sammen konstrueret rammen for den virkelighed, de beskrev. Dertil kommer, at Eskils og Nannas beskrivelser er deres opfattelser af deres livsverdener og ikke beskrivelser af, hvordan disse rent faktisk ser ud (Maegaard & Quist 2005: 62). Eskil fortalte mig blandt andet, at han ikke taler dialekt, når han er på skolen, fordi de andre elever ikke vil kunne forstå, hvad han siger. Dog skal vi i kapitel 5 se, at Eskil faktisk kan bruge en hel del dialekttræk i situationer på skolen. De to interview fungerer derfor udelukkende som supplement til selvoptagelserne, men baggrundsviden er nødvendig for at kunne forstå den kontekst, optagelserne er blevet til i (se også Rampton 2006, Madsen 2008, Møller 2009). Desuden har Eskil og Nanna gennemgået selvoptagelserne med mig, ligesom jeg i udskrivnings- og analyseforløbet løbende har været i kontakt med dem for at få svar på uddybende spørgsmål.

2.3 Beskrivelse af selvoptagelserne

Eskil og Nanna foretog 50 selvoptagelser, som varierer mellem mindre end et minuts og 100 minutters varighed. Sammenlagt er der mere end 17 timers optagelse. Optagelserne indeholder

samtaler med familiemedlemmer, venner, bekendte, kolleger og en læge. De er optaget hjemme hos Eskil og Nanna, på køreture, hos familiemedlemmer og venner, på arbejde, på Eskils skole, på en rideskole, hos en læge og til fester. Heraf har jeg valgt 11 selvoptagelser, som danner grundlag for analyserne i kapitel 5 og 6. Jeg har valgt optagelserne ud fra, at de skal vise et udsnit af Eskils og Nannas hverdag, som de beskrev den for mig i de etnografiske interview, og ud fra, at Eskils og Nannas optagelser skal være nogenlunde sammenlignelige. Jeg har derfor valgt optagelser fra deres arbejdspladser og optagelser med venner og familie. Derudover er jeg gået efter optagelser på mere end 15 minutter, så jeg ville have data nok til at kunne kode deres brug af de syv variable. De 11 optagelser er følgende:

- På værksted: Består af to optagelser med kolleger fra Eskils arbejde, hvor de blandt andet diskuterer deres arbejde. Der er tale om to korte optagelser på henholdsvis tre minutter og 13 minutter. De er derfor behandlet som én optagelse.
- I bil med Jacob: Eskil er på vej hjem fra arbejde sammen med Jacob, en ven og kollega. De pjatter og taler blandt andet om bilkørsel og arbejde. Optagelsen er 40 minutter.
- I bil med Thomas og Lasse: Eskil er sammen med vennerne Thomas og Lasse på vej til Holstebro for at hente en bil. De taler blandt andet om en bytur aftenen før, og hvad de har lavet i løbet af weekenden. Optagelsen er 38 minutter.
- På skolen med Bo: Eskil sidder på sit værelse på skolen sammen med venen Bo og diskuterer landbrugsmaskiner. Optagelsen er 30 minutter.
- På skolen med Bo og Troels: Eskil sidder sammen med vennerne Bo og Troels på sit værelse, ser tv og hører musik. De taler om den musik, Eskil har lagt ind på sin computer og om piger. Optagelsen er 19 minutter.
- Aftensmad med familien: Eskil og Nanna spiser aftensmad sammen med Lene, John, Peder og Eskils ven og kollega Jacob. De taler blandt andet om Eskils og Jacobs arbejdsplads og fortæller historier. Der er udskrevet 31 minutter af optagelsen.

- Hos bedstefar: Nanna spiser frokost sammen med Peder og onklen Niels på minkfarmen. De forsøger blandt andet at afspille en dvd og snakker om et kvindeligt familiemedlem. Optagelsen er 18 minutter.
- I bil med mor: Nanna og Lene er på vej hjem fra ridetræning. De snakker om et forestående ridestævne og konkurrenterne. Optagelsen er 16 minutter.
- Hos Vibe: Nanna er på besøg hos veninden og naboen Vibe. De gør sig klar til en fest, sætter hår og prøver tøj. Optagelsen er 29 minutter.
- Hjemme med Katja og Marie: Nanna og veninderne Katja og Marie vågner hjemme hos Nanna. De diskuterer blandt andet, hvad de skal se i fjernsynet og snakker om en bytur aftenen før og spiller et spil. Optagelsen er 20 minutter.
- Til barnedåb: Nanna sidder sammen med Lene, John, Peder og flere andre familiemedlemmer og spiser til en fætters barnedåb. Nanna fortæller historier og Peder, Nanna og Lene forklarer blandt andet om undersøgelsen. Optagelsen er 30 minutter.

Selvoptagelserne er udskrevet i Transcriber (<http://www.trans.sourceforge.net/en/presentation.php>) efter udskrivningskonventioner, der er angivet på (<http://www.dgcss.hum.ku.dk/aarsberetninger/rapporter/>). Jeg har udskrevet en del af optagelserne, mens andre af udskrevet af studentermedhjælpere. Materialet til denne undersøgelse består således af dagbogsnotater, 11 selvoptagelser, sekvenser fra de sociolingvistiske interview og to etnografiske interview.

KAPITEL 3: VARIABELBESKRIVELSE

I dette kapitel beskriver jeg de syv binære variable, der danner grundlag for analyserne i kapitel 5 og 6. Variablene er udvalgt på baggrund af Schønning & Pedersen (2007, u.udg., se også Kristensen 1977, 1980).

3.1 Variablene

VESTJYSK STØD: For det vestjyske stød gælder, ifølge Køster m.fl. (1982: II:7, se også Ringgaard 1960: 10), at det findes i trykstærke stavelser i oprindelige tostavellesord på kort vokal og med ustemt dobbeltklusil /p,t,k/ eller på kort vokal+stemt konsonant foran klusilerne /p,t,k/. Køster m.fl. (ibid) giver eksemplerne *oppe, snakke, hjælpe, henter, drukket, forskækkelse*. Ejskjær (1954: 18) nævner dog, at de stemte diftonger [j]+klusil og [w]+klusil også giver mulighed for vestjysk stød i blandt andet *købte, lugte, knægte*. Køster m.fl. (1982: II:7) angiver, at det vestjyske stød har den virkning, at det adskiller en- og tostavellesord, der på grund af apokope ellers ville udtales ens i dialekten. Det vestjyske stød viser således, at et ord oprindeligt har haft to stavelser. Mit materiale påpeger dog, at stødet også kan forekomme i *aften* (se excerpt 7, kapitel 6, se også Ringgaard 1960: 19), *sammensætning* (registreret hos Lene i selvoptagelsen I bil med mor, se desuden Ringgaard 1960: 136-137 for lignende eksempler: *forkalkning, mørkning* og *bemærkning*) og i stavelsen *op-* i sammenhænge som *optage, opdage*. At stødet adskiller en- og tostavellesord må derfor betragtes som én af dets funktioner, fordi stødet måske også kan betragtes som en slags ledsagefænomen i ord med stavelsestrukturen vokal+st.kons+ust.kons+schwa som i *aften, henter* (se Ringgaard 1960 for diskussion af det vestjyske støds funktion).

Vestjysk stød kan også realiseres i ord, der i den oprindelige dialektale form ikke har mulighed for vestjysk stød. Det gælder standardens *kørte*, som i dialekten svarer til [kåw.t]. I dialekten bøjes verbet i stærk form [ky:jər], [ky:ər] og [kåw.t] (se Feilberg 1886-1914: II:164). Det er derfor et stærkt verbum uden basis for vestjysk stød. Men datidsformen findes desuden i de nyudviklede former [kjø.t] eller [kør.t], hvor det indførte standarddanske /te/ giver mulighed for vestjysk stød. Dialektformen ser derfor ud til at nærme sig den standarddanske form, men det drejer sig om en forandring i dialekten (Pedersen 2003: 21). Der er derfor tale om ord, hvor importen af en ny

bøjningsstruktur giver mulighed for vestjysk stød (se også Pedersen 2003: 20-21 for andre eksempler på nyudviklede dialektformer). Jeg medregner disse i mine kodninger af variablen.

Variabelbeskrivelsen af vestjysk stød peger på, at det kan være vanskeligt at opstille en generel beskrivelse af, hvor stødet kan forekomme. Det skyldes dels, at det vestjyske stød kan realiseres i en række mere specifikke sammenhænge, end litteraturen viser (men se dog Ringgaard 1960), og dels, at der sideløbende med en strukturel nivellering af dialekten (for beskrivelser se Kristensen 1977, 1980, Schøning & Pedersen 2007, u.udg.) kan ske en nyudvikling af et ords dialektform, uden at det ændrer karakter af dialekt. Jeg omtaler derfor i variabelbeskrivelsen de sproglige sammenhænge, som det vestjyske stød oftest optræder i, men må påpege, at stødet også kan forekomme i andre sammenhænge.

IKKE: Standarddansk [*egə, eg*] svarer i dialekten til [*æt*] eller [*æ't*] og er oprindeligt et eksempel på vestjysk stød. Kristensen (1977, 1980) finder, at af ord med mulighed for vestjysk stød er *ikke* mere resistent end andre ord (Kristensen 1977: 81), og opererer med *ikke* som en selvstændig variabel.

KLUSILSPRING: Klusilspringet optræder i oprindelige enstavelsesord med /i,u,y/, der i standarddansk har stød, såsom *is, hus, lys*. Køster m.fl. (1982: II:7) beskriver klusilspringet som en støderstatning, der kan manifesteres som klusilerne [*k*], [*g*] eller som [*g'*] (se også Ejskjær 1954: 37-38) i lydlig kombinationer med /Ø, -d, -l, -n, -r, -s/. Ifølge Andersen (1955: 74) kan trækket desuden manifesteres som [*w*], og han beskriver klusilspringet som en diftongudvikling (for diskussion af klusilspringet se Andersen 1955).

Klusilspringet forekommer kun en enkelt gang hos Eskil i hele det indsamlede materiale, mens Nanna ingen eksempler har. Jeg koder derfor ikke materialet for variablen, selvom andre

sprogbrugere, navnlig Peder, har eksempler på det. I stedet vil jeg i kapitel 6 se nærmere på Eskils ene eksempel.

LANGT O: Standarddansk [o:] og [o'] svarer i dialekten til kortdiftongen [wo] i forlyd i ord som *Ole*, *onsdag* og til de lange diftonger (se Ejskjær 1954:30) [uə] i indlyd i ord som *skole*, *kone* og [åu] i udlyd i ord som *sko*, *bo*, *tro*. Under forskellige forudsætninger svarer standarddansk [o:] og [o'] derfor til flere dialektudtaler. Jeg kunne behandle [wo], [uə] og [åu] som tre selvstændige varianter af [o:] og [o'], men da jeg er interesseret i at undersøge Eskils og Nannas brug af henholdsvis dialektale og standarddanske former, og ikke i at beskrive den lokale dialekt (se Jul Nielsen 1958 for en dialektbeskrivelse), behandler jeg dem som én variabel (se også Ejskjær 1954: 30-32 for en beskrivelse af varianterne). Da jeg ser på valget mellem en dialektal og en standarddansk mulighed, behandler jeg variabelen som binær, selvom dialektvarianten omfatter tre forskellige udtaler. I min kodning skelner jeg ikke mellem Eskils og Nannas brug af henholdsvis [wo], [uə] eller [åu]. Noget tilsvarende gælder udtalen af *tror*, *gjorde*, *gjort*, som kan have tre realisationer: En dialektudtale, en standarddansk [o]-udtale og en regional [å]-udtale af vokalen. Den regionale form tilhører ikke den lokale dialekt i Vinderup og konnoterer den ikke nødvendigvis, men findes i hele Vestdanmark (Schøning & Pedersen u.udg.: 237). Den kan have karakter af regional standarddansk, og jeg behandler derfor udtalerne [o] og [å] som standarddanske.

I visse tilfælde svarer standarddansk [o:] og [o'] til [u] i dialekten i stedet for diftongerne [uə], [wo] og [åu]. Det drejer sig blandt andet om *stod*, *slog*, *tog* (se Jul Nielsen 1958), og disse ord skal derfor kodes for både klusilspringet og det lange o.

LANGT E: Standarddansk [e:] og [e'] svarer i dialekten til diftongen [iə] (se Ejskjær 1954: 30) i ord som *hel*, *ned*, *ben* og til kortdiftongen [jæ] i *en* (talord) og i sammensætninger som *stendynge*, *benstump*. I langt de fleste ord, hvor standarddansk

har [eː] eller [eʰ], har dialekten diftong, men enkelte ord kan have [iː]. Det drejer blandt andet om *le*, *mene*, *se*, *ske* (se Kristensen 1980: 79-80). Som det er tilfældet med det lange o, er der da flere dialektale udtalemuligheder, hvor standarddansk har [eː] og [eʰ], og jeg kunne derfor også for denne variabel operere med tre selvstændige varianter. Af samme grunde, som jeg har beskrevet for det lange o, behandler jeg de tre dialektmuligheder som én variant.

ARTIKEL: De standarddanske bestemte artikler *-en*, *-et*, *-ne* svarer i dialekten til den foranstillede artikel [æ].

JEG: Standarddansk *jeg* svarer til *a* i dialekten.

3.2 Sammenfatning

Beskrivelserne af flere af de syv variable peger på, at det er vanskeligt at redegøre fuldstændigt for dem. Det gælder LANGT O og LANGT E, fordi der, som vi skal se i afsnit 5.1 kan være et komplekst forhold mellem dialektformerne og de standarddanske former, men det gælder navnlig for det vestjyske stød, blandt andet fordi der, samtidig med den vertikale forandring i forholdet mellem dialekt og standard, ser ud til at finde en horisontal forandring sted inden for dialekten i form af nyudviklinger af dialektvarianterne. Det gør kodningen af de tre variable i selvoptagelserne vanskelig. Det vender jeg tilbage til i afsnit 5.1. Jeg er klar over, at jeg med min beskrivelse af det vestjyske stød kan risikere at skrive mig ind i en tidslang diskussion om stødets funktion og artikulation, og hvilke lydlig sammenhænge det kan forekomme i (se den opgivne litteratur). Denne undersøgelse er, som førnævnt, ikke en dialektbeskrivelse, og jeg beskæftiger mig derfor ikke med diskussionen om stødet. Jeg tager dog højde for den således, at Inge Lise Pedersen har tjekket en del af mine kodninger af det vestjyske stød, ligesom jeg har kodet enkelte af Kristensens (1980) optagelser for at se, om der var overensstemmelse mellem vores måder at kode variabelen på. I begge tilfælde har der været fuldstændig overensstemmelse mellem kodningerne.

KAPITEL 4: TEORETISKE OVERVEJELSER

I dette kapitel redegør jeg for den teoretiske ramme for undersøgelsen. I afsnit 4.1 beskriver jeg sammenhængen mellem sprogbrug og social betydning i social interaktion (Goffman 1974, Blommaert 2005) og redegør for, at brugen af dialekt kan ses som en social handling, der knytter sig til en social stil. Herefter redegør jeg i afsnit 4.2 for forholdet mellem sprogbrug og identitet (Blommaert 2005, Zimmerman 1998). Jeg beskriver her identitet som et betydningspotential (Blommaert 2005: 207), der bliver skabt gennem sprogbrug. I afsnit 4.3 ser jeg på sprogbrug og stilisering (Coupland 2007) og de symbolværdier, der knytter sig til en sproglig stil (Agha 2007). Her beskriver jeg de symbolværdier, som vestjysk dialekt, ifølge Eskil og Nanna, indekserer. Redegørelsen viser, at kontekst og inddragelsen af forskellige kontekstniveauer er af afgørende betydning for at kunne forstå en social interaktion (Madsen 2008: 67). Til slut relaterer jeg i afsnit 4.5 de teoretiske overvejelser til de analytiske overvejelser i forhold til kapitel 6.

4.1 Sprogbrug og social betydning

Identitetsforhandlinger og deres udkomme er betingede af, hvordan deltagerne forstår og forholder sig til det, der foregår i den enkelte situation (Zimmerman 1998). Betydnings- og forståelsesdannelse er derfor et centralt element i identitetskonstruktioner i social interaktion. Ifølge Goffman (1974: 21) er social interaktion organiseret i forhold til to former for det, han kalder primære rammer, der hjælper deltagerne til at forstå og genkende, hvad der foregår. Rammerne former deltagerens forventninger til situationen, og disse forventninger har, som vi skal se i kapitel 6, betydning for, hvilke sociale identiteter det er relevant at konstruere i situationen (Coupland 2007: 112). Goffman skelner mellem naturlige og sociale rammer, hvoraf de første knytter sig til fysiske tegn, som deltagerne ingen indflydelse har på (Goffman 1974: 22). Det kan eksempelvis være tegn, som knytter sig til kroppen. Sociale

rammer knytter sig derimod til sociale handlinger. De sociale rammer

provide background understanding for events that incorporate the will, aim, and controlling effort of an intelligence, a live agency (...). Such an agency is anything but implacable; it can be coaxed, flattered, affronted, and threatened. What it does can be described as "guided doings". These doings subject the doer to "standards"[,] to social appraisal of his action based on its honesty, efficiency, economy, safety, elegance, tactfulness, good taste, and so forth. (Goffman 1974: 22)

Deltagerne har altså mulighed for at påvirke rammerne for situationen og forståelsen af den, men de gør det på bestemte måder, fordi deltagernes handlinger er konstituerede af sociale, normative restriktioner. Handlingerne producerer og reproducerer derfor allerede eksisterende strukturer. Goffmans rammer ligner det, Agha (2007: 1) kalder 'reflexive models of social life'. De er socialt og kulturelt betingede og er udtryk for normative sociale praksisser (Agha 2007: 5). Den måde, man vælger at handle på i sociale sammenhænge er derfor en tillært, social praksis.

Blommaert (2005) ser sprogbrug som en ressource i betydnings- og forståelsesdannelse, fordi deltagernes forståelse af interaktionen kan aflæses i, hvordan de sprogligt opfører sig (se Rampton 2006, Jaspers u.udg.). Sprog er semiotiske tegn (Blommaert 2005, Agha 2007), der knytter sig til en social stil (Jaspers u.udg.) med ideologiske, stereotype symbolværdier (Agha 2007, se også Irving 2001). Vestjysk dialekt, standarddansk og engelsk er derfor udtryk for forskellige sociale stile, der, som vi skal se i kapitel 6, ser ud til at have forskellige sociale og kulturelle konnotationer. En stil er knyttet til en sproglig varietets form og bliver brugt til at påvirke sociale interaktioners indhold. Brug af dialekten som social stil fungerer altså som en betydningsfuld, symbolsk handling (Blommaert

2005: 2). Coupland (2007: 7, se også Coupland 2001) opererer med begrebet 'styling', stilisering. Det er en proces, der finder sted, når sprogbrugere bruger sproglige træk til at tilskrive sig selv eller andre sprogbrugere en identitet ved at iklæde dem en stil (se også Jaffe 2000, Jaspers u.udg). Stilisering er, sagt med Couplands (2007: 7) ord, 'the styling of meaning'. Når Eskil og Nanna bruger de syv dialekttræk, udøver de da sociale, symbolske handlinger, der har et betydningsmæssigt og interaktionelt formål. Med trækkene kan de derfor signalere deres forståelse af de enkelte sociale sammenhænge.

For at en social stil kan være forståelig i en social sammenhæng, må deltagerne gøre den betydningsfuld ved at kontekstualisere den (Blommaert 2005). Blommaert (2005, se også Coupland 2007) skelner mellem kontekster på mikro- og makroniveau, som er gensidigt afhængige. Det skyldes, at kontekst dels er et socialt fænomen, som sprogbrugere må forholde sig til i sociale sammenhænge, og som de reproducerer i deres sproglige handlinger, og dels er et produkt af de sproglige handlinger (Coupland 2007: 18). Stilen må altså dels forstås ud fra den sociale sammenhæng, den optræder i (Blommaert 2005: 43), og dels ud fra de sociale makrostrukturer, som den er udtryk for (Blommaert 2005: 45). Det betyder, at man må tage højde for den sociale, lokale kontekst, som dialekttrækkene forekommer i, for at forstå de sociale betydninger, trækkene kan tillægges i den enkelte situation. Det betyder også, at man må inddrage en større generel viden om brugen af dialekten og de sociale praksisser og normer, der knytter sig hertil, i forhold til, hvordan Eskil og Nanna almindeligvis taler, for at forstå betydningen af dialekttrækkene. Når Nanna bruger dialekttræk sammen med veninderne kan hun trække på deres fælles viden om, at hun ikke plejer at bruge dialekttræk, og på trækkenes sociale og kulturelle stereotype symbolværdier (Ahga 2007, se forklaring i afsnit 4.3). Hendes brug af trækkene skal ses i lyset af, at det er en atypisk adfærd, som veninderne gerne skal lægge mærke til. For at denne adfærd skal få en social konsekvens i den sociale sammenhæng, kræver det dog, at veninderne deler Nannas større kontekstuelle viden om hendes sprogbrug, og at de anerkender,

at det er denne viden, der er sat i spil. Det skyldes, at det ikke kun er sprogbrugeren, men også de andre deltagere i interaktionen, som konstruerer social betydning (Blommaert 2005: 43). Betydningsdannelsen er da en social proces, hvor sprogbrugerne forhandler sig frem til en fælles forståelse af, hvad det er, der foregår, og hvordan de hver især skal forholde sig til det. Er forståelsen ikke etableret, kan der opstå misforståelser med det resultat, at interaktionen bryder sammen (se Schøning & Møller 2009: 257-258). Dialekttrækkenes betydninger er derfor til forhandling i den enkelte sociale sammenhæng:

It is not the case (...) that language forms are allocated meanings by the sociolinguistic system and then 'selected' locally. We need to think in terms of social *meaning potential* (...) being called upon or activated or validated, or undermined or challenged or parodied, in particular discursive frames for particular local effects. (...) [S]ocial meaning (...) is partly a situated achievement in acts of speaking. (Coupland 2007: 23-24, original kursiv)

Social betydning behøver ikke at være givet på forhånd, men er et resultat af den pågivende sociale interaktion. Social betydning er multidimensionel (Coupland 2007: 94), fordi sprogbrugere kan vælge mellem en række mulige betydninger, når en stil skal være relevant i en given social sammenhæng. Dialekttrækkene kan derfor tillægges forskellige symbolværdier og sociale betydninger i de forskellige sociale sammenhænge. Alligevel er der sociale og kulturelle begrænsninger for, hvilke(n) social(e) betydning(er) samtalepartnere kan konstruere i en given kontekst. Det skyldes, at den sociale betydning, man kan tillægge en sprogbrug, skal stemme overens med konteksten (Blommaert 2005: 43) Så når Nanna bruger dialekttrækkene sammen med sine veninder, tillægges de ikke nødvendigvis samme betydning eller de samme symbolværdier, som når hun er sammen med sin bedstefar.

4.2 Sprogbrug og identitet

Identitetskonstruktion er en betydningsfuld, social praksis (Antaki & Widdicombe 1998). Sprogbrugere konstruerer og rekonstruerer konstant deres identiteter (Zimmerman 1998). Blommaert (2005) definerer identiteter som '*particular forms of semiotic potential, organised in a repertoire*' (Blommaert 2005: 207, original kursiv). Identiteter bliver skabt gennem sproglige, semiotiske tegn (Madsen 2008), og der knytter sig en række kategorier til tegnene (Blommaert 2005: 224), som får tillagt en social betydning (se Agha 2007 i afsnit 4.3), der kan aktiveres i identitetskonstruktioner. En identitetskonstruktion er derfor en social, betydningsmæssig handling, som sprogbrugere kan udføre med henblik på at opnå en social effekt. Eller sagt med andre ord: 'identity is identification, an outcome of socially conditioned semiotic work' (Blommaert 2005: 205). Det betyder, at Eskil og Nanna kan bruge dialekttrækkene til at konstruere socialt genkendelige, og som vi skal se i kapitel 6, stereotype situerede identiteter, der afspejler sociale normer og strukturer. Ifølge Zimmerman (1998) er identitet desuden en ressource, sprogbrugere trækker på for at få sociale interaktioner til at fungere og udvikle sig, og alle sproglige tegn, for eksempel prosodiske og leksikalske træk, kan bruges som led i identitetskonstruktioner. Det skal vi se eksempler på i kapitel 6 (se også Rampton 2006, Madsen 2008).

Identitetskonstruktioner bliver struktureret i forhold til det, Blommaert (2005: 207) kalder et identitetsrepertoire (se også Coupland 2007). Dette repertoire består af en sprogbrugers samtlige, mulige identitetskonstruktioner og vedkommendes viden om konstruktionernes funktioner i sociale sammenhænge (Blommaert 2005: 254). Identitet er da ikke noget, man har (Blommaert 2005: 205), for identiteter er ikke statiske. Når sprogbrugere konstruerer en identitet, er der derfor ikke tale om, at de mobiliserer én identitet, men snarere en række af mulige identiteter (Blommaert 2005: 231). Identitetskonstruktioner er derfor flerdimensionelle handlinger. De er komplekse, fordi

they involve a wide variety of situating processes: situating the individual in relation to several layers of (real, sociological) 'groupness' and (socially constructed) 'categories' (age category, sex, professional category (...)), situating this complex in turn in relation to other such complexes (young versus old, male versus female, highly educated versus less educated, and so on), and situating this identification in relation to the situation at hand, making selections that result in 'relevant' identity. (Blommaert 2005: 204)

En identitet skal være relevant i forhold til det, der foregår i interaktionen, for at være betydningsfuld (Antaki & Widdicombe 1998). Det betyder først og fremmest, at der er visse sociale og kulturelle begrænsninger for, hvilke identiteter sprogbrugere kan konstruere i forskellige sociale sammenhænge, fordi mulighederne blandt andet afhænger af, hvem sprogbrugerne er sammen med, hvad de taler om, og hvad det interaktionelle formål med identitetskonstruktionen er (Blommaert 2005: 210). Når Eskil og Nanna bruger dialekttrækkene til at konstruere identiteter i de forskellige optagesituationer, kan det derfor antages, at der er tale om forskellige identitetskonstruktioner, fordi nogle identiteter er mere relevante eller betydningsfulde end andre i en given situation. Således kan en situeret identitet som praktisk anlagt, maskulin og faglig kompetent være mere betydningsfuld og relevant i en situation, hvor Eskil er sammen med sine venner på skolen, end når han er sammen med vennerne hjemme. Det betyder også, at identiteterne skal være socialt genkendelige for, at sprogbrugerne kan vælge den rigtige og mest relevante identitet. Identitetskonstruktionen skal derfor ses i sammenhæng med, og passe ind i, forskellige kontekster.

Dette bliver uddybet hos Zimmerman (1998), der finder, at sprogbrugere orienterer sig mod tre identitetsniveauer: Diskursidentiteter, situerede og transportable identiteter. Zimmerman (1998: 88) beskriver niveauerne som kontekst-

elementer, der hjælper sprogbrugere til at forstå, hvad der foregår i social interaktion, og hvordan de skal forholde sig til det. Niveauerne hjælper derfor med at skabe forståelse for og betydning med interaktionen. Zimmerman (1998) giver følgende beskrivelse af diskurs- og situerede identiteter:

Discourse identities bring into play relevant components of conversational machinery, while situated identities deliver pertinent agendas, skills and relevant knowledge, allowing participants to accomplish various projects in an orderly and reproducible way. (Zimmerman 1998: 88)

Med diskursidentiteter kan sprogbrugere genkende de funktioner, de har i samtalen. Det kan være funktionerne som taler eller lytter. Diskursidentiteter hjælper derfor med at opretholde den sekventielle udvikling og orden i samtalen. Sprogbrugere konstruerer derimod situerede identiteter for at opnå noget bestemt i interaktionen, og derfor trækker de for eksempel på deres kendskab til sociale praksisser. Situerede identiteter bliver bragt i spil ved, at man orienterer sig mod bestemte identitetstegn (Zimmerman 1998: 90), der klynger sig sammen, og som har en social betydning ved at knytte sig til socialt genkendelige kategorier (Auer 2007: 12, se også De Fina 2007). Agha (2007) beskriver disse identitetstegn som symboler, og jeg opererer med disse tegn som symbolske værditilskrivninger (se afsnit 4.3). Diskursidentiteter og situerede identiteter er derfor handlinger (Blommaert 2005, Antaki & Widdicombe 1998), hvorimod transportable identiteter er synlige identitetstegn, som øjenfarve, kropsbygning og køn. De er derfor latente identiteter (Zimmerman 1998: 90-91).

Zimmerman (1998) har en konversationsanalytisk tilgang til identitet og kontekst. Han beskæftiger sig derfor kun med transportable identiteter i de tilfælde, hvor sprogbrugere eksplicit orienterer sig mod dem, hvorved de bliver til sociale handlinger med karakter af situerede identiteter (Zimmerman 1998). Man kan hertil argumentere for, at sprogbrugere godt kan

være opmærksomme på de transportable identiteter uden åbenlyst at orientere sig mod dem i en samtale. Blommaert (2005: 206) forklarer for eksempel, at en tyrkisk immigrant og en belgisk betjent ikke behøver orientere sig mod de transportable kategorier 'tyrkisk (immigrant)' og 'belgisk (betjent)' i en samtale, men at kategorierne alligevel kan være del af samtalen og blandt andet påvirke magtforholdet mellem de to (se også diskussionen mellem Schegloff 1997 og Billig 1999). Madsen (2008: 45-46) diskuterer brugen af transportable identiteter og påpeger, at man må nøjes med at forholde sig til de identitetskonstruktioner, som sprogbrugerne åbenlyst orienterer sig imod, hvis datamaterialet udelukkende består af korte samtalesekvenser. Derimod kan man med fordel inddrage viden om transportable identiteter med en etnografisk tilgang til datamaterialet, og det er ligefrem en nødvendighed, hvis man vil undersøge sociale strukturer og social betydningsdannelse:

[I]t is (...) necessary to look beyond the situational pragmatic impact of social constructions through linguistic practice and consider the larger cultural and socio-political processes they invoke. Because what happens in local sequences of social interaction inform such larger processes as well. (Madsen 2008: 46)

Det vil sige, at hvis vi vil forstå brugen af nivelleret vestjysk dialekt og dens sociale betydninger, må vi inddrage en social og kulturel viden om dialekten og de sociale praksisser, der knytter sig den, og dens sociale og kulturelle konnotationer. Vi skal i kapitel 6 se eksempler, hvor Eskil bruger dialekttrækkene til at konstruere maskulinitet, mens Nanna bruger dialekttræk til at konstruere femininitet. Det kan skyldes deres køn og de symboler, de tilskriver dialekten, og at Eskils og Nannas transportable identiteter sandsynligvis kan påvirke deres muligheder for at konstruere situerede identiteter. Det peger på, at de tre identitetsniveauer er gensidigt betingede og påvirker hinanden. Det peger imidlertid også på, at sprogbrugere har

forskellige muligheder og begrænsninger for at kunne konstruere identiteter (se også Blommaert 2005).

Identitet er til forhandling i social interaktion (Zimmerman 1998), og for at en given identitet kan blive betydningsfuld, er det væsentligt, at

[a]ctivities in a given setting achieve their distinctive shape through an *articulation* of discourse and situated identities for each participant and an *alignment* of these identities across participants (....) Thus, (...) the notion of identity-as-context refers to the way in which the articulation/alignment of discourse and situated identities furnishes for the participants a continuously evolving framework within which their actions (...) assume a particular meaning, import and interactional consequentiality. (Zimmerman 1998: 88, original kursiv)

Det er derfor ikke alene op til den enkelte sprogbruger at tilskrive sig selv og andre identiteter, fordi en identitet skal genkendes og anerkendes af de andre sprogbrugere i konteksten i kraft af det, Zimmerman (1998) kalder tilslutning. Gør de ikke det, resulterer det i 'misalignment' (Zimmerman 1998: 90). Zimmerman (1998) analyserer opkald til alarmcentraler i USA. Han beskriver et tilfælde, hvordan en person ringer til en alarmcentral for at fortælle en vittighed og ikke for at foretage et nødopkald. Zimmerman viser, hvordan sprogbrugerne i situationen har forskellige forventninger til rammen for opkaldet, og de er derfor ikke enige om, hvad det er, der skal foregå. De forsøger at tilskrive sig selv situerede identiteter som henholdsvis sjov vittighedsfortæller og seriøs telefonvagt og tilslutter sig ikke de identiteter, de hver især gør relevante med det resultat, at interaktionen bryder sammen, og opkaldet afsluttes. Identitetskonstruktioner er derfor sociale handlinger, som kun får social betydning, hvis sprogbrugerne er enige om og bekræfter, hvilke mulige identiteter der er på spil, og hvordan de passer ind i sammenhængen. Derved kan sprogbrugerne

forstå, udvikle og ændre de sociale rammer for interaktionen og dens betydning. Tilslutningen til en identitet, eller manglen på samme, er derfor af grundlæggende betydning for den sociale interaktion.

4.3 Sprogbrug og stilisering

4.3.1 Stereotype symbolværdier

Jeg undersøger identiteter, som de bliver gjort relevante gennem stiliseringsprocesser (Coupland 2007: 108). Vestjysk dialekt er en social stil, hvortil der knytter sig særlige stiltræk, som kan aktiveres for at signalere en bestemt betydning i sociale sammenhænge. Brugen af trækkene er da en betydningsfuld, social og stileret handling. Stilisering er, ifølge Bakhtin (1981: 362)

an artistic representation of another's linguistic style, an artistic image of another's language. Two individualized linguistic consciousnesses must be present in it: the one that *represents* (that is... the stylizer) and the one that is *represented*. (original kursiv, se også Rampton 2006: 225, Coupland 2007: 149)

Det vil sige, at en sprogbruger i en stilisering italesætter stereotype forestillinger om sociale praksiser og grupper af sprogbrugere (Rampton 2006: 225), og formålet med stiliseringer er netop at italesætte bestemte sociale betydninger i interaktionen (Coupland 2007: 7). Det kan gøres, fordi stilisering, med Couplands (2001: 345) ord, er baseret på 'the knowing deployment of culturally familiar styles and identities that are marked as deviating from those predictably associated with the current speaking context'. En stilisering opnår derfor sin karakter af stilisering, fordi den adskiller sig fra den sproglige kontekst, den forekommer i, ved at være distinktiv (Irving 2001, Jaspers u.udg.).

Coupland (2007, se også Irving 2001, Jaspers u.udg.) forklarer, i lighed med Bakhtin ovenfor, at

[s]tylised utterances project personas, identities and genres other than those that are presumably current in the speech event; projected personas (...) derive from well-known identity repertoires, even though they may not be represented in full. (...) Stylisation is therefore fundamentally metaphorical. It brings into play stereotyped semiotic and ideological values associated with other groups, situations or times. (Coupland 2007: 154)

Disse stereotyper opstår gennem socio-historiske tilskrivningsprocesser og –praksisser (Agha 2007: 148), hvor semiotiske tegn bliver grupperet i bestemte og genkendelige registre (Agha 2007: 81, se også Coupland 2007: 12). Det betyder, at semiotiske tegn, der knytter sig til henholdsvis vestjysk dialekt, københavnsk og engelsk, tilhører forskellige registre. Agha (2007: 145) definerer registre som 'cultural models of action that link diverse behavioral signs to enactable effects'. Det vil sige, at et register forbinder sproglige træk med sociale betydninger og sociale kategorier, som sprogbrugere kan trække på i sociale sammenhænge, og som gør, at stiliseringer kan genkendes som formelle eller uformelle, feminine eller maskuline (Agha 2007: 145). Et register er derfor metapragmatisk (Coupland 2007: 100) og udtrykker sprogbrugernes orientering mod og kendskab til semiotiske tegns funktioner og sociale betydninger og de personaer og identiteter, som tegnene indekserer. Den sociale betydning med brugen af dialekttrækkene opstår derfor gennem kendskabet til det register, der er vestjysk dialekt (se afsnit 5.4.5).

Coupland (2007: 96-97) forklarer, hvordan forandringer i samfundsstrukturen i 1980'erne påvirkede det register og de værditilskrivninger, der knytter sig til Estuary English. Dets semiotiske tegn blev symboler, som knyttede sig til den unge, nyrige yippie, som kom fra Sydøstengland, og som blev

velhavende ved at lukrere på andres økonomiske nedgang i Thatchers regeringstid. Symbolerne blev derved tilskrevet værdier, og eksemplet peger på, at disse tilskrivninger kan være multidimensionelle, fordi Estuary English bliver forbundet med forskellige sociale egenskaber, som ung og nyrig, og med det geografiske sted Sydøstengland. Stereotype symboltilskrivninger er metapragmatiske, kulturelle stereotyper af udtale (Agha 2007: 148), der kan være socialt accepterede og socialt anerkendt. Det skyldes, at et register er en social praksis (Agha 2007: 153), som sprogbrugere lærer at genkende og bruge i kraft af deres socialisering i et sprogsamfund (Agha 2007: 146). Stiliseringprocesser er altså 'reflexive, mannered and knowing' (Coupland 2007: 154).

4.3.2 Dialektens stereotype symbolværdier

Navnlig i de sociolingvistiske interview diskuterer Eskil og Nanna deres brug af vestjysk dialekt og dens betydning med mig eller en anden interviewer. I begge situationer tilskriver Eskil og Nanna dialekten stereotype køns- og aldersmæssige, socio-kulturelle og geografiske symbolværdier (se Coupland 2007: 2), som de enten kan tilslutte sig eller tage afstand fra. De forklarer begge, at jysk, som de kalder dialekten, hænger sammen med at bo på landet. Dialekten får derved en geografisk symbolværdi, idet det er det, man taler på landet i (Vest)Jylland. Eskil forklarer, at han foretrækker at tale dialekt, selvom han hovedsagelig gør det sammen med familien og bestemte venner og på arbejdet. Da Eskil i det sociolingvistiske interview skal forklare, hvorfor han og Nanna bruger dialekten forskelligt, siger han:

Citat 1: Eskils værditilskrivninger

Eskil: det er fordi hun er pige hun

Interviewer: ha

Eskil: det er ikke pænt at snakke jysk jo (.) man skal snakke ordentligt ja [ja

Interviewer: [ha siger hun det

Eskil: nej men sådan er det bare med de tøser der

Eskil taler her om sociale normer for sprogbrug og tilskriver dialekten egenskaber som ikke-pæn og uordentlig i modsætning til at tale 'ordentligt', som er det, han mener, Nanna gør. Han påpeger en forbindelse mellem sprogbrug og en stereotyp forestilling om pigers og drenges opførsel således, at piger forventes at opføre sig ordentligt og pænt, mens drenge ikke forventes at opføre sig på en tilsvarende måde, netop fordi de er drenge. De kan da i højere grad være ligeglade med, hvad andre siger og mener, og derfor gøre som de selv vil. De behøver derfor ikke tale pænt eller ordentligt. Når de bruger dialekten, signalerer de da maskulinitet (se også Coupland 2007: 134) ved at bekræfte stereotype forestillinger om maskulin opførsel. I det etnografiske interview pointerer Eskil desuden, at det i hans erhverv ofte kan være en fordel at tale dialekt med kunderne, som mest består af landmænd. På arbejdet indgår han da i en social praksis, hvor han har et incitament for at tale dialekt. At tale dialekt er ikke særlig feminint, og det kan, ifølge Eskil, være en grund til, at piger ikke gør det, i hvert fald på Vinderup-egnen, selvom de måske rent faktisk godt kan. På den måde tilskriver Eskil for det første dialekten en kønsmæssig symbolværdi, der knytter sig til maskulinitet, og for det andet en praksisorienteret symbolværdi, der hænger sammen med hårdt, praktisk arbejde i forbindelse med rurale, sociale praksisser (se Schøning & Pedersen u.udg.) i modstrid med femininitet. Han tillægger desuden dialekten en kulturel symbolværdi ved at kontrastere den med at tale 'fint', som man desuden kan gøre, når man bor i byen:

Citat 2: Eskils værditilskrivninger

Eskil: der er da nogle der siger hvad er I for nogle
bonderøve fordi det men sådan er det jo [vi

Interviewer: [mm

Eskil: kan jo sige det modsatte til jer (.) sådan noget fine
b- sådan nogle fine bybumser [der

Interviewer: [ha

Selvom dialekten kan forbindes med at være en 'bonderøv', signalerer den samtidig, at man i modsætning til 'bybumserne' ikke er påtaget eller tror, man er noget eller er bedre end andre. Med dialekten kan man derfor indikere, at man hyggelig, nede på jorden, reel og imødekommende.

Nanna bekræfter, at piger ikke taler dialekt, og siger, at hun ikke kunne finde på at gøre det, selvom hun altid har været i daglig kontakt med den. Det skyldes, at ældre mennesker taler dialekt, og det er ikke noget, man bruger, når man er ung. Dialekt er ikke moderne og får derved en aldersmæssig symbolværdi. Samtidig giver hun udtryk for, at dialekt er usmart og bondeknoldsagtig, når man er ung, og hun tilskriver den da kulturelle symbolværdier. I modsætning til Eskil tilskriver hun ikke direkte dialekten kønsmæssige symbolværdier, men siger, at det er fint, hvis Eskil vil tale dialekt, og at hun synes, det er godt, hvis 'han vil stå ved at han er jyde'. Nanna udtrykker da en dobbelthed i forhold til dialekten, fordi hun på den ene side ikke selv vil bruge den, men samtidig giver udtryk for, at hun godt kan lide dialekten og godt kan lide, når andre vælger at tale dialekt. Maegaard (2001: 85-86) beskriver en lignende dobbelthed i holdningen til sønderjysk dialekt hos en af hendes kvindelige informanter.

Citat 3: Nannas værditilskrivninger

Interviewer: hvordan har du det med at øh (.) at der ikke er særlig mange unge der taler sådan rigtig jysk

Nanna: altså på en måde synes jeg det er lidt en skam

Interviewer: mm

Nanna: fordi at (.) det har jo ligesom været naturligt herovre i Jylland der snakker de jysk altså så der har sådan (.) det altså på en måde synes jeg det er lidt en skam fordi det hører til (.) og på en anden måde så gider ikke selv gøre det altså

Interviewer: nej (.) hvorfor ikke

Nanna: fordi jeg ville føle mig lidt pinlig over det måske (.) sådan men det er jo nok fordi der er ingen andre der gør det

Nanna beskriver det at tale dialekt som 'naturligt', som noget alle gjorde engang, og som er tæt forbundet med at være jyde, men som nu er en pinlig opførsel. Det kan antages, at alle de 'andre', som ifølge Nanna ikke taler dialekt, er piger. Det kan derfor tænkes, at hun, ligesom Eskil i citat 1, orienterer sig mod en social norm for, hvem der kan bruge dialekten, således at det er socialt acceptabelt, at Eskil taler dialekt, mens Nanna ikke kan eller vil på grund af sit køn. Det kan indikere, at selvom Eskil og Nanna må antages at have samme adgang til dialekten i kraft af at være opvokset i den samme familie, har de i deres stilistiske identitetsarbejde muligvis ikke den samme ret til at aktivere de identiteter og personaer, som knytter sig til dialekten. Det kan derfor hænge sammen med deres transportable identiteter. Det peger på, at

[a]n individual's register range – the variety of registers with which he or she is acquainted – equips a person with portable emblems of identity, sometimes permitting distinctive modes of access to particular zones of social life' (Agha 2007: 146)

Sprogbrugere har derfor ikke nødvendigvis samme ret til et register, fordi et register kan være udtryk for sociale forskelle. Brugen af et register beskriver derfor sociale strukturer.

4.3.3 Stilisering som ressource

Stilisering er altså en social handling (se Jaspers u.udg.), som det ikke kun er op til den enkelte sprogbruger at tillægge social betydning, fordi den er til forhandling. Ifølge Coupland (2007) må sprogbrugere tage højde for følgende i deres stilistiske identitetsarbejde:

It requires an acculturated audience able to read and predisposed to judge the semiotic value of a projected persona or genre. It is therefore especially tightly linked to the normative interpretations of speech and non-verbal styles entertained by specific

discourse communities. (...) It instigates, in and with listeners, processes of social comparison and re-evaluation (aesthetic and moral), focused on the real and metaphorical identities of speakers, their strategies and goals, but spilling over into re-evaluation of listeners' identities, orientations and values. (Coupland 2007: 154)

Når en sprogbruger tilskriver sig selv eller andre identitet, er det for det første derfor nødvendigt, at andre genkender og anerkender identiteten og kender de stiliseringspraksisser, der konstituerer den, for at den skal kunne få social konsekvens. Stiliseringerne og de måder, de kan aktiveres på i sociale sammenhænge, er derfor kulturelt og socialt bestemte. I mine data, hvor stort set alle sprogbrugerne er danske, og hvor langt de fleste er (vest)jyder, kan man antage, at de kender de stereotype symbolværdier, der knytter sig til brugen af dialekten. Man kan da antage, at de ikke vil have problemer med at genkende stiliseringspraksisserne (Auer 2007: 14). Det behøver derfor ikke være nødvendigt at bruge flere dialekttræk sammen, når sprogbrugerne skal tilskrive sig selv eller andre situerede identiteter. For det andet tager sprogbrugerne deres fælles normer og roller i betragtning og inddrager viden om, hvordan de almindeligvis taler, når stiliseringen skal være betydningsfuld. Stiliseringsprocesser og -praksisser er derfor ikke kun rettet mod den enkelte sprogbruger, men også mod de andre deltagere i samtalen.

Stilisering påvirker rammerne for den sociale kontekst og forståelsen af den (Coupland 2007:154). Det kan forklares ved hjælp af det, som Blommaert (2005) kalder 'entextualisation', tekstliggørelse (se også Coupland 2007: 107), som er

the process by means of which discourses are successively or simultaneously decontextualised and metadiscursively recontextualised, so that they become a new discourse associated to a new context and accompanied by a particular metadiscourse

which provides a sort of 'preferred reading' for the discourse (Blommaert 2005: 47)

Det betyder, at en social stil kan tages ud af den sociale kontekst, som den almindeligvis forekommer i, og hvori den almindeligvis bliver tillagt en standardiseret eller stereotyp social betydning, og indsættes i en ny kontekst. Her får den en ny social betydning, som stemmer overens med den pågældende kontekst (se også Rampton 2006). Dette sker i den proces, som Goffman (1974) kalder 'keying'. Keying har afgørende betydning for, hvordan sprogbrugere forstår konteksten. Keying forekommer, når '[a] systematic transformation is involved across materials already meaningful in accordance with a schema of interpretation, and without which the keying would be meaningless' (Goffman 1974: 45). Med en keying-proces kan sprogbrugere rekontekstualisere (Blommaert 2005: 254) en allerede eksisterende kontekst og ændre de sociale rammer for interaktionen og dermed også forståelsen af, hvad der foregår. Det kræver dog, at sprogbrugerne anerkender og er enige om, at der er tale om en ændring af de sociale rammer (Goffman 1974: 45). Så når Nanna bruger dialekttrækkene sammen med veninderne, rekontekstualiserer hun trækkene og deres sociale betydninger, fordi trækkene tillægges en social betydning i forhold til, hvordan Nanna plejer at tale, og i forhold til konteksten. Hendes brug af dialekttrækkene er derfor refleksiv, fordi den ikke kun består af 'linguistic forms about language, but also cultural forms about culture, social forms about society' (Bauman 2000: 4). Stiliseringsprocesser og -praksisser er da, som Aghas registre, metapragmatiske (Coupland 2007: 154).

Stilisering af en situeret identitet fungerer altså som en social ressource (se Rampton 2006), hvori der indgår kreative processer (Coupland 2007: 154), som viser sprogbrugernes forståelse af, hvad den sociale sammenhæng går ud på. Men for at de kan påvirke interaktionen, må de signalere, at de nu gør noget bemærkelsesværdigt. Det gør de ved hjælp af kontekstualiseringsmarkører (Gumperz 1982: 131, se også Gumperz 1992), som er 'any feature of linguistic form that

contributes to the signalling of contextual presuppositions` (Gumperz 1982: 131). En dialektvariant kan derfor være en kontekstualiseringsmarkør. Denne markør er i sig selv ikke betydningsbærende. I stedet bliver den sociale betydning med tegnet forhandlet mellem sprogbrugerne i kraft af keying-processerne. Den enkelte dialektvariant kan være en kontekstualiseringsmarkør, der signalerer, at Eskil eller Nanna nu udviser en atypisk sproglig adfærd. Denne adfærd kan initiere en keying-proces, hvor konteksten og den sociale betydning bliver rekonstektualiseret med det resultat, at brugen af dialektvarianten bliver tekstliggjort på en ny eller anderledes måde. Kontekstualiseringsmarkører er derfor de enkelte semiotiske tegn, keyingen den proces, de afstedkommer, og tekstliggørelsen udkommet af processen. Det er dog ikke alle dialektvarianterne i hele datamaterialet, der ser ud til at forandre den sociale kontekst (Agha 2007: 148, Auer 2007: 12). Det skyldes, at stiliseringer, ifølge Coupland (2007: 154), ofte er 'emphatic and hyperbolic realisations of their targeted styles and genres` (se også Agha 2007: 148). Stiliseringer er derfor bemærkelsesværdige og iøjefaldende, fordi de er en form for performans (se Coupland 2001: 346, Coupland 2007), der kan defineres som en 'situated, interactional, communicatively motivated` (Bauman 2000: 1) sproglig praksis. Bauman (ibid) forklarer, at performans indebærer, at 'the act of expression is put on display, objectified, marked out to a degree of its discursive surroundings and opened up to interpretive scrutiny and evaluation by an audience`. Med performans inviterer sprogbrugere derfor deres samtalepartnere til at inddrage social viden om sprogbrugen, til at evaluere den handling, de foretager, og til at tage stilling til, hvorvidt handlingen stemmer overens med konteksten.

4.4 Sammenfatning

Den brug af de syv undersøgte vestjyske dialekttræk, jeg undersøger, er en social handling, Eskil og Nanna udfører for at bidrage til den sociale interaktion. Den teoretiske gennemgang påpeger, at semiotiske tegn og de symbolværdier, der knytter sig

til tegnenes register, påvirker konstruktionen af social betydning, stilisering og identitet. De tre kan ses som tre sider af samme sag og som gensidigt betingede og afhængige af mikro- og makrokontekstuelle strukturer og normer, som sprogbrugere lærer at genkende gennem socialisering. De tre er til forhandling i social interaktion. Det betyder, at Eskil, Nanna og de andre sprogbrugere på selvoptagelserne forhandler sig frem til, hvilke sociale betydninger og identitetskategorier der er relevante i en social sammenhæng. Det betyder også, at Eskils og Nannas situerede identiteter kun får social betydning, hvis de genkendes og anerkendes af de andre sprogbrugere. Social betydning, stilisering og identitet er derfor udtryk for sociale strukturer og normer for sociale praksisser, som Eskil og Nanna kan tage afstand fra eller orientere sig imod. Det skal vi se eksempler på i kapitel 6.

4.5 Analytiske overvejelser

Jeg har i de teoretiske overvejelser peget på, at kontekst betinger og påvirker stiliseringsprocesserne og deres udkomme som situerede identiteter. I undersøgelsen af stiliseringsprocesserne i kapitel 6 opererer jeg derfor med fire kontekstniveauer, som Madsen (2008: 67) beskriver i sin undersøgelse af sociale strukturer og identiteter blandt unge sportsudøvere i en Taekwondo-klub i København. Niveauerne består af en global, en social, en lokal og en sekventiel kontekst, der hænger indbyrdes sammen og ikke kan adskilles. Den globale kontekst udgør ideologiske sociale stereotyper og kategorier, mens den sociale betegner forholdet mellem sprogbrugerne og deres fælles historie. Den lokale kontekst drejer sig om forståelsesrammen for interaktionen og dens aktivitetstype, og den sekventielle handler om den sekventielle udvikling i den enkelte interaktion. De sekventielle mikroanalyser i kapitel 6 tager udgangspunkt i interaktionel sociolingvistisk, som den er beskrevet hos Gumperz (1982, 1992, se også Gumperz & Cook-Gumperz 2007) og videreudviklet hos Rampton (2006, se også 1999, 2009). Interaktionel sociolingvistisk tager udgangspunkt i etnografi og diskursanalyse (Gumperz & Cook-Gumperz 2007:

483, se også Rampton 2006, Madsen 2008) med det formål at få indsigt i sociale og kulturelle strukturer (Gumperz & Cook-Gumperz 2007: 483) i sociale interaktioner. Det sker ved at udføre 'detailed and fairly comprehensive analyses of key episodes [of interaction], drawing on a range of frameworks to describe both small- and large-scale phenomena and processes' (Rampton 2006: 24). Dette bliver uddybet hos Jaspers (u.udg.). Han foreslår, at man inddrager fire kontekstkomponenter, når man beskæftiger sig med stiliseringsprocesser og -praksisser. Disse er a) 'communities of practice', b) 'politics', c) 'perceptions and ideologies' og d) 'performance'. Jeg inddrager disse komponenter i mikroanalyserne og behandler dem som udtryk for a) sociale praksisser, b) sociale normer, c) sociale betydninger og d) sproglig performans. Når jeg undersøger Eskils og Nannas brug af dialekttrækkene, inddrager jeg da viden om sociale praksisser og normer for brugen af dialekt samt viden om dialektens sociale betydninger i kraft af de symbolværdier, Eskil og Nanna tilskriver den i afsnit 4.3.2, og endelig ser jeg på eksempler, hvor dialekttrækkene, københavsk intonation og engelsk fungerer som performative stiliseringer af en persona.

I mikroanalyserne inddrager jeg desuden begrebet face (Goffman 1967). Flere excerpter viser, hvordan Eskil og Nanna bruger stiliseringerne til at minimere en potentiel face-trussel. Face-teorien beskriver, hvordan sprogbrugere gerne vil opfatte sig selv og hinanden, og hvordan de arbejder på at opretholde et positivt selvbillede. Et positivt face er derfor 'the positive social value a person effectively claims for himself' (Goffman 1967: 319). Når en sprogbrugers positive face bliver truet, arbejder vedkommende derfor, enten alene eller sammen med andre, på at genoprette face. Det skal vi blandt se eksempler på i excerpt 1, 3, 5 og 7 i kapitel 6. Inden vi når så langt, skal vi først se, hvordan Eskils og Nannas kvantitative dialektpraksis for de syv undersøgte variable ser ud for at kunne forstå, hvorfor dialekttrækkene i excerpterne kan være udtryk for sproglig performans og stilisering.

KAPITEL 5: DIALEKT SOM STRUKTUREL PRAKSIS: KVANTITATIVE ANALYSER

I dette kapitel undersøger jeg i afsnit 5.2 og 5.3 Eskils og Nannas kvantitative dialektpraksis af seks af de syv variable beskrevet i Kapitel 3 og giver en kort beskrivelse af brugen af dialekt hos de andre sprogbrugere på selvoptagelserne. Resultaterne af afsnit 5.2 og 5.3 peger på en kvantitativ forskel i søskendeparrets dialektpraksisser, men også på en begrænset brug af dialekttrækkene navnlig hos Nanna, men også hos Eskil i enkelte selvoptagelser. Resultaterne illustrerer desuden en forskel i variabelnes resistens, navnlig hos Eskil. Jeg gennemfører ikke statistiske tests, men ser på søskendeparrets procentvise brug af dialekttrækkene, fordi variationen mellem dialekt og standarddansk navnlig hos Nanna er så begrænset, at de små forskelle ellers kunne forsvinde. Dernæst diskuterer jeg i afsnit 5.4 forskelle og ligheder mellem Eskils og Nannas kvantitative dialektpraksisser i forhold til køn og diskuterer forskelle i brugen af de enkelte variable, og hvordan disse forskelle kan påvirke den enkelte dialektvariants mulighed for at kunne bruges som en ressource i stilistisk identitetsarbejde. Formålet med kapitlet er dels at beskrive Eskils og Nannas dialektpraksisser for at belyse, hvorvidt andre metoder end det sociolingvistiske interview kan være anvendelige til at beskrive dialekten i en generation karakteriseret ved en begrænset dialektbrug, og dels at give et overblik over, hvilke dialektvarianter der kan være brugbare ressourcer i stiliseringsprocesser. Kapitlet fungerer derfor som en hjælp til at udvælge dialekteksempler til nærmere undersøgelse i kapitel 6. Jeg begynder med at beskrive kodningsproceduren af variablene.

5.1 Kodningsprocedure

Jeg har kodet selvoptagelserne i programmet Praat (<http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>), der kan bruges til automatiske opmærkning af en variabel. For hver variabel har

jeg i samarbejde med Inge Lise Pedersen og Nicolai Pharao, Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudier (DGCSS), udarbejdet scripts med beskrivelser af de ortografiske sammenhænge, variabelen kan forekomme i. Ved hjælp af disse scripts markerer Praat alle variabelforekomsterne i den enkelte filudskrift. En automatisk opmærkning har den fordel, at den gør kodningsarbejdet mere overskueligt, og den kan mindske muligheden for at overse variabelforekomster. Det kræver dog et detaljeret overblik over de sammenhænge, en variabel kan forekomme i, og det har derfor været vanskeligt at udarbejde scripts for VESTJYSK STØD, LANGT O og LANGT E. Det skyldes for det første, at det kan være svært at opstille en generel beskrivelse af variabelnes mulige realisationssammenhænge, og som resultat er Praat kun programmeret til at markere de mest generaliserbare realisationsmuligheder. Og det skyldes for det andet, at et ord ikke nødvendigvis hedder det samme på dialekt som på standarddansk. Det kan derfor være u hensigtsmæssigt at tage udgangspunkt i standarddansk ortografi, når man skal vurdere, om et ord har mulighed for en dialektmanifestation af en variabel (se også Ringgaard 1960: 21 med hensyn til vestjysk stød). Det er *kørte* et eksempel på (se afsnit 3.1). Et andet eksempel er substantivet *hul*, som svarer til [hwol] i dialekten. Ifølge Bennike & Kristensen (1898-1921: 41-44) har enkelte ord med /u/ foran /l/, som *kul*, *hul*, *gulv*, /o/ i ældre vstdansk, som i forlyd har ændret sig til kortdiftongen [wo] (Bennike & Kristensen 1898-1912: 35). *hul* skal altså kodes for LANGT O, men bliver ikke opmærket i Praat, fordi den standarddanske ortografiske form ikke indeholder et /o/. Jeg tager udgangspunkt i variablene som binære for at gøre kodningsarbejdet lettere og mere overskueligt, også selvom forholdet mellem den dialektale og den standarddanske variant er mere komplekst end som så. Dette forsøger jeg at tage højde for ved at kode VESTJYSK STØD, LANGT O og LANGT E manuelt ved siden af den automatiske kodning for ikke at overse eventuelle dialektforekomster.

Jeg har markeret de standarddanske varianter med koden S og dialektvarianterne med koden D. Jeg har kodet Eskils og Nannas

tale for én variabel ad gangen og kodet 20 forekomster af hver variabel. I korte optagelser eller optagelser, hvor der er flere end to talere, og derfor kan være mindre taletid til den enkelte taler, har det ikke altid været muligt at komme op på 20 varianter af en variabel. Det tager jeg i min kvantitative analyse højde for ved at se på variablenes procentvise antal. Når det har været muligt at få 20 forekomster af en variabel, har jeg højst kodet fem forekomster af det samme ord. Derved undgår jeg for entydige belæg for den enkelte variabel. Derimod har jeg medtaget alle forekomster i de tilfælde, hvor det ikke er muligt på anden måde at nå 20 forekomster af en variabel. Jeg har kun kodet de forekomster, jeg er sikker på kan have en dialektvariant af den pågældende variabel. Hvis jeg har været i tvivl om en forekomsts dialektform, har jeg tjekket ordet hos Feilberg (1886-1914), Bennike & Kristensen (1898-1912), Jysk ordbog (<http://www.jyskordbog.dk>) eller Brink m.fl. (1991). Har jeg ikke kunne afgøre, hvorvidt en forekomst skal kodes, er den markeret med * og set bort fra den i kodningen. Jeg har ikke kodet

- tydelige svagtryk eller forekomster, hvor baggrundsstøj eller overlappende tale gør det svært at afgøre, om forekomsten skal kodes som den ene eller den anden variant.
- proprier, ord med karakter af fremmedord eller sang.
- oplæsning fra mobil. Det er ikke på forhånd givet, at oplæsning er skriftsprog, men mine gennemlytninger af eksempler på oplæsning viser, at Eskil og Nanna udviser en adfærd, der minder om skriftsprog.

Efter kodningen af alle variable har jeg lyttet den enkelte optagelse igennem for at tjekke mine kodninger. Enkelte kodninger er desuden tjekket af Inge Lise Pedersen.

5.2 Eskils kvantitative dialektpraksis

Skema 3 er en oversigt over Eskils seks udvalgte optagelser. På den første, På værksted, optræder der en del personer, hvoraf

enkelte har dialektforekomster af de undersøgte variable, mens andre ingen har. I den anden optagelse kører han hjem fra arbejde sammen med vennen og kollegaen Jacob, der er 19 år og kommer fra lokalområdet. Jeg har bemærket foranstillede artikler og dialektvarianter af LANGT O hos Jacob. I den tredje optagelse kører Eskil sammen med to venner, Thomas på 19 år og Lasse på 20, ud for at hente en bil i Holstebro. De tre har gået på den samme folkeskole, og både Thomas og Lasse kommer fra lokalområdet. Jeg har ikke bemærket nogen dialektvarianter af de undersøgte træk hos Thomas, mens Lasse blandt andet har variation i variablene LANGT O, IKKE, ARTIKEL og JEG. På den fjerde optagelse er Eskil sammen med Bo, der er 20 år og kommer fra Djursland. Jeg har bemærket, at han blandt andet har [w] i indlyd i ord som *vogn*, *Vestjylland*, diftong i ord som *store* og *god*, og at han siger [et] og [a] for *ikke* og *jeg* (se blandt andet kort 45, 13, 85 hos Bennike & Kristensen (1898-1912)). Derudover har jeg bemærket, at Bo har eksempler på foranstillet artikel, som ifølge Bennike & Kristensen (1898-1912: kort 80) ikke findes på Djursland. Ud fra mine data er det ikke til at afgøre, hvorfor Bo bruger foranstillet artikel. På den femte optagelse er Eskil igen sammen med Bo. Desuden er den 20-årige Troels fra Mors til stede, men han siger ikke ret meget. Jeg har ikke bemærket dialektvarianter af de syv træk hos Troels, mens jeg har bemærket de samme træk i Bos tale som i selvoptagelsen, hvor kun han og Eskil er til stede. Jeg har dog ikke undersøgt Bos kvantitative variation på de to optagelser. På den sidste optagelse spiser Eskil aftensmad sammen med Nanna, forældrene John og Lene, bedstefaren Peder og vennen Jacob, der er på besøg. Jeg har bemærket dialektvarianter af de syv variable hos de Peder, Lene og John (se Schøning og Pedersen u.udg. for beskrivelser af deres sprogbrug). Jeg har desuden lagt mærke til dialektforekomster af ARTIKEL og en enkelt dialektvariant af LANGT O hos Jacob. Nannas brug af variablene bliver beskrevet i skema 6. Skema 3 viser resultaterne af mine kodninger af Eskils sprogbrug i de enkelte optagelser. Skemaet viser dels hans numeriske og procentvise brug af dialektvarianter for den enkelte variabel og dels hans samlede procentvise brug af dialekt i den enkelte optagelse.

Optagelse	Variant	V. STØD	IKKE	O	E	ARTI -KEL	JEG	Antal i alt	% Dialekt i alt
På værksted	Dialekt	1	0	0	1	6	1	9	13,4
	St. dansk	19	8	6	12	3	10	58	
	% dialekt	5	0	0	7,7	66,7	9,1		
I bil m. Jacob	Dialekt	1	1	0	0	8	2	12	10,9
	St. dansk	19	19	16	20	6	18	98	
	% dialekt	5	5	0	0	54,1	10		
I bil m. Thomas og Lasse	Dialekt	5	13	1	0	15	9	43	35,8
	St. dansk	15	7	19	20	5	11	77	
	% dialekt	25	65	5	0	75	45		
På skolen m. Bo	Dialekt	2	10	0	1	13	6	32	26,7
	St. dansk	18	10	20	19	7	14	88	
	% dialekt	10	50	0	5	65	30		
På skolen m. Bo og Troels	Dialekt	0	2	1	0	3	0	6	7,1
	St. dansk	5	18	13	17	6	19	78	
	% dialekt	0	10	7,1	0	33,3	0		
Aftens- mad m. familien	Dialekt	4	5	0	0	7	2	18	30,5
	St. dansk	10	5	7	9	3	7	41	
	% Dialekt	28,6	50	0	0	70	22,2		

Skema 3: Eskils numeriske og procentvise brug af dialekt i den enkelte selvoptagelse.

Skema 3 viser, at Eskil varierer brugen af VESTJYSK STØD, IKKE, ARTIKEL og JEG i optagelserne. Eskils brug af VESTJYSK STØD varierer mellem nul procent dialektforekomster, når han er sammen med Bo og Troels, og 28,6%, når han spiser med familien. Ligeledes har han ingen dialektvarianter af JEG sammen med Bo og Troels, mens han sammen med vennerne Thomas og Lasse har 45%. Eskils brug af IKKE varierer mellem nul og 65% dialektvarianter, når han er på værkstedet, og når han kører rundt sammen med Thomas og Lasse. Endelig har han sammen med Bo og Troels 33,3% jyske forekomster af ARTIKEL, mens han har 75% sammen med Thomas og Lasse. ARTIKEL adskiller sig fra VESTJYSK STØD, JEG og IKKE ved, at Eskil i fem af de seks optagelser har over 50% dialektforekomster af variabelen, og ved, at den dialektale form som den eneste af de seks variable forekommer i alle seks selvoptagelser.

Skemaet viser også, at Eskil bruger 7,1% dialektvarianter af de pågældende seks variable, når han er sammen med Bo og Troels. På værkstedet og når han er sammen med kollegaen Jacob, bruger han henholdsvis 13,4% og 10,9% dialektvarianter af trækkene. I de resterende tre optagelser, hvor han er sammen med Bo, spiser sammen med familien og kører i bil med Thomas og Lasse, har han henholdsvis 26,7%, 30,5% og 35,8% dialektvarianter. Skema 3 viser derfor en variation på knap 30 procentpoint i Eskils brug af dialekt mellem de seks selvoptagelser.

Skema 4 viser i modificeret form Eskils brug af de seks variable i det sociolingvistiske interview (se afsnit 1.2).

Optagelse	Variant	V. STØD	IKKE	O	E	ARTI -KEL	JEG	Antal i alt	% Dialekt i alt
Socioling. interview	Dialekt	7	0	0	0	5	6	18	10
	St. dansk	23	30	30	30	25	24	180	
	% dialekt	23	0	0	0	17	20		

Skema 4: Eskils numeriske og procentvise brug af dialekt i det sociolingvistiske interview.

Skema 4 viser, at Eskil i det sociolingvistiske interview bruger 10% dialektvarianter af de seks variable. En sammenligning af skema 3 og 4 tydeliggør, at Eskils sproglige adfærd i det sociolingvistiske interview ligner hans adfærd i de selvoptagelser, hvor han har færrest dialektvarianter, det vil sige optagelserne På skolen med Bo og Troels, I bil med Jacob og På værkstedet, hvor han har henholdsvis 7,1%, 10,9% og 13,4% dialektvarianter.

Eskils brug af dialektvarianter for hver variabel bliver uddybet i skema 5, der viser hans samlede numeriske og procentvise brug af den enkelte variabel på alle optagelserne. Ifølge skema 3 dækker det samlede procentvise antal dialektforekomster dog over en betydelig variation for VESTJYSK STØD, IKKE, ARTIKEL og JEG i de enkelte selvoptagelser.

Variabel	V. STØD	IKKE	O	E	ARTI -KEL	JEG
Dialekt	13	31	2	2	52	20
St.dansk	86	67	81	97	30	79
Antal ialt	99	98	83	99	82	99
% dialekt ialt	13,1	31,6	2,4	2,0	63,4	20,2

Skema 5: Eskils numeriske og procentvise brug af dialekt for hver variabel i hele materialet.

Skema 5 viser, at Eskil har en sporadisk brug af dialektvarianter af henholdsvis LANGT O og LANGT E. Hans samlede procentvise antal af dialektvarianten for begge variable ligger på to procent. I hele materialet har Eskil 13,1% dialektformer af VESTJYSK STØD. Brugen af IKKE og JEG ligger på henholdsvis 31,6% og 20,2% dialektforekomster. Eskils procentvise brug af dialektvarianten af ARTIKEL i hele

materialet ligger på 63,4%, og variabelen adskiller sig derfor fra de andre ved en betydelig større procentandel af dialektvarianten.

Skemaerne 3 og 4 viser, at Eskils procentvise brug af dialektvarianterne i de sociolingvistiske interview ligner hans brug på selvoptagelserne med de laveste procentvise antal dialektvarianter. Skemaerne 3 og 5 viser, at Eskil varierer brugen af de dialektale varianter af de seks variable i de enkelte selvoptagelser. Optagelsen sammen med Bo og Troels er karakteriseret ved en begrænset brug af de udvalgte dialekttræk, mens flere af de andre optagelser indeholder en betydelig større procentvis andel dialektformer af variablene. Skemaerne viser også, at Eskil har en betydelig variation i brugen af variablene IKKE, JEG og navnlig ARTIKEL i de seks optagelser, og at han bruger nogle dialektvarianter mere end andre. Således bruger han kun dialektformerne af LANGT O og LANGT E enkelte gange i hele materialet, mens han i højere grad varierer brugen af VESTJYSK STØD, IKKE og JEG. Derimod ser han ud til overvejende at bruge dialektvarianten af ARTIKEL.

Eskils brug af dialekt ser ud til at være begrænset til enkelte af de seks variable. Det bekræfter Schønning & Pedersens (u.udg.: 240) kategorisering af ham som nivelleret dialekttalende, i hvert fald når vi ser på hans samlede brug af variablene i hele materialet. Ud fra hans brug af dialektvarianter i de enkelte optagelser ser det derimod ud til, at han kun opfører sig som nivelleret dialekttalende i en del af optagelserne, mens han, navnlig når han er sammen med Bo og Troels, udviser en sproglig adfærd, der ligner en regional standarddansk talendes (se beskrivelsen af Nanna nedenfor). Skemaerne peger derfor på en betydelig variation i Eskils dialektpraksis.

5.3 Nannas kvantitative dialektpraksis

Skema 6 er en oversigt over Nannas sprogbrug i de seks udvalgte optagelser. På den første optagelse spiser hun frokost sammen med sin bedstefar, Peder, der har dialektformer af alle

de undersøgte syv variable, og med onklen Niels, der siger meget lidt, men som har dialektvarianter af JEG og LANGT O. På den anden optagelse er Nanna sammen med sin mor, Lene, der har dialektvarianter af de undersøgte træk. Jeg har bemærket, at Lene udelukkende bruger de dialektale former af JEG, IKKE, og ARTIKEL. På den tredje optagelse er Nanna hjemme hos sin veninde og nabo Vibe. Jeg har ikke bemærket nogen dialektvarianter af de syv variable hos Vibe. På den fjerde optagelse er Nanna sammen med veninderne Katja og Marie. Jeg har kun bemærket en enkel dialektform af JEG hos Katja, men ingen dialektvarianter af de syv variable hos Marie. På den femte optagelse er Nanna til barnedåb, hvor hun sidder sammen med John, Lene og Peder, der har dialektformer af de syv træk. Derudover er der på optagelsen en del andre talere, hvoraf de fleste har dialektvarianter af flere af variablene, mens enkelte ingen har. Den sidste optagelse er beskrevet i gennemgangen af Eskils optagelser.

Skema 6 viser Nannas numeriske og procentvise brug af dialektvarianterne for hver variabel i hver optagelse og hendes samlede procentvise brug af dialekt i den enkelte optagelse.

Skemaet viser, at Nanna har 1% dialektvarianter af de seks variable i optagelsen, hvor hun kører i bil med sin mor, mens hun har 6,1%, når hun spiser aftensmad med familien. Sammen med sin bedstefar og i de to optagelser med veninderne Vibe, Katja og Marie har hun henholdsvis 3,5%, 1,9% og 4,4% dialektformer af de pågældende seks variable. Nanna har derfor kun en meget begrænset brug af dialektvarianterne i de fem optagelser og en meget begrænset variation i brugen af varianterne mellem de fem optagelser. På den sjette optagelse, Til barnedåb, har Nanna 12,2% dialektforekomster, hvilket adskiller denne optagelse fra de andre fem ved en højere brug af dialektvarianter.

Optagelse	Variant	V. STØD	IKKE	O	E	ARTI -KEL	JEG	Antal i alt	% Dialekt i alt
Hos bedstefar	Dialekt	1	0	0	0	1	2	4	3,5
	St. dansk	19	20	20	20	19	18	116	
	% dialekt	5	0	0	0	5	10		
I bil m. mor	Dialekt	0	0	0	0	1	0	1	1
	St. dansk	20	20	20	10	13	20	103	
	% dialekt	0	0	0	0	7,1	0		
Hos Vibe	Dialekt	0	0	2	0	0	0	2	1,9
	St. dansk	20	20	18	20	7	20	105	
	% dialekt	0	0	10	0	0	0		
Hjemme m. Katja og Marie	Dialekt	1	0	2	0	0	1	4	4,4
	St. dansk	19	13	7	19	10	19	87	
	% dialekt	5	0	22,2	0	0	5		
Til barnedåb	Dialekt	0	3	3	0	3	3	12	12,2
	St. dansk	20	16	13	10	10	17	86	
	% dialekt	0	15,8	18,8	0	23,1	15		
Aftens- mad m. familien	Dialekt	1	0	0	0	4	0	5	6,1
	St. dansk	11	14	10	14	12	16	77	
	% dialekt	8,3	0	0	0	25	0		

Skema 6: Nannas numeriske og procentvise brug af dialekt i den enkelte selvoptagelse.

Skema 7 viser i modificeret form Nannas brug af dialektvarianterne i det sociolingvistiske interview (se afsnit 1.2).

Optagelse	Variant	V. STØD	IKKE	O	E	ARTI -KEL	JEG	Antal i alt	% Dialekt i alt
Socioling. interview	Dialekt	0	0	0	0	1	0	1	0,6
	St. dansk	30	30	30	30	29	30	180	
	% dialekt	0	0	0	0	3	0		

Skema 7: Nannas numeriske og procentvise brug af dialekt i det sociolingvistiske interview.

Skema 7 viser, at Nanna med en procentvis brug på 0,6% stort set ingen dialektvarianter har i det sociolingvistiske interview, og sammenlignet med skema 6 viser det sig, at Nannas sproglige adfærd i interviewet er lavere end hendes brug i selvoptagelserne. Brugen i interviewet kan minde om hendes brug på optagelserne sammen med Lene og med Vibe.

Skema 8 viser Nannas numeriske og procentvise brug af dialekt for hver variabel på de seks selvoptagelser i hele materialet.

Variabel	V. STØD	IKKE	O	E	ARTI -KEL	JEG
Dialekt	3	3	7	0	9	6
St.dansk	109	103	88	93	71	110
Antal ialt	112	106	95	93	80	116
% dialekt ialt	2,7	2,8	7,4	0	11,3	5,2

Skema 8: Nannas numeriske og procentvise brug af dialekt for hver variabel i hele materialet.

Skemaet viser, at Nanna ikke har nogen dialektvarianter af LANGT E i hele materialet, men at hun udelukkende bruger de standarddanske former. Hun bruger sammenlagt 2,7% og 2,8% dialektvarianter af VESTJYSK STØD og IKKE og sammenlagt 7,4% og 5,2% af LANGT O og JEG. Nanna har 11,3% dialektformer af ARTIKEL i hele materialet. Som det også er tilfældet hos Eskil adskiller Nannas brug af ARTIKEL sig derved fra de andre fem variable ved en højere procentvis brug af den dialektale form.

Skemaerne 6 og 7 viser, at Nannas procentvise brug i det sociolingvistiske interview ligner hendes procentvise brug i de selvoptagelser, hvor hun har det laveste procentvise antal dialektvarianter. Skemaerne 6 og 8 viser, at Nanna kun bruger dialektvarianter af de seks variable i meget begrænset omfang, og derfor er der heller ingen stor variation i brugen af dialekt mellem optagelserne. Kodningsresultaterne af de seks optagelser bekræfter Schøning & Pedersens (u.udg.: 240) karakterisering af hende som regional standardtalende. Man kan argumentere for, at Nanna, med sin overvejende brug af standarddanske former, på optagelsen Til barndåb sprogligt opfører sig anderledes end i de andre fem optagelser, og det kan pege på, at hun i denne optagelse ikke intenderer sprogbrug, der kan karakteriseres som regional standard. Man kan desuden argumentere for, at et samlet antal på 11,3% for dialektvarianten af ARTIKEL hos en regional standardtalende er betydeligt.

5.4 Diskussion

5.4.1 Resultaterne i forhold til optagelsessituationer

Skemaerne 3 og 5 viser, at Eskil har en større variation i brugen af dialektvarianter mellem optagelserne end Nanna. I optagelserne sammen med kollegaerne på værkstedet, i bilen med kollegaen Jacob, og når han er sammen med Bo og Troels på skolen, har Eskil relativt lave procentvise brug af dialektvarianter, mens brugen er betydeligt højere i de tre resterende optagelser. Nannas procentvise brug af dialekttrækkene adskiller sig derimod kun i optagelsen Til

barnedåb. En traditionel sociolingvistisk forklaring på, hvorfor den samme sprogbruger taler forskelligt i forskellige sociale sammenhænge, peger på tre kontekstuelle kriterier (Blom & Gumperz 2007 [1972], men se Mæhlum 1990 for generel og relevant kritik af Blom & Gumperz 1972): a) det fysiske sted, b) samtalepartnerens fælles sociale normer (se også Maegaard 2001) og c) samtaleemnet. Det betyder, at Eskils og Nannas valg af enten dialekt- eller standardvarianter kan afhænge af, hvor de fysisk befinder sig, hvem de er sammen med, og hvad de taler om. Ifølge denne forklaring kunne man derfor for Eskils vedkommende forvente, at han ikke talte dialekt på skolen, hvor han er sammen med elever fra hele Danmark, som ikke kan forventes at tale eller forstå vestjysk dialekt. Man kunne også forvente, at Eskil og Nanna talte mest dialekt hjemme sammen med de dialekttalende forældre og bedstefaren, mens deres brug af dialekttrækkene var mere begrænset i andre sociale sammenhænge, for eksempel når de var sammen med venner og veninder. Skema 3 og 6 peger dog på, at det ikke ser ud til at være tilfældet, og skema 6 viser i stedet, at Nanna ikke har flere dialektvarianter sammen med Peder og Lene end sammen med sine veninder. Endelig kunne man forvente, at Eskil og Nanna havde flest dialektvarianter i de samtaler, hvor de taler om ting, der knytter sig til en landlig, social praksis, således at Eskil eksempelvis havde mange dialektvarianter i samtalen med kollegerne, men heller ikke den forventning holder stik. Der er således ingen entydig forklaring på Eskils og Nannas varierende brug af dialekttrækkene i de forskellige optagesituationer, og analyserne peger på, at det er usandsynligt, at valget af en sproglig varietet kun handler om sted, samtalepartner eller emne (se også De Fina 2007). I stedet kan analyserne illustrere, at Eskil og Nanna inddrager en række forskellige kontekstniveauer, hvori situation, sociale roller og samtaleemne blot indgår som delementer, når de vælger én sproglig variant frem for en anden. Det kan således være kontekstniveauerne, der betinger de kvantitative, sproglige forskelle. Man kan derfor argumentere for, at den traditionelle sociolingvistiske forklaring er for ensidig, fordi sociale betingelser, som sociale roller og samtaleemner, ikke kan isoleres.

5.4.2 Resultaterne i forhold til metode

Skemaerne 3-4 og 6-7 viser på den ene side, at Eskils og Nannas procentvise brug af dialektvarianterne i de sociolingvistiske interview minder om deres brug i de selvoptagelser, hvor de har de laveste procentvise antal dialektvarianter, mens der på den anden side ser ud til at være en væsentlig forskel mellem interviewene og de selvoptagelser, hvor Eskil og Nanna procentvist bruger flest dialekttræk. På baggrund af Schøning & Pedersen (u.udg.) valgte jeg selvoptagelser som metode, og sammenligningerne mellem interviewene og selvoptagelserne peger på, at sidstnævnte i højere grad kan indfange brugen af dialekt, og at Eskils og Nannas dialektbrug er mere varieret og nuanceret, end interviewene lader ane. Selvom der er en betydelig forskel på Eskils og Nannas brug af dialekttrækkene, kan ingen af dem siges at bruge trækkene i væsentligt omfang på de fleste selvoptagelser. Her kan man dog argumentere for, at i situationer, hvor dialekten er så nivelleret som hos Eskil, mens den i Nannas tilfælde stort set er forsvundet, kan selv den mindste sproglige variation være af social betydning (se Pedersen (1994)). Så selvom selvoptagelser som metode kan siges at være mere tids- og ressourcekrævende for de involverede sprogbrugere, end når metoden er sociolingvistiske interview, kan det godt betale sig med selvoptagelser som metode. Endelig kan man argumentere for, at selvoptagelser i højere grad end det sociolingvistiske interview viser Eskils og Nannas dialektpraksisser, som den ser ud i deres sociale hverdag. Derved vil man kunne undersøge de sociale strukturer, som dialektpraksisserne indgår i.

5.4.3 Resultaterne i forhold til køn

Skema 5 og 8 peger på en væsentlig forskel i Eskils og Nanna brug af dialektvarianterne. Kodningsresultaterne stemmer overens med tidligere studier af mænds og kvinders dialektbrug (se blandt andet Skautrup 1976 [1921], Pedersen 1994, Gal 1997 [1978], Schøning & Pedersen 2007, u.udg.), hvor mænd ser ud til at holde fast i brugen af dialekt, mens kvinder fører an i sprogforandringen. Schøning & Pedersen (u.udg.) forklarer

netop Eskils og Nannas kvantitative dialektpraksisser som udtryk for en kønsforskel, hvilket kan hænge sammen med de symbolværdier, dialekten bliver tilskrevet. Gal (1997 [1978]) undersøger sprogforandringer blandt ungarsk-tyske sprogbrugere i en østrigsk landsby og finder, at valget mellem ungarsk eller tysk dialekt er udtryk for strategiske og socialt betydningsfulde praksisser. Unge kvinder vælger i højere grad at tale tysk dialekt, mens unge mænd fastholder en ungarsk. Det skyldes, at tysk knytter sig til symbolværdier som ung, moderne og urban, mens ungarsk knytter sig til symbolværdier som gammel, tilbagestående, rural og hårdtarbejdende. Gal (1997: 377) forklarer, at de unge kvinder har mulighed for at italesætte en moderne, tysk identitet, fordi de er 'less committed than the men to the traditionally male-dominated system of subsistence agriculture'. Det kan tolkes således, at unge kvinder bruger den tyske dialekt som et middel til at konstruere en feminin identitet og til at tage afstand fra de maskuline og rurale symbolværdier, som ungarsk dialekt indekserer. Det samme kan gøre sig gældende, når Nanna vælger standarddanske træk frem for dialektale. For hvis Nannas dialektpraksis lignede Eskils, kunne hun have vanskeligere ved at signalere relevante, feminine identiteter og derved få problemer med at positionere sig som en ung, moderne og feminin pige. Eskils og Nannas forskellige dialektpraksisser kan således tolkes som udtryk for normative, sociale forventninger til, hvem der bør bruge dialekttrækkene. Gal (1997: 384) nævner, at mange unge mænd taler ungarsk, fordi de foretrækker at konstruere en identitet, der knytter sig til rurale og maskuline sociale praksisser (se også Pedersen 1994). Når Eskil pointerer, at han foretrækker at tale dialekt, kan der være tale om noget lignende, fordi han i modsætning til Nanna netop kan vælge dialekttræk frem for standarddanske træk til at signalere maskulinitet (se også Schøning & Pedersen u.udg.). Samtidig indgår han navnlig i kraft af sit erhverv i sociale kontekster, hvor han har mulighed for at tale dialekt, og hvor det måske ligefrem også forventes, at han gør det: Ved at bruge dialektvarianter trækker han på symbolværdier, der knytter sig til en rural, maskulin og praktisk social praksis. Eskil forklarer selv, at det at bruge dialekt kan være en fordel, fordi det

signalerer et fællesskab med for eksempel maskinforretningens kunder, landmændene. Eskils kvantitative dialektpraksis kan derfor ligeledes være betinget af kønsmæssige og sociale forventninger til ham. Det er derfor nærliggende at antage, at Eskils og Nannas kvantitative dialektpraksisser blandt andet er udtryk for identitetskonstruktioner, og at deres varierende brug af trækene i de forskellige optagelser blandt andet handler om at konstruere betydningsfulde identiteter, der knytter sig til og er relevante i forskellige sociale sammenhænge.

5.4.4 Resultaterne og de enkelte variable

Skemaerne viser, at Eskil for IKKE, JEG og ARTIKEL har en betydelig variation mellem dialektale og standarddanske former, mens Nanna kun i begrænset omfang bruger dialektformerne. Kristensen (1980: 98) opstiller i sin undersøgelse af kodeskift hos skoleelever på Vinderup Realskole en resistensmodel for blandt andre VESTJYSK STØD, IKKE, SKOLE, MERE, ARTIKEL og JEG. Modellen viser den enkelte variables nivelleringsgrad i forholdet mellem dialekt og standard. Kristensen finder, at ARTIKEL er den mest resistente af de seks variable, efterfulgt af IKKE. Derefter følger JEG og VESTJYSK STØD og til slut LANGT O og LANGT E, som er de mindst resistente af Kristensens undersøgte variable. Skema 5 viser, at Eskils brug af dialektvarianterne følger dette mønster, og skema 5 stemmer derfor overens med Kristensens resultat. Og det til trods for at Kristensen (1980) bruger korte interview som metode, hvorimod jeg har selvoptagelser. Skema 8 viser derimod, at der ikke er overensstemmelse mellem Nannas brug af dialektvarianterne og Kristensens resistensmodel. En forklaring på denne forskel kan være, at Eskil i modsætning til Nanna er med i den nivelleringsproces, som Kristensen beskriver. Istedet ser Nanna ud til at have forladt dialekten undtagen i ganske bestemte kontekstuelle sammenhænge (jf. Til barnedåb). Kodningsresultaterne bekræfter Schøning & Pedersens (u.udg.) karakteristik af Eskil og Nanna som henholdsvis nivelleret dialekttalende og regional standardtalende.

I.L. Pedersen (1994) undersøger sammenhængen mellem forskellige livsformer og brugen af dialekt- og standardvarianter af 15 variable i Vissenbjerg på Fyn. Hun viser blandt andet den lokale dialekts nivellering og finder, at de mest resistente træk er leksikalske træk. Det skyldes, forklarer hun, at dialekttræk bliver leksikaliserede i nivelleringsprocessen (Pedersen 1994: 111). Når en generel variabel er under afvikling, er det derfor enkeltord, som er mest resistente. Det betyder, at når Kristensen (1978, 1980, se også kapitel 3) behandler IKKE som en leksikalsk variabel, skyldes det, at den generelle variabel VESTJYSK STØD er blevet nivelleret i en sådan grad, at enkeltordet *ikke* adskiller sig fra alle andre ord, som kan have vestjysk stød, og det giver mening at behandle det som en selvstændig, leksikalsk variabel (se også leksikaliseringen af klusilspring hos Jørgensen 1983). Resultaterne af Eskils og Nannas brug af henholdsvis LANGT O og LANGT E peger desuden på, at en lignende proces kan se ud til at finde sted for de to variable, også selvom de er blandt de mindst resistente i hele det kodede datamateriale. De eneste eksempler på dialektvarianter af LANGT E er på talordet *en*. Det kunne derfor tyde på, at der ikke er tale om dialektvarianter af den generelle variabel LANGT E, men i stedet om dialektvarianter af den leksikalske variabel EN (talord). Resultaterne af LANGT O afslører ligeledes, at dialektvarianterne hovedsagelig er varianter af enkeltordet *god*, men der er dog hos Nanna også et eksempel på *onsdag*, ligesom jeg uden for det kodede materiale har bemærket, at hun har en enkelt forekomst af dialektalt *kone*. Det kunne indikere, at også dialektudtalen af forkomster af LANGT O er (ved at blive) leksikaliseret. Mere datamateriale og flere sprogbrugere må dog kodes, for at man kan påvise dette.

Ifølge Pedersen (1994) skyldes leksikaliseringen af generelle variable, at sprogbrugere har nemmere ved at kontrollere og manipulere brugen af leksikalske træk end andre træk (se også Auer 2007: 322). At Eskils mest resistente træk er IKKE, JEG og ARTIKEL kan måske skyldes, at de er nemmere at styre. ARTIKEL er dog en grammatisk variabel, men man kan argumentere for, at den har karakteristika, der minder om en

leksikalsk variabel, fordi den enten kan manifesteres som det foranstillede [æ] eller som bøjningsendelserne *-en*, *-et*, *-ne*. Den kan derfor være nem at kontrollere. Sprogbrugere kan på den måde med meget få træk signalere et lokalt tilhørsforhold (Pedersen 1994: 112) eller stilisere en persona. Det kan betyde, at når dialekttræk er meget nivellerede, vil de stereotype symbolværdier, trækkene indekserer, være letgenkendelige og bemærkelsesværdige. Derfor behøver Eskil og Nanna ikke inddrage ret mange dialekttræk som kontekstualiseringsmarkører i en stiliseringsproces for, at deres handlinger skal opnå effekt og blive betydningsfulde i en social sammenhæng.

5.4.5 Resultaterne og ARTIKEL

Skemaerne 5 og 8 viser, at Eskils og Nannas brug af ARTIKEL adskiller sig fra de andre variable ved en betydelig højere procentvis brug af dialektvarianten. Det er navnlig tydeligt hos Eskil i skema 5. Trækket ser derfor, jf. Kristensen (1980), ud til at være mere resistent. I.L. Pedersen (1994) finder, at nogle dialektvarianter tiltrækker mere sproglig opmærksomhed end andre. Det betyder, at nogle dialekttræk har betydelig symbolsk værdi, mens andre ingen har (Pedersen 1994: 110-111). Dette bliver uddybet hos K.M. Pedersen (1997). Hun undersøger 72 sprogbrugeres bevidsthed om deres egen variation i brugen af 21 variable på Langeland og sammenligner sprogbrugernes udsagn om egen sprogbrug med deres faktiske, kvantitative brug. Hun finder, at sprogbrugerne ikke er ret bevidste om brugen af forholdsvis højresistente dialekttræk (Pedersen 1997: 237, se også K.M. Pedersen & Horneman Hansen 1996). Der ser derfor ud til at være en sammenhæng mellem bevidsthedsgrad og et dialekttræks resistens. En forklaring på denne sammenhæng kan være, at et højresistent dialekttræk er 'forholdsvis almindeligt hos et stort antal mennesker' (Pedersen 1997: 238), og at brugen af det derfor ikke adskiller sig fra konteksten som påfaldende. En variabels resistensgrad kan derfor indikere, hvor dialektal dialektvarianten opfattes, og det kan have betydning for, hvilke symbolværdier sprogbrugerne tilskriver varianten. Det peger på, at semiotiske tegn, som knytter sig til det samme register (Agha 2007), ikke nødvendigvis bliver tillagt den samme betydning af

sprogbrugerne, og at symboltilskrivningerne derfor kan variere inden for det samme register. Som nævnt i kapitel 4 har et semiotisk tegn ikke i sig selv social betydning. I stedet er betydningen noget, det bliver tilført i den sociale sammenhæng, og som kan opstå på baggrund af trækkets resistens. Eller, sagt med andre ord, på baggrund af sprogbrugernes sociale og kvantitative praksis med hensyn til brug af trækket (se også Jaffe 2000: 42). Et træks sociale betydninger er derfor ikke kun resultatet af dets tilknytning til et bestemt register, men også resultatet af dets kvantitative brug. Det peger på, at navnlig Eskils, men også i nogen grad Nannas, brug af dialektvarianten af ARTIKEL kan have en anden social betydning end dialektvarianterne af de andre seks variable, og at brugen af denne dialektvariant er mindre påfaldende. Det kan tages som udtryk for, at denne dialektvariant i mindre grad indekserer de symbolværdier, som knytter sig til den vestjyske dialekts register, fordi den muligvis ikke i lige så høj grad som andre, mindre resistente variable som LANGT O, LANGT E og KLUSILSPRING indekserer dialekt.

Auer (2007: 12) forklarer, at ikke alle semiotiske tegn kan bruges lige hensigtsmæssigt i stiliseringen af en situeret identitet (se også diskussionen hos Auer 2007: 9-13). Det skyldes, at 'style filters out certain variables and attributes special status to others' (Auer 2007: 13). Det kan tolkes sådan, at jo mindre resistent – og dermed mere påfaldende – et dialekttræk er, jo større effekt vil det have som kontekstualiseringsmarkør i en stiliseringsproces. Det er derfor nærliggende at antage, at de mindre resistente dialekttræk vil fungere bedre som ressourcer i stilistisk identitetsarbejde end dialektvarianten af ARTIKEL, fordi jo mere resistent et dialekttræk er, jo mindre stereotype kan de symbolværdier og personaer, det kan indekserer, være. I udvælgelsen af excerpterne i kapitel 6 går jeg derfor efter eksempler, hvor de mindre resistente dialekttræk indgår. Dog skal vi i excerpt 8 se et eksempel, hvor ARTIKEL er del af en stilisering. Vi skal endvidere se eksempler, hvor forskellige dialekttræk muligvis kan indekserer positive eller negative sociale egenskaber på baggrund af deres resistens.

5.5 Sammenfatning

Kodningsresultaterne viser Eskils og Nannas kvantitative dialektpraksisser. De peger på, at Eskil og Nanna varierer brugen af dialekttrækkene mellem de forskellige optagesituationer, og at der er en betydelig forskel på de to søskendes dialektpraksis. Disse forskelle kan dels tages som udtryk for, at Eskil og Nanna inddrager forskellige kontekstniveauer til at konstruere relevante situerede identiteter, der passer til og er betydningsfulde i de enkelte sociale sammenhænge, og dels som udtryk for, at de i kraft af deres køn har forskellige sociale muligheder for at trække på de symbolværdier, dialekttrækkene indekserer i deres identitetskonstruktioner. Dialekten bliver jo netop – i lighed med Gals undersøgelse (1997 [1978]) – i afsnit 4.3.2 tillagt maskuline symbolværdier. Forskellen på Eskil og Nanna kan skyldes mange ting, men en plausibel forklaring kan derfor muligvis være, at forskellene er betinget af Eskils og Nannas køn. Eskils og Nannas dialektpraksisser kan derfor afspejle sociale normer og strukturer. Resultaterne peger ligeledes på, at selvoptagelser som metode kan være anvendelig til at illustrere den kvantitative brug af dialekt hos unge i en generation, hvor brugen af dialekt er begrænset.

Kodningsresultaterne af de seks variable kan tolkes således, at sprogbrugere ikke kun tilskriver et træks symbolværdi på baggrund af dets tilhørsforhold til et register, men også på baggrund af hvor påfaldende det er. Dette bliver illustreret med Eskils og Nannas brug af ARTIKEL. Diskussionen af ARTIKEL kan muligvis pege på, at tegn, der tilhører det samme register, ikke nødvendigvis indekserer de samme symbolværdier, men at tegn, der knytter sig til det samme register, kan have forskellige sociale funktioner, fordi nogle træk kan være mere påfaldende end andre. Derved kan nogle dialekttræk være mere bemærkelsesværdige og stereotype, og disse kan forventes at være mere brugbare som kontekstualiseringsmarkører, fordi de i højere grad signalerer, at den enkelte sprogbruger nu gør noget, der er værd at lægge mærke til. Excerpterne i kapitel 6

indeholder derfor dialekttræk, der på baggrund af kodningsresultaterne i skemaerne 3, 5, 6 og 8 kan beskrives som påfaldende.

KAPITEL 6: DIALEKT SOM INTERAKTIONEL PRAKSIS: KVALITATIVE ANALYSER

I dette kapitel undersøger jeg dialektens betydning for Eskil og Nanna nærmere og ser på, hvilke sociale strukturer og normer dialekttrækkene kan afspejle i otte excerpter. Mikroanalyserne peger på en sammenhæng mellem de værditilskrivninger, som Eskil og Nanna beskriver i afsnit 4.3.2, og de sociale strukturer og normer, som de orienterer sig mod eller distancerer sig fra i excerperne. Jeg har påpeget, at dialekten kan bruges som stilisering af personaer og situerede identiteter på samme måde som andre semiotiske tegn, og jeg inddrager eksempler, hvor københavnsk intonation og engelsk indgår i stiliseringsprocesserne. Jeg har valgt eksempler med netop københavnsk og engelsk, fordi Eskil og Nanna ofte bruger netop disse to tegnsæt. Jeg starter med at analysere fire eksempler på tilskrivningen og forhandlingen af forskellige kønsidentiteter. Derefter ser jeg på to eksempler på forhandlingen af aldersidentiteter og til slut på to eksempler på stiliseringer af stedsbundne identiteter i forhold til de kulturelle forskelle mellem land og by. Inden jeg når så langt, gennemgår jeg de transkriptionssymboler, excerperne er udskrevet efter.

6.1 Transskriptionsymboler

Selvoptagelserne er udskrevet i Transcriber, men dette program er ikke så velegnet til fintransskriptioner, hvor man blandt andet er interesseret i at angive præcise overlap eller pauselængder. Jeg har derfor udskrevet excerperne i lydprogrammet Audacity (<http://www.audacity.sourceforge.net/>) i henhold til nedenstående transskriptionssymboler:

[ ]	Overlappende tale
=	Ingen pause mellem to taleture
(.)	Pause under to tiendedele sekunder
(0.5)	Pause over to tiendedele sekunder, tallet i parentes angiver pausens længde
xxx	Uforståelig tale
Ukendt	Taler det ikke er muligt at identificere
{ }	Usikker transskription
((ler))	Latter, hørbare ikke-verbale handlinger, kommentarer til udskriften eller beskrivelser af andre dialekttræk end de syv undersøgte variable
hh	Hørbar indånding
-	Selvfafbrydelse i et ord
:	Lydforlængelse
<u>tryk</u>	Tryk på enkeltord eller stavelser
HØJ	Udtalt med højere volumen end den omkringliggende tale
>hurtigt<	Hurtig udtale
<i>dialekt</i>	Dialektvarianter af de syv variable
engelsk	Andre sproglige varianter end standarddansk og vestjysk dialekt

6.2 Stilisering af kønsidentiteter

I dette afsnit skal vi se fire eksempler, hvor Eskil og Nanna bruger henholdsvis dialekttræk og københavnsk intonation til at gøre forskellige kønsidentiteter relevante. Excerpt 1 stammer fra den korteste af de to selvoptagelser På værksted, som Eskil foretog på sit arbejde. Det er fyraften, og Eskil står sammen med to kolleger, Bjørn og Allan, og vasker hænder. Bjørn er fra et andet nordisk land, hvor man lærer dansk i skolen, mens Allan er vestjyde. De taler om deres arbejde, og hvad de skal lave nu, da de har fri. Excerptet begynder med, at Bjørn i L1 kommenterer batteriniveauet på mp3'en, som stikker op af en forlomme i Eskils kedeldragt:

Excerpt 1: Spilde min tid, 01:54-02:43

1 Bjørn: der er ikke så meget batteri tilbage på det der (.)
apparat

(.) ((Eskils mobiltelefon summer))
2 Bjørn: løber snart tør for batteriet
(.)
3 Eskil: ja:=
4 Ukendt =hm
5 Allan: kan du *ikke* hente så noget: (.) blå rulle papir der
Eskil ((Eskils rigtige navn er slettet))
6 Bjørn: er du løbet tør for det OGSÅ
7 Allan: ja det er der en eller anden spasser der bare bruger
8 {sådan nogle} FUCKing røvhuller [als-
9 Eskil: [u:h kunne:
10 kunne jo kun falde i sø- ((læseudtale)) hvad
11 f:anden (0.2) moster Maren (0.2) [så må hun skrive
12 så jeg fatter det ((enklise))
13 Ukendt: [xxx
14 Bjørn: ja
15 Eskil: {sende} sådan noget kode
(.)
16 Bjørn: det skal hun passe på {med}
17 Allan: skriver de perverse beskeder til dig ((lyder, som
om han ler))
18 Eskil: ((lyder, som om han drikker)) {{{(ler)}}} jeg fatter
19 ikke en skid af ((stødløst))
20 Allan: SKRIV NU DANSK ((manglende stød)) FOR
21 HEL[VEDE DIN SO xxx
22 Eskil: [ja vil du *KNEPPE* eller spille min *tid*
23 Allan: ja vil du *KNEPPE* eller (.) vil du RIDE
24 ((manglende [ð])) eller taler du fransk [xxx
25 Eskil: [((ler))
26 Eskil: [((ler)) ((Eskil går))
27 Allan: [for helvede din kælling

Eskil reagerer ikke på Bjørns kommentar i L1. Bjørn prøver igen derfor i L2, men først efter en kort pause svarer Eksil i L3. Eskils respons er minimal, og vokalforlængelsen i 'ja:' giver indtryk af, at han ikke er rigtig nærværende, men har sin opmærksomhed rettet mod noget andet end Bjørn. I L5 udpeger Allan Eskil som næste taler ved at bede ham hente en rulle

papir. Ved at bede Eskil om at hente rullen kan Allan orientere sig mod deres sociale positioner på arbejdspladsen, hvor Allan og Bjørn er udlærte, mens Eskil stadig er lærling og derfor er en, man kan bede gøre ting for sig. Eskil svarer dog ikke, og i stedet reagerer Bjørn. Det er ikke til at afgøre, hvad Bjørns 'OGSÅ' i L6 hentyder til. Eskil er stort set fraværende i linjerne 1-8. Det kan skyldes, at han i stedet koncentrerer sig om at tjekke den besked, han fik på sin mobiltelefon i begyndelse af excerptet. I L7 og L8 fortsætter Allan med at tale om det manglende papir, men bliver afbrudt af Eskil i L9. Eskils 'u:h' kan være en måde at signalere, at han vil have Allans og Bjørns opmærksomhed, og med udbruddet skaber Eskil et skift i samtaleemnet, hvorefter han begynder at læse op af den besked, han netop har fået. Læseadfærden kan aflæses ved, at alle stavelser i 'kunne jo kun falde i sø-' er tydeligt udtalt. Sms'en er fra en pige, som han, forklarer han mig senere, skrev med aftenen før. Selvom han kun læser en del af sms'en højt, er det nok til at give indtryk af, at pigen ikke kunne falde i søvn, før hun havde været i kontakt med Eskil. I L11-12, L15 og L18-19 giver Eskil tydeligt udtryk for, at han ikke forstår, hvad pigen forsøger at kommunikere til ham. Han præsenterer sms'en som en sproglig kode, han skal knække, og hans 'så må hun skrive så jeg fatter det' i L11-12, kan være udtryk for, at han ikke kan tage sms'en alvorligt, når hun ikke skriver tingene på en – for ham – forståelig måde. Eskil ser dog ikke ud til at være alt for irriteret på pigen, for han kalder hende 'moster Maren'. Eskil fortæller mig, at pigen ikke hedder Maren, og 'moster Maren' er et fast (vestjysk) udtryk, man for sjov kan kalde en pige, når man mener, hun skal tage lidt sig sammen eller skal styre sig. Eskil henvender sig derfor ikke til Bjørn eller Allan, men til pigen. Han gør opmærksom på utilfredsheden med, at hun ikke kommer til sagen og forklarer, hvad det er, hun vil. Ved at læse sms'en højt gør Eskil dog også Bjørn og Allan opmærksom på, at han er attraktiv på det heteroseksuelle marked. Eskils håndtering af sms'en gør derfor heteroseksuelle, maskuline egenskaber relevante. Og ved at læse sms'en højt inddrager han Allan og Bjørn i evalueringen af den, således at de kan være fælles om at mene, at pigen bør sige tingene ligeud. Gennem oplæsningen giver Eskil Bjørn og Allan

mulighed for at tilslutte sig de heteroseksuelle egenskaber og positionere sig som deltagere på det heteroseksuelle marked.

Bjørn bekræfter i L14 og L16 Eskils handling i L9-12. Han signalerer i L16, at koder er et problem, som pigen skal 'passe på {med}'. Det peger på, at Bjørn har et personligt kendskab til, at piger kan være vanskelige at aflæse. Eskils problem er derfor et generelt problem for mænd. Bjørn bekræfter da den maskulinitet, som Eskil har gjort relevant, men han peger også på en kønsmæssig forskel mellem mænd og kvinder. Allan driller derimod i L17 ved at spørge, om Eskil får perverse beskeder. Han antyder, Eskil har svært ved at håndtere piger og sex, og Allans handling kan derfor være en potentiel face-trussel mod den heteroseksuelle maskulinitet, som Eskil og Bjørn har konstrueret. At handlingen skal opfattes som drilleri, bliver klart, fordi Allan lyder, som om han ler. Eskil tager det heller ikke som en trussel, men gentager blot, at han ikke forstår sms'en i L18-19. Allan reagerer i L20-21 med at bekræfte forståelsesproblemet med 'SKRIV NU DANSK FOR HELVEDE DIN SO'. Ud fra excerptet er det ikke til at afgøre, om Allan orienterer sig mod Eskils specifikke problem og pigen, der har sendt sms'en, eller om det er en besked til piger generelt om at skrive forståeligt 'DANSK' i stedet for i koder, hvorved han orienterer sig mod Bjørns handling i L16. Under alle omstændigheder tilslutter Allan sig de maskuline egenskaber, som Eskil og Bjørn har gjort relevante. Allans handling kan opfattes som en spøg, dels på grund af hans højere stemmevolumen, og dels på grund af det absurde i at henvende sig til en, der ikke er til stede. At han bruger de tabubelagte betegnelser 'SO' og senere, i L27, 'kælling' for pigen eller piger, skal derfor heller ikke tages alvorligt, men kan være Allans forsøg på at bringe en maskulin persona i spil, der er stor i slaget over for piger. Eskils handling i L22 tydeliggør, at han netop forstår Allans handling som spøgefuld, og med handlingen i L22 anerkender og bekræfter Eskil, at interaktionen er indlejret i en spøgefuld, social ramme. L22 indeholder selvoptagelsens eneste forekomst af vestjysk stød (se skema 3, afsnit 5.2) i 'KNEPPE' og det eneste eksempel af klusilspring hos Eskil i

hele datamaterialet i *'tid'*. Dialektforekomsterne er derfor bemærkelsesværdige, fordi de adskiller sig fra, hvordan Eskil almindeligvis taler, både på selvoptagelsen og i datamaterialet som helhed. Men Eskils sprogbrug skiller sig ikke bare ud på socialt og lokalt kontekstniveau, men også på det sekventielle niveau, fordi hverken Allan eller Bjørn bruger lignende dialekttræk. Eskils handling er derfor en handling, som er værd at lægge mærke til, og det gør Allan i L23. Eskils handling i L22 er en gentagelse af Allans besked i L20-21, men skærer ind til benet med det direkte spørgsmål: *'vil du KNEPPE eller spille min tid'*. Eskil stiliserer en persona, som kun er interesseret i at *'KNEPPE'*, fordi alt andet er spild af *'tid'*. Ved at bruge de lavresistente træk vestjysk stød og klusilspring som kontekstualiseringsmarkører italesætter Eskil en persona fra landet, som bruger vestjysk stød og klusilspring i sin tale og det tabubelagte *'KNEPPE'* om seksuel kontakt med piger. Personaen fremstår derfor som en vulgær bondeknold, og ytringen er da ikke henvendt til pigen, der har sendt sms'en, for Eskil bruger ikke vestjysk stød eller klusilspring i tilstrækkelig grad til, at personaen kan symbolisere ham selv. Allan genkender i L23-24 Eskils handling og gentager den med ordet *'KNEPPE'*, igen udtalt med vestjysk stød. Allans handling er derfor ikke bare en tematisk tilslutning til Eskils handling, men også en sproglig tilslutning, fordi Allan gentager brugen af det vestjyske stød. Allan forstærker desuden tilskrivningen af personaens vulgære kvaliteter ved at inddrage ordet *'ride'*, udtalt uden [ð], et træk der også tilhører vestjysk dialekt (Kristiansen 1977, 1980). At *'ride'* har med dyr at gøre, og når Allan italesætter en persona, der bruger ordet *'ride'*, kan personaen blive tillagt tabubelagte, dyriske egenskaber. Allans handling i L23 er derfor omformulering af Eskils i L22. Stiliseringen af personaen foregår altså som *'paired repeats'* (Depperman 2007: 345), hvor den anden taler (Allan) reproducerer en kontekstualiseringsmarkør, som den første taler (Eskil) brugte, hvorefter den anden taler tilføjer en ny markør. Stiliseringen er da et fælles projekt, hvor Eskil og Allan samarbejder om at konstruere en spøgefuld ramme for evalueringen af Eskils forståelsesproblem.

I excerpt 1 fungerer dialekttrækkene i L22 og L23, sammen med de tabubelagte ord 'SO', 'KNEPPE', 'ride' og 'kælling', som kontekstualiseringsmarkører i stiliseringen af en karikeret heteroseksuel og mandschauvinistisk bondeknold. Konstruktionen giver udtryk for stereotype kønsforestillinger, hvor kvinder generelt ikke er til at aflæse, mens mænd derimod er vulgære og generelt kun er interesseret i én ting. Dialekttrækkene bliver desuden brugt i en sekventiel kontekst, hvor maskulinitet og heteroseksualitet allerede er gjort relevante, og brugen af trækkene kan være en måde at forstærke disse egenskaber på således, at det spøgefulde aspekt ved interaktionen accentueres, da Eskil bruger dialekttrækkene til at bringe en specifik situeret identitet i spil. Med markørerne signalerer Eskil og Allan, at den persona og de holdninger, de konstruerer, ikke er deres egne, men er ment som en spøg. Markørerne rekonstruerer derved den sociale ramme som spøgefuldt, hvor stiliseringen kan fungere som et forsøg på at redde Eskils maskuline face i forholdet til det andet køn. Handlingerne løser ikke Eskils reelle forståelsesproblem i forhold til den sms, han har modtaget, men gør det mindre alvorligt, fordi problemet med at forstå piger ikke er et personligt, men et generelt maskulint problem.

Dialekttrækkene kan altså bruges i stiliseringsprocesser, hvori der indgår heteroseksuelle, maskuline situerede identiteter, men dialekttrækkene kan også bruges i konstruktionen af andre former for maskulinitet. Excerpt 2 er fra optagelsen På skolen med Bo, hvor Eskil og Bo sidder på Eskils værelse en aften og drikker øl. I begyndelsen af optagelsen taler Bo i telefon med sin far, en landmand på Mols. Faren foræller, at han har anskaffet sig en højtryksrenser til at gøre blandt andet traktorer rene med. Det bliver Bo ret overrasket over, for faren har i forvejen to, der er gået i stykker, og som Bo havde gjort klar til reparation. Efter samtalen med faren karakteriserer Bo ham som en impulsfører, der ikke altid tænker sig om, når han vil have nye landbrugsmaskiner, og som ikke afstemmer økonomi med de faktiske behov. Han anskaffer sig derfor maskiner, som han

ifølge Bo ikke har brug for. Faren har haft en stor svinefarm, som nu er omlagt til hobbyfarm, og Bo gør både grin med farens indkøb af landbrugsmaskiner og med hans hobbyfarm, fordi det ikke er et rigtigt landbrug. Lige inden excerpt 2 forklarer Bo, at han skal hjælpe faren med at flytte køer i weekenden. I L1 er Eskil overrasket over, at faren (og Bo) også har køer:

Excerpt 2: Kreaturvogn, 09:47-10:48

- 1 Eskil: KØER [har I også det
 2 Bo: [jeg
 (0.2)
 3 Bo: jo j- jo jo
 (0.7)
 4 Eskil: jamen vi: [hjemme ved os der har {de} Angus
 ((kvægtype))
 5 Bo: [jamen
 6 Bo: s- stor besætning der jamen han har jo (1.4) *to* køer
 7 ((stød)) og: (0.4) to tyrekalve ved (([w])) dem (0.5)
 8 og så øhm: (0.7) ((smæld med tungen)) har han jo
 9 så anskaffet sig en tyr ((glidning med stød på
 10 vokalen)) som han så har lejet ud og det var så den
 11 han skulle have hentet hh for den gik og tabte sig
 12 oppe ved naboen (([α])) (0.7) så skal vi så
 13 [låne nabovens kreaTURvogn
 14 Eskil: [var var (.) var der ikke nok foder deroppe ((lyder,
 som om han ler))=
 15 Bo: =den anden nabo:s kreaturvogn skal vi så låne
 16 (1.2) ø:h ((ler)) (0.5) fordi øh hh vi ikke selv har en
 17 kreaturvogn (([w])) (0.6) og >det er også for
 18 dårligt sådan en skal vi have til de der to køer
 19 jamen for helvede< hh så det ((ler)) er [blevet
 20 Eskil: [så kan du
 21 sgu svejse *en* sammen (((ler))
 22 Bo: [ja lige præcis det bliver
 23 vinter[projektet der skal BARE laves en
 24 Eskil: (((hoster)) og så *spånpladerne*
 25 Bo: kreaturvogn ((ler))=
 26 Eskil: =så *spånpladerne* på *siden* der [så er den {jo} fin

27 ((snøfter))
 28 Bo: [jamen for helvede
 29 jeg gider ikke (([et])) (1.0) så >så
 30 har han jo sådan syv gamle halmvogne og noget
 31 makværk [sådan lige<
 32 Eskil: [så skal han bare også have fået
 33 [en tip- øh
 34 Bo: [((bøvser)) (0.4) lige præcis [{jeg}
 35 Eskil: [tipvogn med
 (0.3)
 36 Bo: >så kan du lige svejse (([w])) det sammen til et
 37 lille knippel<
 (0.7)
 38 Eskil: ja: [xxx
 39 Bo: [nå men for helvede

Eskils overraskelse i L1 resulterer i en uddybende beskrivelse af farens kvægbesætning i L6-L9. Besætningen består af to køer, to tyrekalve og en tyr, og Bos beskrivelse af den som 'stor' er derfor ironisk ment. Beskrivelsen kan derfor sættes i relation til hans tidligere beskrivelse af farens hobbyfarm. Bo forklarer i L10-13, at han og faren skal hente tyren hos naboen, men at faren ikke selv har en kreaturvogn til at fragte tyren i. Derfor skal de låne naboen. Eskils spørgsmål i L14 kan være ment som drilleri, for Eskil kan siges at le, mens han taler, men Bos 'kreaTURvogn' i L13 giver udtryk for, at Bo opfatter Eskils drilleri som en afbrydelse. Alligevel får Eskil stillet spørgsmålet, og bagefter fortsætter Bo sin forklaring om, at de skal hente tyren i L15-17. Det bliver dog klart, at pointen med Bos forklaring ikke har noget med tyren at gøre, men med at faren ikke selv har nogen vogn at transportere sine kreaturer i. Da Bo lige har gjort grin med farens indkøb af en højtryksrenser, kan Bos kommentar i L17-18 om, at 'det er også for dårligt sådan en skal vi have til de to køer der' ikke antages at give udtryk for Bo egen holdning til, hvorvidt faren har brug for en kreaturvogn til så lille en kvægbesætning. Selvom Bo lyder alvorlig, bliver kommentaren udtalt hurtigere end hans omkringliggende tale. Med den hurtige udtale kan Bo italesætte en bestemt persona,

som synes, det er nødvendigt med en kreaturvogn, nemlig faren. Med denne ironiske distance positionerer Bo samtidig sig selv som en, der har forstand på landbrug og de behov, der knytter sig til det. Derved bliver fortællingen om at låne en kreaturvogn til endnu en fortælling om farens manglende realitetssans i forhold til de faktiske behov på hobbyfarmen. Eskil genkender i L20-21 ironien, for han foreslår, at Bo selv 'svejer *en* sammen'. Eskil har diftong i '*en*', og varianten er det ene af to eksempler på dialektformen af LANGT E i hele det kodede datamateriale (se skema 5, afsnit 5.2). Det er derfor ikke et almindeligt træk hos Eskil, og ved at bruge det skruer Eskil op for det ironiske aspekt i interaktionen, for en kreaturvogn er ikke bare lige sådan at svejse sammen, men kræver hårdt arbejde. Det spøgefulde og ironiske accentures derfor med inddragelsen af dialekttrækket. Eskil bruger trækket til at stilisere en maskulin persona, der er så praktisk anlagt, at vedkommende kan bygge en kreaturvogn og dermed har kendskab til landlige praksisser. Og ved at foreslå, at Bo 'svejer *en* sammen', bliver det klart, at den persona, Eskil bringer i spil, knytter sig til Bo. Derved tilskriver Eskil Bo en situeret identitet som en, der har kendskab til kreaturvogne. Bos situerede identitet som landbrugsmaskinmekaniker bliver da gjort relevant, og Eskil inddrager deres viden om den sociale uddannelsesmæssige kontekst, som de befinder sig i. Bo tilslutter sig Eskils handling og fortsætter ironien i L22-23 og L25, hvor det at bygge vognen 'bliver vinterprojektet'. Konstruktionen af en kyndig maskulin og hårdtarbejdende praktisk landbrugsmaskinmekaniker bliver derved et fælles projekt. Dog bliver det i L24 og L26 klart, at Eskil ikke kun tilskriver Bo disse egenskaber, for han kommer med konkrete forslag til, hvordan Bo kan bygge kreaturvognen: 'så *spånpladerne* på *siden* der'. Eskil tilskriver da også sig selv disse maskuline egenskaber, og de foranstillede artikler kan, ligesom diftongeringen af LANGT E i L21, fungere som stiliseringer af en maskulin, praktisk og kyndig persona. Det ironiske aspekt fortsætter i L28-38, hvor Bo opremser, hvilke andre landbrugsmaskiner, hans far har. Eskil foreslår i L32-35, at Bos far også skal have en tipvogn. En tipvogn bruges til at køre foder på i større landbrug, men da farens kvægbesætning

ikke er større, end den er, har han, ligesom med kreaturvognen, ikke brug for en tipvogn (men kunne for eksempel nøjes med at køre foderet på en trillebør). L32-35 er derfor en gentagelse af positioneringen af faren som urealistisk, men med den ændring, at det nu er Eskil, der gør det. Derved signalerer Eskil, at det ikke kun er Bo, der ved, hvilke maskiner der er nødvendige i hvilke situationer. Sekvensen slutter med, at Bo i L36-38 kommer med endnu et forslag til, hvordan man kan udføre det praktiske arbejde. Dog er det ud fra den sekventielle kontekst ikke til at afgøre, om 'det' henviser til kreatur- eller tipvognen eller begge dele.

Excerpt 2 viser, at dialekttrækkene bruges i en sekventiel kontekst, der allerede er konstrueret som ironisk, men ligesom i excerpt 1 ser det ironiske aspekt ud til at accentuere, da Eskil første gang inddrager et dialekttræk, fordi det samtidig er stiliseringen af en persona. Excerptet viser også, hvordan Eskil og Bo konstruerer en maskulin, praktisk, hårdtarbejdende og faglig identitet, i modsætning til den mindre kyndige far med hobbylandbruget, og en stor del af selvoptagelsen med Eskil og Bo drejer sig netop om, at de forhandler og tilslutter sig denne identitet i deres fortællinger om og diskussioner af landbrugsmaskiner. Excerpt 2 er derfor et eksempel på, hvordan Eskil og Bo med blandt andet dialekttrækkenes hjælp kan tilskrive sig selv og hinanden en identitet som fagligt kompetente landbrugsmaskinmekanikere. Og netop denne identitet kan siges at være yderst relevant for den sociale kontekst, de indgår i på skolen. Det kan derfor være en mulig forklaring på, hvorfor Eskil, jf. skema 3, kapitel 5, har forholdsvis mange dialektforekomster på denne selvoptagelse.

Excerpt 1 og 2 illustrerer, hvordan Eskil bruger dialekten til at konstruere forskellige maskuline identiteter. I excerpt 1 handler det om tilskrivningen af en heteroseksuel identitet og forsøget på at redde Eskils maskuline face, mens han i excerpt 2 sætter en praktisk og faglig kompetent identitet i spil. I excerpt 1 sker konstruktionen ved, at Eskil sammen med Allan signalerer en afstandstagen fra den persona, som bruger dialekttrækkene,

mens han modsat i excerpt 2 sammen med Bo orienterer sig mod den. Excerpt 1 og 2 illustrerer, at de værditilskrivninger, der knytter sig til dialektens semiotiske tegn er komplekse, fordi symbolværdierne peger på både positive egenskaber, som heteroseksualitet og praktisk håndværkserfaring, og negative egenskaber, som vulgaritet og seksuel promiskuitet. I excerpt 3 skal vi se, hvordan Eskil bruger københavnsk intonation til at gøre en maskulin persona relevant. Excerptet illustrerer dels, at dialekten netop bruges som andre varieteter, og dels, at københavnsk indekserer negative maskuline egenskaber.

Eskil har fået fri fra arbejde og kører rundt i Holstebro sammen med vennen og kollegaen Jacob. Excerptet er fra slutningen af selvoptagelsen, hvor Eskil og Jacob holder stille og sidder og snakker. Lige inden excerptet har Jacob talt om en episode på optagelsen, hvor han er kommet til at lave hjulspind, mens politiet kom kørende, og excerptet starter, da Jacob afbryder snakken om episoden og i stedet kommenterer noget, Eskil gør:

Excerpt 3: Hovedpine, 38:04-38:16

- 1 Jacob: undskyld hvad fanden er det du har gang i
- 2 Eskil: **je:g prøver at dulme min hovedpine**
((københavnsk))=
- 3 Jacob: =men det gør du fandeme ikke ved at tage
- 4 *nakkestøtten* af=
- 5 Eskil: =ar:h lad være (5.3) lad være (0.4) LAD VÆ:RE
((Eskils stemme bliver dybere og
- 6 mere ru hver gang han siger 'lad være')) [((ler))
- 7 Jacob: [((ler))
- 8 hold kæft

Med tryk på 'fanden' i L1 og brugen af 'fandeme' i L3 lyder Jacob til at blive tydeligt irriteret over, at Eskil, som det bliver klart i L4, forsøger at tage nakkestøtten af det sæde, han sidder på. Det er nemlig Jacobs bil, de kører i. At Jacob indleder spørgsmålet med et 'undskyld' er derfor ikke at forstå som indledningen til et høfligt spørgsmål, men som en ordre til Eskil om at holde op med at pille ved nakkestøtten. Jacobs handling

fremstår derfor som en trussel mod Eskils face. At Eskil netop tager Jacobs handling for en face-trussel, bliver klart, fordi han i L2 redegør for, hvorfor han piller ved nakkestøtten: Han har hovedpine og kan, ved at gøre noget ved nakkestøtten, komme til at sidde bedre med hovedet. Jacob godtager ikke denne forklaring i L3 og tilslutter sig ikke den situerede identitet, Eskil forsøger at gøre relevant i L2. Eskil udtaler nemlig redegørelsen med københavnsk intonation, der fungerer som en kontekstualiseringsmarkør, hvor Eskil forsøger at rekontekstualisere den lokale kontekst fra at være en face-truende situation til en, hvor de har det sjovt. Med intonationen bringer Eskil en persona i spil, der ikke er Eskils egen. I citat 2 så vi, at Eskil skelner mellem by- og landsprog, og at han tilskriver fra byen egenskaber som 'fine' og 'bybumser'. For Eskil er der tale om negative egenskaber, og da han netop bruger en sproglig varietet, som symboliserer storbyen og urbanitet, er det derfor nærliggende at antage, at han bringer en persona i spil, han kan forholde sig negativt til og derfor tage afstand fra. Fordi Eskil stiliserer personaen, kan den være maskulin, men da den er fra byen, kan den besidde helt andre, og modstridende, egenskaber, end de maskuline karakteristika, som Eskil har gjort relevante i excerpterne 1 og 2. Personaen er derfor ikke praktisk, hårdtarbejdende og heteroseksuel, men derimod fin og fimset. Derudover har personaen hovedpine, og Eskils hovedpine er et tilbagevendende tema i selvoptagelsen, hvor Jacob flere gange kommenterer den. Optagelsen indeholder et eksempel (Bilag A, excerpt 9), hvor Eskil, i modsætning til excerpt 3, inddrager vestjysk stød og gør en maskulin identitet relevant, som mindsker den face-trussel, Jacob endnu en gang præsenterer ham for i forbindelse med hovedpinen. Det skyldes, at hovedpine ikke er et særlig maskulint træk, for hovedpine kan ses som et tegn på fysisk svaghed og femininitet. Hovedpine er derfor ikke noget, en hårdtarbejdende, ung mand som Eskil har. Personaen i excerpt 3 er derfor ikke en rigtig mand, i Eskils forstand, fordi den kan tilskrives kvindelige egenskaber, som bliver gjort relevante gennem inddragelsen af 'hovedpine' og den københavnske intonation. Med intonationen kan Eskil tage afstand fra den ikke-maskuline persona, der har hovedpine, og

som piller ved nakkestøtten. Eskils sproglige handling kan derfor ses som et forsøg på at opretholde et positivt face, da Jacob beordrer ham til at holde op med at pille ved bilen.

Jacob reagerer imidlertid ikke positivt på Eskils forsøg på at gøre en ikke-maskulin identitet relevant, men kommenterer udelukkende på indholdet i Eskils ytring i L2. Jacob samarbejder derfor ikke om at redde Eskils face, og han lyder i L3-4 lige så alvorlig som i L1. Det lykkes derfor ikke Eskil at rekontekstualisere interaktionen som spøgeful, og det kan være grunden til, at han i L5 endnu en gang forsøger at ændre forståelsesrammen for interaktionen. Ud fra den sekventielle kontekst er det ikke til at afgøre, hvad det er, der får Eskil til at reagere med 'lad være' i L5. Det kan være, at Jacob forsøger at sætte nakkestøtten på plads igen. For hver gang Eskil gentager 'lad være' i L5, bliver hans stemme mere ru og stemmевolumen højere. Denne handling kan, som tidligere den københavnske intonation, være en måde at gøre en maskulin identitet relevant på, men i modsætning til intonationen kan Eskils handling denne gang tages som udtryk for stiliseringen af en handlekraftig maskulin persona. Jacob reagerer nu positivt i L7-8.

I excerpt 3 reagerer Eskil på en face-trussel ved at gøre en ikke-maskulin identitet relevant gennem københavnsk intonation, men Jacob er ikke villig til at samarbejde. Excerpt 3 viser, at københavnsk intonation på samme måde som dialekten kan bruges til stilisering af en maskulin persona, men i modsætning til excerpt 1 og 2 besidder personaen i excerpt 3 ikke egenskaber, der knytter sig til stereotype forestillinger om en rigtig mand. Excerpterne peger derfor på Eskils orientering mod sociale normer for, hvordan en rigtig mand opfører sig. Det er ikke sandsynligt, at Eskil vil bruge københavnsk intonation til at gøre positive, maskuline egenskaber relevante, fordi han, jf. karakteristikken af ham i afsnit 1.3, tager afstand fra storbyen, eller at han ville kunne bruge dialekten i stedet for københavnsk intonation til at gøre en ikke-maskulin identitet relevant. Det er derfor nærliggende at antage, at de tre excerpter illustrerer, hvordan semiotiske tegn, der knytter sig til forskellige registre,

symboliserer forskellige egenskaber. Eskils datamateriale indeholder mange eksempler, hvor forhandlingen af en maskulin situeret identitet har afgørende betydning for den sociale interaktion, og hvor de vestjyske dialekttræk bruges til at gøre sådanne identiteter relevante. At Eskil i disse sammenhænge netop trækker på det register, som dialekten knytter sig til, kan skyldes, at dialekten bliver tillagt maskuline symbolværdier. I excerpt 4 skal vi se, hvordan Nanna bruger dialekttrækkene til at konstruere en feminin identitet ved netop at tage afstand fra den persona, som hun med brugen af dialekttræk gør relevant.

Excerpt 4 er fra optagelsen, hvor Nanna er sammen med sine to jævnaldrende veninder, Katja og Marie. De har sovet på Nannas værelse efter en bytur i Holstebro, og i excerptet er de ved at spise morgenmad på værelset, mens de ser fjernsyn. Morgenmaden består af chips og cola, og sekvensen begynder, da Nanna ret demonstrativt tømmer sit glas cola med et sugerør. Lige inden sekvensen diskuterer de, hvad de skal se i fjernsynet, og Nanna tjekker, hvornår det program, som Katja gerne vil se, kommer. Nannas 'ti:femten' i L1 er derfor angivelsen af det tidspunkt, programmet bliver sendt:

Excerpt 4: Svamp, 6:44-7:21

- (4.3) ((Nanna suger i et glas med sugerør))
 1 Nanna: ti: femten (0.7) og hvad var klokken nu
 (2.1)
 2 Katja: jeg tror den {er} halv ti (1.2) ti:
 (2.4)
 3 Nanna: nu har jeg fandeme ikke mere cola igen (2.1) jeg
 4 suger satme som en svamp ((manglende stød))
 5 (1.8) JEG SUGER SOM en SVAMP (([w] og
 6 manglende stød)) alt ((manglende stød)) det cola
 7 (1.8) chips og cola til morgenmad hold kæft hvor
 8 er det sundt hvad [det er *godt* (0.3) ((ler))
 9 Katja [(ler))
 (0.3)
 10 Katja: jeg kan godt lide det
 11 Nanna: ((ler))

(4.8)

12 Nanna: det er noget værre noget

Nannas sproglige handling i L3 henviser til, at hun i starten af sekvensen tømmer glasset med cola, og det væsentlige i forhold til hendes efterfølgende ytringer er, at hun 'igen' har tømt glasset. Hun drikker altså cola 'som en svamp'. En 'svamp' er en person med et usundt forhold til alkohol. En 'svamp' er derfor et negativt karakteristika. Med beskrivelsen hentyder Nanna altså til, at hun er fordrukken og ikke har fuld kontrol over sin krop eller sit liv. Hun peger derfor på et karaktertræk, der hverken er pænt, sundt, vellidt eller særlig feminint, og som hun i L5 forholder sig kritisk til. I L5 gentager hun, at hun 'SUGER SOM en SVAMP', men nu bruger hun dialektvarianten af JEG. Dette er den eneste forekomst af dialektalt JEG på selvoptagelsen, og Nanna har i hele det kodede datamateriale seks eksempler på dialektvarianten. Det er derfor en atypisk sproglig adfærd. Hun har desuden [w] i 'svamp', og sammen med den højere stemmевolumen fungerer dialekttrækkene som signal til Anja og Marie, om at hun nu gør noget bemærkelsesværdigt. Nanna gør en drikfældig persona, der bruger dialekttræk, relevant. Der kan være tale om en maskulin persona, fordi det ser ud til, at Nanna tillægger dialekten maskuline symbolværdier. Senere på samme optagelse snakker pigerne om, hvor meget de kan drikke. Nanna fortæller, at hun let bliver beruset, fordi hun ikke er vant til at drikke. Nanna er altså ikke drikfældig, og hun kan i den lokale kontekst distancere sig fra den persona, der tømmer endnu et glas cola, og som 'SUGER SOM en SVAMP'. Derved kan hun tage afstand fra de karaktertræk, som personaen indeholder, og positionere sig selv som det modsatte, nemlig som en feminin og sund pige. Nanna ser da ud til at orientere sig mod sociale normer for, hvordan et sundt forhold til alkohol ser ud, og mod stereotype forstillinger om feminin og maskulin opførsel.

Nanna fortsætter i L7 og L8 med 'chips og cola til morgenmad hold kæft hvor er det sundt'. I forhold til den foregående sekventielle kontekst bliver det klart, at Nannas sproglige

handling ikke skal tages for pålydende, men at hun er ironisk. Hun forstærker i L8 ironien ved at bruge dialektvarianten af LANGT O i 'godt'. Brugen af trækket kan netop ses som en stilisering af en persona, der mener, at chips og cola er sundt og godt. Stiliseringen er Nannas forsøg på at tage afstand fra, at de får chips og cola til morgenmad, og hun orienterer sig derfor mod en social norm for, hvad der er sundt, og hvad der ikke er. Ud fra den sekventielle kontekst er det vanskeligt at afgøre, om Katja i L10 tager afstand fra den situerede identitet, som Nanna har gjort relevant, eller om hun bekræfter den ved at være ironisk. Nanna reagerer dog med at grine af Katja i L11. Endelig, i L12, præsenterer Nanna sin egentlige holdning til deres morgenmad: 'det er noget værre noget'.

Excerpt 4 viser, hvordan Nanna forholder sig til den morgenmad, pigerne får. Ved at inddrage dialekttræk stiliserer hun en persona, som har et usundt forhold til alkohol, og som ikke ved, hvad der er sund morgenmad. De egenskaber, personaen kan tillægges, er ikke nødvendigvis feminine, og Nannas inddragelse af dialekten peger netop på, at der er tale om en persona af maskulin karakter. Nannas sproglige handlinger er derfor udtryk for hendes kritiske holdning til morgenmaden, og hun bruger netop dialekttrækkene til at bringe en situeret identitet som sund og feminin pige, der har kontrol over sin krop, i spil. Fordi dialekttrækkene bliver tilskrevet maskuline symbolværdier, kan Nanna altså bruge dem til at forhandle femininitet, fordi hun netop tager afstand fra de symboler, dialekten indekserer. Nannas stiliseringer kan desuden indsættes i en global kontekst, for hun ser ud til at gå op i sundhed, og dermed også udseende. Begge temaer går igen på flere af hendes selvoptagelser. På en selvoptagelse, som Nanna og Katja foretager senere samme dag som den, hvor excerpt 4 er fra, taler de to piger netop om sundhed og udseende. Nanna tilskriver for sjov Katja er situeret identitet som overvægtig (se Schøning & Møller 2009: 263-265) og beskriver hende som en grovæder, mens hun positionerer sig selv som sund og mådeholden. Excerpt 4 kan derfor ses som udtryk for Nannas forhold til mad og alkohol og indsættes i en større social og global kontekst.

6.2.1 Afrunding

Excerpterne 1-4 viser, hvordan Eskil og Nanna bruger dialekttræk og københavnsk intonation som stilisering i konstruktionen af kønsidentiteter. Stiliseringerne afspejler sociale strukturer og normer for, hvordan unge mænd og kvinder skal opføre sig, og illustrerer, hvilke karakteristika der knytter sig til stereotype forestillinger om feminitet og forskellige former for maskulinitet. Analyserne viser, at Eskil orienterer sig mod både positive og negative maskuline egenskaber med dialekttrækkene, selvom han, jv. afsnit 4.3.2, er positivt indstillet over for brugen af dialekt. Han bruger hele det indsamlede datamateriale eneste eksempel på klusilspring til at stilisere negative egenskaber i excerpt 1, mens han i excerpt 2, ifølge skema 5, afsnit 5.2, bruger mere resistente dialekttræk til at stilisere positive egenskaber. Det kan muligvis pege på, at Eskil har mulighed for at stilisere forskellige kønsidentiteter, fordi han kan tillægge de dialekttræk, han almindeligvis bruger, positive symbolværdier, mens dialekttræk, han stort set ikke bruger, kan indekserer negative symbolværdier. Man kan derfor også antage, at Nanna som en kvindelig regional standardtalende med meget begrænset brug af dialekttrækkene (se skema 8, afsnit 5.3) ikke har samme mulighed for at stilisere forskellige feminine egenskaber, fordi dialekt ikke er noget, hun har lyst til at bruge. Det kan da tænkes, at hun kun bruger dialekttræk til at tage afstand fra de kønsegenskaber, hun konstruerer. Det kan pege på, at Eskils og Nannas transportable identiteter og deres kvantitative dialektpraksisser påvirker deres muligheder for at bruge trækkene som stiliseringer. Flere eksempler må dog analyseres for, at denne hypotese kan be- eller afkræftes.

Både Eskils og Nannas datamateriale indeholder eksempler på, hvordan de, med dialekten og andre semiotiske tegn (se excerpt 6), positionerer sig som henholdsvis maskulin og feminin i stiliseringsprocesser, og de mange eksempler kan pege på, at kønsidentiteterne spiller en stor rolle i de sociale interaktioner, Eskil og Nanna er del af i datamaterialet. Vigtigheden af kønskonstruktionerne stemmer overens med Madsens (2008)

undersøgelse af forhandlingen af sociale relationer og identiteter blandt unge sportsudøvere i en Taekwondo-klub. Hun finder, at praksisfællesskabet i klubben er domineret af maskuline sociale praksisser, og at hendes informanter orienterer sig mod det heteroseksuelle marked, mens de tager afstand fra homoseksualitet. Det skyldes, at

[p]art of the hegemonic heteronormativity which influence and is reconstructed through masculine identity practises is shaming and policing of the otherness represented by girls and homosexuals. (Madsen 2008: 203)

Noget lignende bliver illustreret i excerpt 3. Madsens informanter er nysgerrige i forhold til det andet køn, men tager alligevel afstand fra det, for eksempel kan det at tage et billede af pigetoiletet i klubben være udtryk for modighed og maskulinitet (Madsen 2008: 201-203), mens det samtidig er vigtigt at tage afstand fra piger (Madsen 2008: 203-204). Madsens informanter er yngre end mine, og i modsætning til Madsen finder jeg ikke, at Eskil, Nanna og de andre sprogbrugere på selvoptagelserne distancerer sig fra det andet køn, men i stedet, som det er illustreret i excerpt 1 (se også excerpt 6), at de positionerer sig som aktive og attraktive medlemmer på det heteroseksuelle marked.

Eskils og Nannas brug af henholdsvis dialekt og københavnsk intonation kan sidestilles med 'Cockney' og 'posh' i Ramptons (2006) undersøgelse af unge skoleelevers stiliseringer i London. Rampton finder et mønster for brugen af de to måde at tale på således, at eleverne bruger Cockney til at bringe egenskaber som seksuel promiskuitet og manglende kontrol over kroppen i spil, mens posh indekserer homoseksualitet (Rampton 2006: 342). Det stemmer overens med excerpterne 1 og 4, hvor Eskil og Nanna bruger dialekttræk til at stilisere egenskaber, der knytter sig til kroppen, enten i form af seksualitet eller i form af manglende kontrol med kroppen, og med excerpt 3, hvor Eskil bruger københavnsk intonation til at stilisere en ikke-maskulin

persona. Om der er tale om et tilsvarende generelt mønster i brugen af dialekt og københavnsk som det, Rampton finder, er imidlertid ikke til at sige ud fra excerpterne. Det må flere eksempler med brugen af dialekttræk og københavnsk intonation kunne påvise, men jeg påpeger i analyserne, at de symbolværdier, der knytter sig til henholdsvis vestjysk dialekt og københavnsk, ser ud til at være modstridende. I hvert fald hos Eskil.

Stiliseringer af kønsidentiteter finder også sted i excerpterne 6 og 8, og det illustrerer, at orienteringen mod køn har væsentlig social betydning for Eskil og Nanna. Analyserne i de næste afsnit fokuserer dog ikke på køn, men på eksempler, hvor Nanna gør aldersidentiteter relevante, og på eksempler med stiliseringen af geografiske tilhørsforhold. Excerpterne 5 og 6 handler om forhandlingen af forskellige aldersidentiteter.

6.3 Stilisering af aldersidentiteter

Excerpt 5 er fra selvoptagelsen, Nanna har foretaget sammen med Peder. De er ved at spise middagsmad i Peders køkken, og da Nanna lige har fået mp3-optageren af mig, snakker de om den, om undersøgelsen og om mit besøg hos Nanna et par dage før. Her gav jeg hver af de fem familiemedlemmer en dvd med de sociolingvistiske interview, vi lavede med dem i 2006-07, og inden excerptet fortæller Peder, at han har problemer med at afspille sin dvd. Peder mener, at problemet skyldes, dvd'en ikke virker, mens Nanna siger, at det sikkert er ham, der ikke har afspillet den ordentligt. De går derfor ind i Peders stue for at afspille den, og excerptet begynder med, at Nanna spørger, hvor dvd-afspilleren er:

Excerpt 5: Pjatterøv, 01:01-01:39

- 1 Nanna: SE her (.) >hvor er den dvd-afspiller henne<
(0.8)
- 2 Peder: ja det den er der
(0.9)
- 3 Nanna: det er ikke nogen dvd_afspiller (0.9) det der det er

4 en (0.5) det er ((ler)) en båndoptager (0.7) og det
 5 der det er en cd_afspiller (1.5) og det der (0.2) du
 6 har til at stå der (.) det er en dvd_[afspiller
 7 Peder: [nå det er sådan
 8 *en* den skal *i*=
 9 Nanna: =og det der det er jo en videomaskine (0.6) jamen
 10 hvis IKKE du kan få den til at køre
 11 ((/ø/ hævet så den nærmer sig [*y*])) her (.) hvor var
 12 det du [sagde
 13 Peder: [det kan *jeg ikke*
 (0.4)
 14 Nanna: hvor var det du sagde den var henne
 15 Peder: den *ligger* der
 (2.5)
 16 Nanna: [her
 17 Peder: [i den
 (0.8)
 18 Peder: nå nu skal jamen nu skal vi nej PRØV nu lige og
 19 hh >STOP for xxx hold
 20 *pølserne af lortet*<
 21 Nanna: ne:j for jeg har styr på det her
 (1.1)
 22 Peder: ja
 (2.1) ((Nanna lægger dvd'en i afspilleren))
 23 Nanna: det er bare dig der er sådan en *pjatterøv*

Nannas højere udtale af 'SE' og hendes hurtige udtale i L1 fremstår som en måde at signalere på, at hun har styr på, hvordan en dvd skal afspilles, og hendes handling kan derfor sættes i relation til deres diskussion om, hvorvidt problemet med at afspille dvd'en skyldes dvd'en eller Peders manglende kendskab til elektronik. Peder demonstrerer netop dette manglende kendskab i L2, hvor han åbenbart udpeger en maskine, som han fejlagtigt tror, er en dvd-afspiller. Det resulterer i, at Nanna i L3-L6 og L9 udpeger og forklarer, hvad det er for elektroniske apparater, Peder har stående i sin stue. Nanna griner desuden i L4, og hendes latter kan være udtryk for, at hun finder det komisk, at Peder ikke kan se forskel på en dvd-

afspiller og en båndoptager. I L3-L6 positionerer Nanna derved Peder som en, der ikke ved eller har styr på, hvilke apparater han har, mens hun selv har forstand på, hvad de forskellige apparater skal bruges til. Hun præsenterer dermed Peder for en potentiel face-trussel. Peder orienterer sig dog ikke mod at opretholde et positivt face i L7-8, men reagerer derimod positivt på Nannas forklaring: 'nå det er sådan *en* den skal *i*'. Han ser på den måde ud til at bekræfte de situerede identiteter, Nanna har gjort relevante. Peders dialektforekomster af LANGT E og KLUSILSPRING, og senere i L13, L15 og L20 dialektforekomsterne af henholdsvis JEG og IKKE, VESTJYSK STØD og ARTIKEL, er ikke udtryk for stiliseringer, men er eksempler på Peders brug af dialekttrækkene (se også Schøning & Pedersen u.udg.: 239). Ud fra den sekventielle kontekst er det ikke til at afgøre, hvilket alternativ Nanna ser ud til at hentyde til i L9-11 med 'jamen hvis IKKE du kan få den til at køre her', og det er heller ikke klart, hvad 'her' refererer til, men det er sandsynligt, at hun taler om dvd-afspilleren. Hendes udtale af vokalen i 'køre' er hævet, så den lyder som [y], og udtalen minder derfor om den dialektale form af 'køre' (se afsnit 3.1). Der kan, som vi så det med Allan i L23 i excerpt 1, være tale om en sproglig tilnærmelse, hvor Nanna orienterer sig mod Peders brug af dialekttrækkene i L8 og signalerer et socialt fællesskab med sin bedstefar. Nanna er altså ikke ude på at hænge ham ud, da hun udpeger hans elektroniske apparater i L3-6 og i L9.

Peder svarer i L13 på Nannas 'jamen hvis IKKE du kan få den til at køre her' med at fastholde, at han ikke kan afspille dvd'en. Derved indikerer han, at problemet ikke er ham, men dvd'en, og det virker i L18, som om han skal til at tage initiativ til at vise Nanna, at dvd'en ikke kan afspille. Den sekventielle kontekst peger på, at Nanna er lidt for hurtig med dvd'en, for Peder udbryder 'nej PRØV nu lige'. Det ser dermed ud til, at han vil have indflydelse på, hvad det er, der foregår. Han tilskriver da sig selv en egenskab som kyndig i forhold til at afspille dvd'en. Peder beder i L19-20 Nanna om at 'hold[e] *pølserne af lortet*', altså at hun ikke skal pille ved afspilleren. Det er en potentiel face-trussel, som Nanna orienterer sig imod i L21 med at

motivere sin indblanding med 'ne:j for jeg har forstand på det her'. På den måde redder Nanna sit face. Hun anerkender derfor ikke den identitet, som Peder lige har forsøgt at tilskrive sig selv, men fastholder på sin side, at Peder – i modsætning til hende selv – ikke har forstand på (denne form for) elektronik. Nanna gentager derfor den potentielle face-trussel fra før. Efter en kort pause giver Peder hende ret i L22, og Nanna returnerer i L23 med at opretholde forskellen på hendes og Peders kendskab til elektronik ved at lægge tryk på 'dig' og ved at beskrive Peder som en '*pjatterøv*'. Skema 8, afsnit 5.3 viser, at Nanna i hele det kodede materiale har tre eksempler på vestjysk stød. Det er ikke et træk, hun almindeligvis bruger. Vi så i afsnit 4.3.2, at Nanna tilskriver dialekten en aldersmæssig værdi, som er forbeholdt ældre sprogbrugere. Gennem dialekten kan Nanna orientere sig mod sin og Peders alder ved at bringe en persona i spil, der knytter sig til Peder. Denne persona kan beskrives som en gammel mand, der ikke har forstand på elektronik. Derved tilskriver hun Peder en identitet som gammel og uvidende, mens hun derimod er ung og vidende i forhold til elektronik. Som i 'køre' i L10 kan dialektforekomsten af VESTJYSK STØD være udtryk for en sproglig tilnærmelse til Peders dialektale '*hold pølserne af lortet*', hvor Nanna signalerer samhørighed med sin bedstefar. Det gør hun flere gange i selvoptagelsen, blandt andet på et tidspunkt, hvor hun og Peder er tilbage i køkkenet og fortæller hinanden historier om et familiemedlem (Bilag A, excerpt 10). Her bruger hun den foranstillede artikel til at signalere samhørighed med Peder. I denne selvoptagelse ser Nanna ud til at inddrage dialekttræk, fordi Peder netop er dialekttalende (Schønning & Pedersen u.udg.), og dialekten kan dermed fungere som en vi-kode (Gumperz 1982, se også Madsen 2008: 151). Derfor er Nanna ikke seriøs i sin beskrivelse af Peder som en '*pjatterøv*'. I stedet er brugen af det vestjyske stød Nannas forsøg på at redde Peders face, fordi hun derved signalerer, at hun ikke mener det, hun siger. Med dialekttrækket forsøger hun derfor at rekontekstualisere konteksten fra face-truende til en situation, der er karakteriseret ved godmodigt drilleri.

Excerpt 5 viser, hvordan Nanna bruger dialekten til at gøre forskellige aldersidentiteter relevante i forbindelse med afspilningen af en dvd. Med de sproglige handlinger ser Nanna ud til at orientere sig mod stereotype forestillinger om ældre menneskers sprogbrug og deres kendskab til moderne, elektroniske apparater, som i excerptet ser ud til at holde stik. For Peder bruger forskellige dialekttræk, og det lykkes ham ikke at positionere sig selv som en, der har kendskab til de apparater, han har stående i sin stue. Excerptet indeholder flere eksempler på potentielle face-trusler for Peder, men han gør ikke truslerne relevante. I stedet ser det ud til, at Nanna med inddragelsen af 'pjatterøv' forsøger at redde Peders face ved at rekontekstualisere konteksten.

Dialekten indekserer derfor alderdom og det gammeldags, hvorimod vi i excerpt 6 skal se, hvordan Nanna bruger engelsk til at positionere sig selv og veninden Vibe som unge, seksuelt tiltrækkende kvinder. Excerpt 6 er fra selvoptagelsen, Nanna har optaget sammen med Vibe. De er på Vibes værelse, og Nanna prøver Vibes tøj og smykker for at finde ud af, hvordan hun skal se ud til en fest, mens de snakker om kærester, veninder, tøj og hår. Excerptet er derfor del af en større social forhandling af feminine situerede identiteter. Excerptet begynder med, at Nanna finder en ting, hun godt kan lide. Ud fra datamaterialet er det ikke til at afgøre, hvad det er for en ting, hun finder, men det kan være et stykke tøj:

Excerpt 6: Dirty, 3:03-3:19

- 1 Vibe: [xxx]
- 2 Nanna: [ej: (.) det her det er [sødt har du købt det inde i
- 3 Vibe: [{{(ler)}}]
- 4 Nanna: øhm (1.8) hos Lis
(0.3)
- 5 Vibe: ja
(1.5)
- 6 Nanna: det er sødt
- 7 Vibe: ja
- 8 Nanna: det er **dirty**

(0.9)

9 Vibe: det er det faktisk

(0.4)

10 Nanna: det er rigtigt

11 Vibe: det er sådan sødt pænt og frækt på samme tid

12 Nanna: ja: lige nøjagtigt

Nannas 'ej:' i L2 fremstår som udtryk for begejstring for tingen, som hun beskriver som 'sødt', og dels som en indikator på emneskift, for hun overlapper Vibes tale i L1. Vibes latter i L3 kan opfattes sådan, at hun genkender og deler Nannas positive vurdering af tingen. Det giver god mening, da det er Vibe selv, der har købt den 'hos Lis', og fordi Nanna i L6 gentager den positive vurdering, som Vibe i L7 bekræfter. I L8 uddyber Nanna den positive vurdering ved at beskrive tingen som 'dirty'. Brugen af engelsk og trykket på første stavelse kan fungere som en stilisering af en persona, for 'dirty' er hovedsagelig et karaktertræk hos piger, der ser sexede ud, eller som går udfordrende klædt, og ikke en egenskab hos en ting. Der kan derfor være tale om en ting, der kan beskrives som 'sødt', og som får en pige til at se 'dirty' ud, når hun får den på. Nanna rekonstruerer dermed den lokale kontekst fra at handle om tingen og dens oprindelse, til at handle om den pige, som har den på. 'dirty' er desuden et karaktertræk hos navnlig unge kvinder, og personaen kan derfor beskrives som en sexet, ung kvinde. Nanna og Vibe er i færd med at prøve tøj, fordi de skal til fest. Den sociale kontekst handler derved om deres orientering mod det heteroseksuelle marked, hvor det hovedsageligt drejer sig om at være attraktiv i forhold til det andet køn. Personaens egenskab som seksuelt attraktiv kan derfor være knyttet til Nannas og Vibes situerede identiteter som unge kvinder på vej til fest. Stiliseringen kan ses som en tilskrivning af en ung og seksuelt tiltrækkende situeret identitet hos Nanna og Vibe, og stiliseringen kan i denne sammenhæng netop være forbundet med at have succes på det heteroseksuelle marked. Vibe tilslutter sig i L9 med 'det er det faktisk' relevansen af Nannas persona, som Nanna så igen i L10 bekræfter. Vibe uddyber da i L11 med at forklare at 'det er

sådan sødt pænt og frækt på samme tid'. Dette kan tage som udtryk for, at Vibe ikke blot uddyber, hvordan tingen ser ud, men at hun også udbygger den persona, hun og Nanna sammen har konstrueret således, at de to unge kvinder ikke kun er seksuelt tiltrækkende, men at de også er søde unge kvinder, der ved, hvordan man skal opføre sig, og som ser godt ud. Nanna og Vibe er derfor ikke seksuelt promiskuøse, selvom de ser sexede og smarte ud. Nanna tydeliggør i L12, at hun er enig i Vibes vurdering.

Excerpt 6 viser, hvordan Nanna bruger engelsk som et træk i stiliseringen af en situeret identitet som både ung og som kvinde med succes på det heteroseksuelle marked. Excerptet illustrerer, at Nanna og Vibe sammen forhandler sig frem til denne situerede identitet, og peger på, at de orienterer sig mod sociale normer for, at kvinder gerne skal være attraktive og søde uden at være seksuelt promiskuøse. Excerptet viser også, at Nanna og Vibe bruger meget energi på at tilslutte sig hinandens situerede identiteter, og det er, ligesom forhandlingen af feminitet, et gennemgående træk ved selvoptagelsen. Excerpt 6 kan derfor siges at være et typisk eksempel på den sociale interaktion på selvoptagelsen.

6.3.1 Afrunding

Excerpterne 5 og 6 er eksempler på stiliseringer af alder. I excerpt 5 bruger Nanna dialekten til at positionere sin bedstefar som en gammel mand, hun kan nærme sig ved at bruge dialekttræk, mens hun i excerpt 6 ved hjælp af engelsk kan tilskrive sig selv og Vibe identiteten som unge kvinder. Det er ikke sikkert, at Nanna modsat ville kunne bruge engelsk til at signalere alderdom, og det kan, som med stiliseringen af forskellige kønsidentiteter, pege på, at der er begrænsninger for, hvordan man kan bruge forskellige registre i stiliseringsprocesser. Stiliseringerne i de to excerpter synliggør stereotype forestillinger om karakteristika ved henholdsvis ældre og yngre mennesker: Ældre sprogbrugere taler dialekt, og de har ingen forstand på moderne elektronik, mens unge kvinder kan bruge engelske ord og skal være attraktive på det

heteroseksuelle marked. Excerpterne illustrerer, hvordan disse stereotype forestillinger kan blive produceret og reproduceret, og stiliseringerne er da udtryk for sociale strukturer og sociale normer.

Vi har nu set, hvordan dialekttrækkene sammen med henholdsvis københavnsk intonation og engelsk kan bruges i stiliseringer af forskellige køns- og aldersidentiteter. I afsnit 4.3.2 tillægger både Eskil og Nanna dialekten en kulturel geografisk symbolværdi, og i de sidste to excerpter skal vi se, hvordan de bruger dialekten til positionere sig som forankrede i og tilfredse med lokalsamfundet.

6.4 Stilisering af stedsbundne identiteter

Excerpt 7 er fra samme selvoptagelse som excerpt 4. Excerptet begynder med, at Katja nævner en pelskrave af ræveskind, hun har købt. Disse pelskraver var moderne, da selvoptagelserne blev foretaget, og Katja fortæller i L5-7, hvordan hun sammen med sin mor har fundet en, der ligner hendes, i Føtex til 500 kroner:

Excerpt 7: Juleaften, 07:36-08:24

- 1 Katja: så har jeg købt den der dyre: øh ræve en ikke også
- 2 (0.8) øh ræv
- 3 Nanna: ja
- 5 Katja: så øh her: øh sidste uge (0.6) så: var mig og mor
- 6 lige i Føtex så kunne man købe sådan 4 en (.) i grå
- 7 ikke også (0.5) til FEM HUNDREDE KRONER
- (3.2)
- 8 Nanna: fuck jamen snydt det ((ler)) kan man altid blive
- (0.6)
- 9 Katja: ja (.) ej min den er pænere xxx
- (2.4)
- 10 Marie: bruger du den egentlig tit
- (1.8)
- 11 Katja: arhm: jeg har brugt den to gange ((ler))
- (0.9)

- 12 Marie: arh okay
(0.7)
- 13 Katja: men (.) det har også lige været sommer
(2.8)
- 14 Nanna: ja=
- 15 Katja: =det ((gaber)) kan væ:re jeg bruger den her til
16 vinter
(1.7)
- 18 Nanna: jamen (1.0) {du må gerne} tage den på øh i tage
19 den på i kirke *juleaften*
- 20 Katja: ja
(1.0)
- 21 Nanna: ((ler))=
- 22 Katja: =det kan jeg (0.3) hvis jeg ikke skal arbejde

Katjas fortælling i L5-7 lægger op til en forståelse af, at hendes pelskrave har kostet betydeligt mere end den, hun fandt i Føtex til 'FEM HUNDREDE KRONER', og at hun derfor føler sig snydt. At Nanna netop opfatter Katjas handling sådan, bliver klart i L8, hvor Nanna ler og konstaterer, at 'snydt det kan man altid blive'. Katja begynder i L9 med at svare 'ja' til Nannas konstatering, men hendes fortsatte reaktion i L9 viser, at hun opfatter Nannas sproglige handling som en face-trussel. For hun forklarer, at hendes er pænere og derfor – kan man tænke sig – mere end 'FEM HUNDREDE KRONER' værd. Så selvom Katja starter L9 med at tilslutte sig Nannas konstatering om, at 'man' altid kan blive snydt, pointerer hun samtidig, at hun altså ikke hører ind under kategorien af folk, som kan snydes. Da Marie i L10 spørger, hvor ofte Katja bruger pelsen, forklarer hun i L11, at hun kun har brugt den to gange. Det skyldes, forklarer hun i L13, årstiden, hvor det har været for varmt til at gå med en pelskrave, men måske vil hun bruge den mere til vinter (L15-16). Katja gør sig altså ansvarlig for at redegøre for, at hun ikke bruger den dyre pels mere, end hun gør. Katjas handlinger i L13 og L15-16 peger på, at Marie i L10 truer hendes face, og at Katja derfor bruger forklaringen til at opretholde et positivt face. Nannas reaktion i L118-19 fremstår som en genkendelse af, at Katja forsøger at redde face, for

Nanna foreslår en helt bestemt begivenhed, hvor årstiden kan være passende til at bruge pelsen, nemlig *'juleaften'*. Det vestjyske stød i *'juleaften'* er, jf. afsnit 5.3, det eneste eksempel hos Nanna i optagelsen, og Nannas brug af varianten er derfor tegn på en atypisk adfærd, som Katja og Marie bør lægge mærke til. Da jeg senere spørger Nanna, hvorfor hun bruger vestjysk stød i denne sammenhæng, og om der er nogen grund til, at det netop er i ordet *'juleaften'*, fortæller hun, at hun og Katja har tradition for at gå hen i landsbykirken juleaften, og at det er den eneste gang i året, hvor de frivilligt kommer der. Hun forklarer, at de tager pænt tøj på, og pelsen er, ifølge Nanna i L18-19, passende påklædning i den sammenhæng. Nanna fortæller også, at når de to piger er i kirken, hører de ikke efter, hvad præsten siger, eller synger med på salmerne. I stedet hygger de sig og har det sjovt. Det bliver tydeligt på selvoptagelsen Til barnedåb, hvor Nanna og de andre gæster kort forinden har overværet en dåb i samme landsbykirke. Her fortæller Nanna, hvordan den præst, som stod for dåben, under en gudstjeneste engang smed de to piger ud af kirken, fordi de grinede. Da jeg spørger, hvem der plejer at komme i kirken juleaften, siger Nanna, at det hovedsagelig er folk fra lokalsamfundet, og at det altid er hyggeligt at snakke med folk og ønske god jul efter gudstjenesten. At tage i kirke juleaften med Katja ser derfor ud til dels at dreje sig om traditioner og venindehygge og dels om at tage del i en social aktivitet i lokalsamfundet. Når Nanna bruger dialekttrækket, kan hun derfor gøre en persona relevant, der knytter sig til lokalsamfundet. Da Nanna kan lide at bo, hvor hun bor, og da Nanna juleaften er del af lokalsamfundets fællesskab, kan personaen være udtryk for hendes positive holdning til lokalsamfundet og dets sociale praksisser. Samtidig kan Nanna orientere sig mod en stereotyp forestilling om, hvordan det er på landet: Man taler dialekt og kommer hinanden ved. Ved at bruge dialekttrækket signalerer Nanna da hendes indtryk af sociale normer og tilskriver både sig selv og Katja en situeret identitet som aktive og tilfredse medlemmer af lokalsamfundet.

Den sociale situation, som Nanna med stiliseringen hentyder til, er karakteriseret som sjov. Nannas brug af det vestjyske stød er da med til at rekontekstualisere den lokale kontekst, fordi hun med den forsøger at opretholde Katjas positive face ved at ændre konteksten fra en, Katja opfatter som face-truende til en, hvor pigerne hygger sig og har det sjovt. Nannas handling kan derfor ses som et forsøg på at få den sociale interaktion til at fungere problemfrit. Katja tilslutter sig i L20 og L22 Nannas handling.

Excerpt 7 viser, at Nanna bruger vestjysk stød til at positionere sig selv og Katja som medlemmer af lokalsamfundet, og stiliseringen kan pege på Nannas positive syn på det. Excerpt 7 viser også, hvordan Nanna, som vi også så det i excerpt 5, bruger dialekten til at rekontekstualisere en face-truende situation til en, der er indlejret i spøgefuldhed, i forsøget på at opretholde en hyggelig ramme for interaktionen.

I excerpt 8 skal vi se, hvordan Eskil inddrager både dialekten og engelsk i stiliseringen af en situeret identitet, der er forankret i det lokale, landlige miljø. Excerptet er fra selvoptagelsen, Eskil foretog i bil sammen med de to venner Thomas og Lasse. De tre har været i byen i Holstebro natten før, hvor de har haft det sjovt. I excerptet er Thomas og Eskil på vej for at hente Lasse, inden de skal til Holstebro for at hente en bil. De hører radio, og hverken Eskil eller Thomas siger ret meget, indtil Lasse kommer. Før og efter excerptet synger Eskil med på en sang i radioen:

Excerpt 8: Æ town, 1:35-1:45

(0.3) ((radioen spiller))

1 Eskil: KÆFT det var sjov i æ town i går aftes

(0.3) ((måske en der hoster i baggrunden))

2 Eskil: uh: ((gaber))

Eskils 'KÆFT' kan ses som en understregning af, at det var rigtig sjovt i byen natten før, og han bruger den foranstillede dialektvariant af ARTIKEL 'æ' og det engelske 'town' i stedet

for 'byen'. Kodningsresultaterne i afsnit 5.2 viser, at Eskil hovedsagelig bruger dialektvarianten af ARTIKEL i selvoptagelsen, og brugen af varianten kan derfor ikke siges at være mærkværdig eller usædvanlig i den sociale sammenhæng. Det, der dog kan siges at være usædvanligt, er, at varianten bruges sammen med et engelsk substantiv. Sammensætningen fungerer som en stilisering, fordi dialektvarianten er bestemthedsartikel for et engelsk ord (se et lignende eksempel med 'laving' hos Madsen 2008: 179). Eskil kombinerer derfor to sæt af semiotiske tegn, der tilhører forskellige registre, hvortil der, som vi så det i excerpt 5 og 6, kan knytte sig forskellige og modstridende symbolværdier. På den ene side indekserer dialektens 'æ' maskulinitet, ruralitet samt det lokale og gammeldags. På den anden side kan brugen af engelsk være forbundet med globalisering og modernitet, og 'town' indekserer derfor storby, ungdom, og modernitet. 'æ town' kan derfor være stiliseringen af en tilbagestående bondeknold, der kommer til Holstebro, og som bliver så imponeret over Holstebros størrelse og dens indbyggere, at vedkommende opfatter den som en storby. Eskil, Thomas og Lasse skal netop igen ind til Holstebro, så stiliseringen kan være møntet på Eskil selv. Som en, der ofte kommer til og kender folk i Holstebro, ved Eskil godt, at Holstebro ikke er en storby, ligesom han i både det etnografiske og det sociolingvistiske interview forklarer, at han ikke er imponeret over smarte 'bybumser' eller den måde, de taler på, men foretrækker de sociale og kulturelle symbolværdier, der knytter sig til landet og vestjysk dialekt (se afsnit 4.3.2). Eskils sproglige handling er derfor ironisk ment. Eskils beskrivelse i citat 2 (afsnit 4.3.2) kan ligeledes illustrere eksisterende fordomme mellem 'bonderøve' og 'fine bybumser'. Sammenholdt med stiliseringen i excerptet kan Eskil påpege en stereotyp forestilling om, hvordan folk fra landet opfatter byen – i dette tilfælde Holstebro – og dens indbyggere som smarte, men også hvordan folk fra byen opfatter landet. Herved kan Eskil med stiliseringen orientere sig mod de fordomme, der eksisterer i lokalområdet. Ud fra den sekventielle kontekst er det ikke til at afgøre, hvordan Thomas reagerer på Eskils handling, eller om

Thomas overhovedet reagerer. Det er derfor ikke til at afgøre, hvilken social betydning stiliseringen har.

Ved at kombinere et meget brugt dialekttræk og engelsk kan Eskil positionere sig som positiv over for det geografiske sted, han kommer fra, og, som vi også så det hos Nanna i excerpt 7, over for de sociale og kulturelle praksisser, der knytter sig til stedet. For med kombinationen kan Eskil signalere, at han vedkender sig sine kulturelle og familiære rødder, mens han samtidig demonstrerer kendskab til det moderne og fremmede. Og da det ikke er sandsynligt, at en ældre sprogbruger som Peder ville lave en lignende sproglig kombination, kan den ses som en ung og moderne måde at bruge dialekten på. Eskil tilskriver sig derfor en identitet som en ung og smart dialekttalende fra landet. Dermed kan han afkræfte fordommen om, at folk fra landet er 'bonderøve'.

Excerpt 8 viser, at Eskil bruger kombinationen af dialekt og engelsk til at positionere sig som ung dialekttalende med et positivt forhold til et geografisk afgrænset område. Vi har med eksemplerne på københavnsk intonation i excerpt 3 og på engelsk i excerpt 6 set, at dialekttrækkene bruges som stiliseringer af personaer og identiteter på samme måde som andre semiotiske tegn. Det ser ud til at blive uddybet i excerpt 8. Excerptet kan ses som en afspejling af dialektens forsvindende status i sprogsamfundet, fordi eksemplet 'æ **town**' peger på, at dialekten blot er en sproglig ressource på niveau med semiotiske tegn, der ikke knytter sig til det lokale. Excerpt 8 kan derfor ses som en tydeliggørelse af, at den traditionelle vestjyske dialekt ikke længere har særstatus blandt unge.

6.4.1 Afrunding

Excerpt 7 og 8 illustrerer, hvordan Nanna og Eskil kan tilskrive sig selv situerede identiteter som lokalt forankrede ved hjælp af dialekttræk. Coupland (2007: 122, se også Blommaert 2005: 221-232) forklarer, at sproglig variation 'is a resource for styling a meaningful sense of place, or indeed [of] places (...) in meaningful contrast to each other'. Excerpt 7 kan ses som

eksempel på det første, fordi Nanna med dialekten orienterer sig mod det lokale fællesskab og dets praksisser, og excerpt 8 på det andet, fordi Eskil, ved at kombinere et dialekttræk med et engelsk ord, orienterer sig mod fordomme om egenskaber, der knytter sig til henholdsvis byen og landet. I excerpt 7 og 8 afspejler stiliseringerne sociale strukturer og normer, og stiliseringen i excerpt 8 kan muligvis være en ironisk illustration af stereotype forestillinger om herskende sociale strukturer.

6.5 Sammenfatning

De sekventielle mikroanalyser viser, hvordan stiliseringerne afspejler sociale strukturer og sociale normer for social adfærd. Excerpterne 1-4 og 6 afspejler sociale kønspraksisser, fordi stiliseringerne illustrerer ideer om, hvordan 'rigtig' mænd og 'rigtige' kvinder opfører sig: Man skal være attraktiv på det heteroseksuelle marked (excerpt 1 og 6), man skal være hårdtarbejdende og fagligt dygtig (excerpt 2), og man skal være sund, sød og se godt ud (excerpt 4 og 6). Derimod skal man ikke være nedladende over for det andet køn (excerpt 1), være kvindeagtig eller ikke-maskulin (excerpt 3), lade sine lyster og kroppens behov få frit løb (excerpt 4) eller være seksuelt promiskuøs (excerpt 6). Excerpterne 5, 6 og 8 afspejler sociale alderspraksisser: Unge har i forhold til ældre dialekttalende bedre styr på elektroniske apparater (excerpt 5), unge kvinder skal udstråle bestemte egenskaber for at have succes på et ungt heteroseksuelt marked (excerpt 6), og unge dialekttalende skal positionere sig selv som unge og smarte på trods af dialekten, så de undgår fordomme (excerpt 8). Excerpt 7 og 8 illustrerer sociale stedspraksisser, og hvordan man kan signalere medlemskabet af et landligt praksisfællesskab: Ved at tale dialekt (excerpt 7 og 8), gå i kirke juleaften og komme hinanden ved (excerpt 7), og ved at tage ind til 'storbyen' (excerpt 8). Ved at undersøge stiliseringsprocesserne får vi da et indtryk af dialektens sociale betydning hos Eskil og Nanna.

Stiliseringerne i de otte excerpter viser sig at være komplekse og flerdimensionelle, først og fremmest fordi Eskil og Nanna med

dialekttrækkene kan stilisere flere sociale karakteristika på en gang. Det kan for eksempel være selvpositioneringen som både maskulin og faglig kompetent i excerpt 2 og som både feminin og sund i excerpt 4 (se også Rampton 2006: kap. 8). Det skyldes, at deltagerne i excerpterne orienterer sig mod flere kontekstniveauer, når de tillægger brugen af dialekttrækkene en social betydning. Så når Eskil tilskriver sig selv og Bo maskuline egenskaber i excerpt 2, skal disse sættes i relation til den større, sociale og globale kontekst, de befinder sig i, således at den maskulinitet, der er gjort relevant, hænger sammen med faglig dygtighed. Dernæst bruger Eskil og Nanna stiliseringerne til at genoprette deres egne eller andres positive face. Det ser vi i excerpt 3, 5 og 7.

Analyserne demonstrerer, hvordan deltagerne på selvoptagelserne genkender de symbolværdier, dialekten indekserer, og inddragelsen af ét dialekttræk eller ét engelsk ord kan være nok til at rekontekstualisere den lokale kontekst. Det ser vi blandt andet i excerpterne 2, 5, 6, 7 og 8, mens navnlig excerpt 1 og 4 viser, hvordan dialekten sammen med brugen af tabuord og en ændring i stemmevolumen signalerer et skift i konteksten. Det kan være en bekræftelse af Pedersens (1994) påstand om, at jo mere nivelleret dialekten er, jo lettere genkendelige vil dialektens stereotype symbolværdier være. Analyserne af excerpt 1, 4 og 5 demonstrerer også, at dialekten kan signalere både positive og negative symbolværdier. I afsnit 5.4 foreslog jeg, at de enkelte dialekttræk kan have forskellige sociale funktioner på baggrund af deres resistens, og jeg pegede på, at jo mere resistent et træk som den foranstillede artikel var, jo mindre bemærkelsesværdig ville den sandsynligvis være. Omvendt kan dialekttræk være så bemærkelsesværdige, at man, selvom man er dialekttalende, med dem sandsynligvis kan signalere afstand til en persona eller sociale egenskaber, fordi trækkene ikke indgår som del af ens almindelige dialektpraksis. Det kan, som i excerpt 1, gælde Eskils brug af klusilspringet. Det kan da betyde, at der er forskel på, hvilke dialekttræk Eskil kan bruge til at signalere positive og negative symbolværdier, således at jo mindre resistente, jo mindre positive kan

symbolværdierne være. Dialekten indekserer altså ikke udelukkende positive eller negative symbolværdier. Stiliseringerne kan se ud til at understrege den dobbelthed i synet på dialekten, som Nanna pointerede i afsnit 4.3.2. Excerpterne 1 og 8 peger på, at Eskil også besidder denne dobbelthed.

Analyserne viser, hvordan dialekttræk, ligesom københavnsk intonation og engelsk, er ressourcer i Eskils og Nannas stilistiske identitetsarbejde i tilskrivningen af situerede identiteter. Analyserne af excerpt 3, 6 og 8 peger dog muligvis på, at der er begrænsninger for, hvilke situerede identiteter Eskil og Nanna kan gøre relevante med tegn fra de tre registre, fordi der ser ud til at knytte sig forskellige symbolværdier til de forskellige tegn. Således kan man antage, at Eskil ikke ville kunne bruge dialekten til at stilisere en ikke-maskulin persona, som han gør det med københavnsk i excerpt 3, eller at Eskil og Nanna ikke ville kunne bruge dialekten til at positionere sig selv som unge i excerpt 6 og 8. At Eskils og Nannas brug af dialekttrækkene som stilisering minder om deres brug af københavnsk og engelsk kan afspejle dialektens forsvindende position i generationen, hvor brugen af dialekt er så begrænset, at den kan sidestilles med andre semiotiske tegn, der ingen forbindelse har til det lokale geografiske sted. Stiliseringerne afspejler derfor de sociale normer for brugen af dialekt og illustrerer dens forsvindende status. Denne undersøgelse koncentrerer sig om Eskils og Nannas brug af vestjysk dialekt, men det er meget sandsynligt, at andre unge i Vinderup-området bruger dialekten – både på kvantitativt og sekventielt niveau – på en tilsvarende måde. Det ser vi dels hos Schøning & Pedersen (u.udg, også 2007) i skema 2, afsnit 1.2, og dels hos Allan i excerpt 1. Brugen af dialekttrækkene i excerpterne kan derfor mere generelt afspejle dialektens sociale betydninger og forsvinden i Vinderup-området. Analyserne kan derved tolkes som udtryk for sociale strukturer for dialektpraksisser i en generation, hvor brugen af dialekt er meget begrænset.

Kodningsresultaterne i kapitel 5 viste, at Eskil og Nanna har forskellige kvantitative dialektpraksisser. Jeg har i afsnit 5.5 påpeget, at Eskils og Nannas forskellige dialektpraksisser muligvis er relateret til deres køn, og nævnt, at denne mulige kønsforskel har betydning for deres stiliseringspraksisser, fordi dialekten bliver tilskrevet maskuline symbolværdier. De otte analyser giver dog ikke anledning til at antage, at der skulle være forskel på Eskils og Nannas muligheder for at bruge dialekten som stilisering. Jeg har ligeledes i afsnit 5.4 påpeget, at dialektvarianten af variabelen ARTIKEL kunne have en anden social betydning i forhold til de seks andre undersøgte træk. Analyserne bringer heller ikke klarhed om dette punkt, for jeg har ikke undersøgt brugen af ARTIKEL som stilisering, men har udvalgt excerpterne efter, at de dialekttræk, der indgår i dem, er påfaldende. Analyser af flere eksempler, hvor dialekttrækkene indgår i stilisering af en persona, kunne muligvis belyse begge påstande nærmere.

KAPITEL 7: AFSLUTNING

7.1 Resultaterne

Til denne undersøgelse opstillede jeg indledningsvis fire spørgsmål, som jeg behandlede i kapitel 5 og 6. De to første knyttede sig til metoden og blev besvaret i kapitel 5. De drejede sig om, hvorvidt Eskil og Nanna bruger dialekttrækkene mere end det sociolingvistiske interview demonstrerer, og om selvoptagelser kan bruges til at vise dette. Kodningsresultaterne af seks af de syv valgte variable i kapitel 5 peger på, at navnlig Eskil, men også Nanna, ser ud til at bruge dialekten mere på selvoptagelserne end i interviewsituationen. Selvoptagelser som metode kan derfor være anvendelige, når man undersøger brugen af dialekt hos en generation karakteriseret ved en meget begrænset brug af dialekt. Selvoptagelserne har desuden den fordel, at de illustrerer Eskils og Nannas interaktionelle brug af dialekt i hverdagsituationer. Dette blev belyst i kapitel 6. Kodningsresultaterne viser, at Eskil og Nanna har forskellige

dialektpraksisser, og en sandsynlig forklaring kan findes i deres forskellige transportable kønsidentiteter. Det har dog ikke været til at afgøre, om Eskils og Nannas forskellige dialektpraksisser skulle afspejle sig i deres muligheder for at bruge dialekttrækkene som stilisering. Undersøgelsens sidste to spørgsmål knyttede sig til Eskils og Nannas forståelse og interaktionelle brug af dialekttrækkene og blev belyst i otte sekventielle mikroanalyser i kapitel 6. Analyserne peger på, at Eskil og Nanna med dialekttrækkene som stilisering af stereotype personaer kan konstruere situerede identiteter, der gør egenskaber som forskellige former for maskulinitet, femininitet, alder og geografiske steder relevante. Disse identitetskonstruktioner kan tages som udtryk for sociale normer og strukturer, fordi de ser ud til at knytte sig til standardiserede og letgenkendelige forestillinger om opførsel og sociale værdier, der netop bliver indekseret ved hjælp af dialekttrækkene. Kapitel 6 indeholder også eksempler på københavnsk intonation og engelske ord for at illustrere, at den lokale dialekt bliver brugt på samme måde som semiotiske tegn, der ikke kan siges at have en lokal, historisk tilknytning. Derved illustrerer analyserne også dialektens forsvindende status som en almindelig brugt sproglig varietet. Stiliseringspraksisserne afspejler derfor sprogforandringer.

7.2 Metodiske, teoretiske og analytiske efterrationaliseringer

Min metodiske tilgang til datamaterialet har været inspireret af Rampton (2006). Selvoptagelserne har givet adgang til dele af Eskils og Nannas hverdag, som det ellers kunne have været vanskeligt at få adgang til, og selvoptagelser som metode har resulteret i meget autentiske data. Det kan ses som en styrke ved undersøgelsen. Optagelserne viser dog kun et udsnit af Eskils og Nannas hverdag. Det skyldes blandt andet, at optageudstyret ikke var ret godt egnet til situationer, hvor de bevæger sig meget rundt, for eksempel på rideskolen til træning. Mindre eller trådløst optageudstyr kunne derfor være brugbart. Jeg har behandlet selvoptagelserne som observationer (se afsnit 2.1),

men excerpterne i kapitel 6 afslører, at det ikke er alt på optagelserne, der kan observeres eller forstås ud fra den lokale og sekventielle kontekst. Det gælder navnlig Eskils stilisering med 'æ town' i excerpt 8, hvor vi ikke har mulighed for at afgøre, hvorvidt Thomas reagerer på stiliseringen. I kapitel 4 har jeg flere gange påpeget, at en identitetskonstruktion kun får social betydning, når den genkendes og anerkendes af de andre deltagere i interaktionen. I analysen af excerpt 8 kan vi derfor ikke fastslå, hvilke sociale konsekvenser stiliseringen har. I en undersøgelse af stiliseringsprocesser og de sociale strukturer og normer stiliseringerne kan afspejle, kan man dog argumentere for, at det væsentligste ikke er, hvordan andre reagerer på Eskils og Nannas sproglige handlinger, men hvordan de stereotype forestillinger bliver bragt i spil i social interaktion.

Min teoretiske tilgang har givet mulighed for at anskue datamaterialet på forskellige kontekstniveauer og for at inddrage viden om større sociale og sproglige forestillinger og praksisser. Analyserne har derfor ikke været begrænsede til udelukkende af koncentrere sig om den lokale, sekventielle kontekst som hos konversationsanalysen (Schegloff 1997, Zimmerman 1998). Det kan ses som en fordel, fordi teorien derfor har gjort det muligt at anskue dialekttrækkenes stiliseringer som afspejlinger af stereotype sociale normer og strukturer. Man kan dog argumentere for, at analyseresultaterne er tentative. Det skyldes dels, at de ikke kan gøres om, fordi de er udtryk for sociale interaktioner, der er bundet af en bestemt kontekst samt tid og sted. Og dels, at jeg med mit teoretiske udgangspunkt kan risikere at pålægge Eskil og Nanna holdninger og forestillinger, de reelt ikke har. Det har jeg forsøgt at minimere ved at inddrage dem og deres beskrivelser af dialektens symbolværdier i analyserne i kapitel 6. Min tilgang viser, at jeg kun beskræftiger mig med de eksempler, hvor dialekttrækkene kan være udtryk for performans og stiliseringen af en persona. En væsentlig pointe er, at ikke alle dialektforekomster i materialet går ind under den definition, hvilket blandt andet Eskils og Nannas brug af ARTIKEL kan sandsynliggøre. Min brug af performansbegrebet stemmer derfor overens med Couplands (2007: kap. 6)

begreb om 'high performance'. Min tilgang giver desuden kun mulighed for at se på bestemte ting i materialet, og det er sandsynligt, at Eskil og Nanna bruger dialekttrækkene til en række andre interaktionelle formål end blot som stilisering og face-konstruktion; jeg kunne for eksempel også have behandlet Nannas brug af dialekttrækkene som 'crossing' (Rampton 1999, 2009) og Eskils brug af dialekt og engelsk i excerpt 8 som udtryk for polysprogning (Madsen 2008, Møller & Jørgensen 2009). Den brug af dialekttrækkene, som jeg her har demonstreret, er derfor eksemplarisk.

7.3 Perspektivering

Analyserne i kapitel 5 og 6 peger på flere mulige fremtidige dialektstudier baseret på det indsamlede datamateriale. En nærmere undersøgelse af sprogforandrings påvirkning på stiliseringspraksisser kunne bidrage til en bedre forståelse af sprogforandringsprocesser. Couplands (2007) eksempel med Estuary English i afsnit 4.3.1 illustrerer, at de symbolværdier, der knytter sig til et registers semiotiske tegn, kan forandre sig over tid. Stiliseringsprocesser og -praksisser er derfor ikke statiske, og sprogforandringer ledsager ændringer i et registers stereotyper (Coupland 2007: 96). Det betyder, at når vestjysk dialekt bliver nivelleret og forsvinder, ændrer de stereotype symbolværdier sig, der knytter sig til dialekten og de praksisser, den indgår i. Det kunne være interessant at se, om denne proces kan observeres hos Eskil og Nanna, fordi de som nivelleret dialekttalende og regional standardtalende befinder sig to forskellige steder i forhold til dialekten. En nærmere undersøgelse af, hvorvidt Eskils og Nannas køn påvirker deres muligheder for at stilisere forskellige kønsidentiteter, kunne hertil også bidrage til et mere nuanceret billede af, hvordan sprogbrugerens køn og sprogbrug betinger hinanden på interaktionelt mikroniveau.

I kapitel 5 beskrev jeg Bo, Eskils ven på skolen, som en sprogbruger med en atypisk sproglig adfærd, fordi han bruger den foranstillede artikel, selvom han kommer fra et område, hvis

traditionelle dialekt ikke har denne variant. Mit indtryk af Bo er ikke, at han bruger denne variant for optagerens skyld. Det skyldes, at han er med på flere optagelser end de to, som jeg har inkluderet i denne undersøgelse, og at han i alle tilfælde udviser den samme sproglige adfærd. Det kan derfor være et træk, Bo altid bruger. Det kunne pege i retning af en opløsning af de klassiske dialektgrænser og kunne være en undersøgelse værd.

Mit metodedesign, hvor jeg fokuserede på at få selvoptagelser af forskellige situationer i Eskils og Nannas hverdag, lægger desuden op til at se på, hvorfor Eskil og til dels Nanna varierer deres procentvise brug af dialekt mellem de forskellige optagesituationer. Endelig peger mit design på en undersøgelse af, hvorvidt brugen af dialekt er, som Schøning & Pedersen (u.udg.) hypotiserer, en rural, maskulin subkultursmarkør, som derved knytter sig til en bestemt maskulin livsstil, eller om den måske er udtryk for lokal, geografisk tilknytning. Dette kunne ske ved en sammenligning af Eskils sprogbrug med vennerne derhjemme og med vennerne på skolen.

ABSTRACT: DIALECT AS IDENTITY AND STYLISATION PRACTICES AMONG TWO SIBLINGS

I investigate how the two siblings, Eskil and Nanna, Vinderup, use the traditional West Jutland dialect. The dialect is on the verge of extinction in their generation, and the aim of this dissertation is to understand what stereotypic sign values Eskil and Nanna ascribe to the remaining dialect features and what notions of social norms and structures these sign values bring about in the construction of various identities. I consider dialect a social style containing semiotic features which are grouped into a register to which stereotypic sign values attach. Dialect features, then, may function as contextualisation cues in the stylisation of situated identities. The study contains 11 self-recordings conducted by Eskil and Nanna. The point of departure is a former study, based on sociolinguistic interviews, of dialect levelling in the area, and my study reveals that self-recordings as a method is more useful in demonstrating the use of dialect in a predominantly standardised generation.

I carry out quantitative and qualitative sequentially based microanalyses of Eskil's and Nanna's use of seven dialect features. The quantitative analyses show a considerable difference in the siblings' use of the features, which may be explained as a gender difference connected to the sign values of the dialect. The analyses may also suggest a correlation between the consistency of a dialect feature in the levelling process and its usefulness as a contextualisation cue in stylisation. The microanalyses suggest that Eskil and Nanna use the dialect features as stylisation in order to construct various identities connected to aspects of gender, age and place. The stylisations, then, point to stereotypic notions of behavioural norms and structures. The analyses also indicate that the dialect features function as stylisations in a similar manner as other semiotic signs, such as English or the Copenhagen variety. The stylisations may therefore further illustrate the diminishing status of the local dialect in the area.

RESUMÉ: DIALEKT SOM IDENTITETS- OG STILISERINGS- PRAKSISSER HOS ET SØSKENDEPAR

Jeg undersøger søskendeparret Eskils og Nannas brug af vestjysk dialekt i Vinderup. Dialekten ser ud til stort set at være forsvundet i deres generation, og jeg er interesseret i, hvilke stereotype symbolværdier Eskil og Nanna tillægger den sidste rest af dialekten, og hvilke forestillinger om sociale normer og strukturer symbolværdierne peger på i identitetskonstruktioner. Jeg ser dialekten som en social stil bestående af semiotiske tegn, der er grupperet i et letgenkendeligt register, hvortil der knytter sig en række stereotype symbolværdier. Dialektræk kan derfor fungere som kontekstualiseringsmarkører i stiliseringsprocesser af situerede identiteter. Undersøgelsen tager afsæt i et tidligere studie om dialektnivellering i området og er lavet på baggrund af 11 udvalgte selvoptagelser foretaget af Eskil og Nanna. Selvoptagelser som metode viser sig, i højere grad end det var tilfældet med det tidligere studies brug af sociolingvistiske interview, at være anvendelige til at få fat i dialekten i en generation med en meget begrænset dialektbrug.

Undersøgelsen består af kvantitative og kvalitative sekventielle mikroanalyser af Eskils og Nannas dialektpraksis med syv dialektræk. De kvantitative analyser viser en betydelig forskel i søskendeparrets strukturelle dialektpraksis. Dette kan sandsynligvis forklares som en kønsforskel, der knytter sig til de symbolværdier, dialekten indekserer. Analyserne kan også tolkes således, at der er en sammenhæng mellem et træks resistensgrad og dets brugbarhed i en stiliseringsproces. Mikroanalyserne peger på, at Eskil og Nanna bruger dialektrækkene til at stilisere forskellige køns- alders- og stedsbundne identiteter, og at stiliseringerne illustrerer stereotype forestillinger om normer og strukturer for adfærd. Analyserne peger endvidere på, at dialektrækkene bruges som stiliseringer på niveau med andre sæt af semiotiske tegn som engelsk eller københavnsk. Stiliseringerne kan derfor også illustrere dialektens forsvindende status i området.

LITTERATURLISTE

- Agha, Asif (2007): *Language and Social Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Andersen, Poul (1955): Klusilspring i danske dialekter [Stop shifting in Danish dialects]. In: *Nordisk Tidsskrift for Tale og Stemme 15*, s. 70-77.
- Auer, Peter (2007): Introduction. In: Auer, Peter (red.): *Styles and Social Identities. Alternative Approaches to Linguistic Heterogeneity*. Berlin: Mouton de Gruyter, s. 1-21, 209-211.
- Antaki, Charles & Sue Widdicombe (1998): Identity as an Achievement and as a Tool. In: Antaki, Charles & Sue Widdicombe (red.): *Identities in Talk*. London: Sage, s. 1-14.
- Bakhtin, Mikhail (1981): *The Dialogic Imagination*. Austin: University of Texas Press.
- Bauman, Richard (2000): Language, Identity, Performance. In: *Pragmatics 10:1*, s. 1-5.
- Bennike, Valdemar & Marius Kristensen (1898-1912): *Kort over de danske folkemål med forklaringer*. København: Gyldendalske Boghandel.
- Billig, Michael (1999): Whose terms? Whose ordinariness? Rhetoric and ideology in Conversation Analysis. In: *Discourse & Society, 10:4*, s. 543-558.
- Blom, Jan-Petter & John J. Gumperz (2007 [1972]): Social meaning in linguistic structure. In: Wei, Li (red.): *The Bilingualism Reader*, 2. udg., London: Routledge, s. 75-96.
- Blommaert, Jan (2005): *Discourse. A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brink, Lars, Jørn Lund, Steffen Heger & J. Normann Jørgensen (1991): *Den Store Danske Udtaleordbog*. København: Munksgaard.
- Coupland, Nikolas (2001): Dialect stylization in radio talk. In: *Language in Society 30*, s. 345-375.
- Coupland, Nikolas (2007): *Style. Language Variation and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- De Fina, Anna (2007): Style and stylization in the construction of identities in a card-playing club. In: Auer, Peter (red.), s. 57-84.
- Depperman, Arnulf (2007): Playing with the voice of the other: Stylized *Kanaksprak* in conversations among German adolescents. In: Auer, Peter (red.), s. 325-360.

- Ejskjær, Inger (1954): *Brøndum-Målet. Lydsystemet i en Sallingdialekt*. København: J. H. Schultz Forlag.
- Ejskjær, Inger (1964): Regionalsprog og lokalt vestjysk regionaldansk. In: *Dialektstudier 1*, pp 7-50.
- Feilberg, H.F. (1886-1914): *Bidrag til en ordbog over jyske almuesmål*, bd. I-IV., København: Dansk Historisk Håndbogsforlag.
- Gal, Susan (1997 [1978]): Language Change and Sex Roles in a Bilingual Community. In: Coupland, Nikolas & Adam Jaworski (red.): *Sociolinguistics. A Reader and Coursebook*. Basingstoke: Palgrave, s. 376-390.
- Goffman, Erving (1967): On Face-Work: An Analysis of Ritual Elements in Social Interaction. In: Laver, John & Sandy Hutcheson (red.): *Communication in Face to Face Interaction*. Harmondsworth: Penguin Books, s. 319-346.
- Goffman, Erving (1974): *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Gregersen, Frans (2009): The data and design of the Lanchart study. In: *Acta Linguistica Hafniensia 41*, s. 3-29.
- Gumperz, John J. (1982): *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gumperz, John J. (1992): Contextualization and understanding. In: Duranti, Alessandro & Charles Goodwin (red.): *Rethinking context. Language as an interactive phenomenon*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 229-252.
- Gumperz, John J. & Jenny Cook-Gumperz (2007): A postscript: Style and identity in interactional sociolinguistics. In: Auer, Peter (red.), s. 477-501.
- Irvine, Judith T. (2001): "Style" as distinctiveness: the culture and ideology of linguistic differentiation. In: Eckert, Penelope & John R. Rickford (red.): *Style and Sociolinguistic Variation*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 21-43.
- Jaffe, Alexandra (2000): Comic performance and the articulation of hybrid identity. In: *Pragmatics 10:1*, s. 39-59.
- Jaspers, Jürgen (u.udg.): Style and styling. In: Hornberger, Nancy H. & Sandra Lee McKay (red.): *Sociolinguistics and language education*. Bristol: Multilingual Matters.
- Jul Nielsen, Bent (1958): *Vokalisme og Konsonantisme i Dialekten i Sevel Sogn, historisk betragtet*. Institut for Dialektforskning, Københavns Universitet: Udvalg for

- Folkemaals Manuskriptsamling.
- Jørgensen, J. Normann (1983): Variationsbredden hos dialekttalende. In: Hansen, Elisabeth & Jørn Lund (red.): *Skolen, Samfundet og Dialekten. 11 afhandlinger om elevers, læreres og forældres sprog og sprogsyn – belyst ud fra undersøgelser af forholdet mellem skole og dialekt i Hirtshals kommune*. Frederikshavn: Dafolo Forlag, s. 197-225.
- Kristensen, Kjeld (1977): Variationen i vestjysk stationsby-mål. En kvantitativ sociolingvistisk dialektundersøgelse i Vinderup, Ringkøbing Amt. In: *Dialektstudier 4:1*, s. 29-109.
- Kristensen, Kjeld (1980): Situationsafhængig sprogbrug hos vestjyske skoleelever. In: *Danske Folkemål 22:2*, s. 29-124.
- Kvale, Steinar (1997): *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Køster, Finn, Bent Jul Nielsen & Inge Lise Pedersen (1982): *Kompendium i dansk dialektologi*. Københavns Universitet: Institut for dansk dialektforskning.
- Labov, William (1984): Field Methods of the Project on Linguistic Change and Variation. In: Baugh, J. & J. Sherzer (red.): *Language in use*. New Jersey: Prentice-Hall, s. 28-53.
- Madsen, Lian Malai (2008): *Fighters and Outsiders. Linguistic practices, social identities, and social relationships among urban youth in a martial arts club*. Phd-afhandling, Københavns Universitet.
- Maegaard, Marie (2001): 'Jeg er da stolt af at jeg er sønderjyde – altså sådan forholdsvis!' Om sprogbrug og sprogholdninger hos sønderjyske unge. In: *Danske Talesprog 2*, s. 77-166.
- Maegaard, Marie & Pia Quist (2005): Etnografi, praksis og sproglig variation – om etnografisk metode i udforskningen af sproglig variation som social praksis. In: *NyS 33*, s. 42-73.
- Mæhlum, Brit (1990): Codeswitching in Hemnesberget – Myth or Reality? In: Jahr, Ernst Håkon & Ove Lorentz (red.): *Tromsø Linguistics in the Eighties*. Oslo: Novus Press, s. 338-355.
- Møller, Janus Spindler (2009): *Poly-lingual interaction across childhood, youth and adulthood*. Phd-afhandling, Københavns Universitet.
- Møller, Janus Spindler & J. Normann Jørgensen (2009): *From Language to Languaging. Changing Relations between humans and linguistic features*. In: *Acta Linguistica*

- Hafniensia* 41, s. 143-166.
- Pedersen, Inge Lise (1994): Linguistic Variation and Composite Life Modes. In: Nordberg, Bent (red.): *The Sociolinguistics of Urbanization. The Case of the Nordic Countries*. Berlin: de Gruyter, s. 87-115.
- Pedersen, Inge Lise (2003): Traditional dialects of Danish and the de-dialectalization 1900-2000. In: Kristiansen, Tore & J. Normann Jørgensen (red.): *The Sociolinguistics of Danish*. New York: Mouton de Gruyter, s. 9-28.
- Pedersen, Karen Margrethe & Lise Horneman Hansen (1996): En provinsby som sprogligt normcenter? Sammenligning af sprogbrugen på Langeland og i Svendborg. In: Jul Nielsen, Bent & Inge Lise Pedersen (red.): *Studier i talesprogsvariation og sprogkontakt*. København: C.A. Reitzel, s. 251-263.
- Pedersen, Karen Margrethe (1997): Resistens og bevidsthedsgrad. In: Reinhammer, Maj (red.): *Nordiske dialektstudier*. Uppsala: Språk- och folkminnesinstitutet, s. 233-238.
- Rampton, Ben (1999): *Deutsch* in Inner London and the animation of an instructed foreign language. In: *Journal of Sociolinguistics* 3:4, s. 480-504.
- Rampton, Ben (2006): *Language in Late Modernity. Interaction in an urban school*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rampton, Ben (2009): Interaction ritual and not just artful performance in crossing and stylization. In: *Language in Society*, 38, s. 149-176.
- Ringgaard, K. (1960): *Vestjysk stød*. Århus: Universitetsforlaget.
- Schegloff, Emanuel A. (1997): Whose text? Whose context? In: *Discourse & Society*, 8:2, s. 165-187.
- Schøning, Signe & Janus Spindler Møller (2009.): Self-recording as a social activity. In: *Nordic Journal of Linguistics*, 32:2, s. 245-269.
- Schøning, Signe Wedel & Inge Lise Pedersen (2007): *What Happens at the End of the Dialect-Standard Continuum?* Paper præsenteret på ICLaVE4, Cypern, juni 2007.
- Schøning, Signe Wedel & Inge Lise Pedersen (u.udg.): Vinderup in Real Time – a Showcase of Dialect Levelling. In: *Historical Linguistics 2007. Selected papers from the 18th International Conference on Historical Linguistics, Montréal, Québec, 6-11 August 2007*.

Skautrup, Peter (1976 [1921]): Om Folke- og Sprogblanding i et vestjysk Sogn. In: Kraker, Allan (red.): *Dansk sprog og kultur. Udvalgte afhandlinger og artikler 1921-1971*. København: Gyldendal, s. 9-21.

Spradley, James P. (1979): *The Ethnographic Interview*.

Orlando: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.

Zimmerman, Don H (1998): Identity, Context and Interaction.

In: Antaki, Charles & Sue Widdicombe (red.), s. 87-106

Internethenvisninger

<http://www.audacity.sourceforge.net/>, hentet 03.11. 2008

<http://www.dgcss.hum.ku.dk/aarsberetninger/rapporter/>, hentet 12.05. 2009

<http://www.dialekt.dk>, hentet 26.11. 2009

<http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>, hentet 04.05. 2008

<http://www.jyskordbog.dk>, hentet første gang 02.09. 2009

<http://www.trans.sourceforge.net/en/presentation.php>, hentet 26.08. 2008

BILAG A: EKSTRA EXCERPTER

Excerpt 9: Hestepiller, 13:17-13:44

1 Eskil: ja tak GIV mig lige det der=

2 Jacob: =smøger

(1.4)

3 Eskil: her (0.8) tak

4 Jacob: lad være med at savle i det

(4.4)

5 Eskil: og en mere ((skramlen, fortsætter til L10))

(1.2)

6 Jacob: du kunne ikke have taget to (.) i en mundfuld vand

7 Eskil: nej så ville jeg da *brække* mig har du set hvor store

8 de her hestepiller de er

(1.1)

9 Jacob: det er xxx ((lyder, som om Jacob spiser)) ((Eskils rigtige navn er slettet))

10 de virker noget tomme ((ler))

(6.7)

11 Eskil: helvede også da

Excerpt 10: Stolen, 11:39-12:13

- 1 Peder: og siden ((manglende [ð])) *tror jeg ikke* jeg har
2 været (([wod])) der (1.5) men det er jo
3 kommer (([o])) da heller *ikke* mig ved for {jeg har
4 da [sådan set]}
5 Nanna: [nej JEG er der af og til
(0.9)
6 Peder: som *ikke* været (([wod])) i fa- for *jeg* har som *ikke*
7 været (([wod])) i familie med hende
8 i i i flere år (([o])) jo
9 Nanna: {nej} (0.8) jeg er der af og til (1.7) vi skulle ud at
10 spise hv- hvad fanden var det
11 hvidkålssuppe ved hende (1.4) ((synker)) hun
12 fandeme havde puttet så meget karry i
13 jeg var ved at (1.1) flyve bag af *stolen* da ((smiler))
(2.4) ((puster))
(0.4)
14 Peder: nå (0.9) hh laver (([lawɔ])) hun varm (([w])) mad
15 ((manglende [ð])) hver (([h])) dag
16 (([daw])) *tror* du
17 Nanna: ja (0.5) det tror jeg hun gør da